

ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΘΕΜΑ : «Η αλλαγή του άρθρου 16 του Συντάγματος και η στάση της
κοινωνίας στο θέμα αυτό»**

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

2007

ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΘΕΜΑ : «Η αλλαγή του άρθρου 16 του Συντάγματος και η στάση της
κοινωνίας στο θέμα αυτό»**

Επιμέλεια εργασίας:
Σπουδάστριες
Πολύζου Ζωγραφιά
Μπουλοκόστα Σταυρούλα

Επόπτης καθηγητής:
κ. Μαυρίδης Σάββας

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

2007

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τον επόπτη καθηγητή κ. Σάββα Μαυρίδη που μας έδωσε την δυνατότητα να εκπονήσουμε την πτυχιακή μας εργασία πάνω σε ένα τόσο ενδιαφέρον και φλέγον θέμα. Ελπίζουμε πως με τις υποδείξεις και παρατηρήσεις του την φέραμε εις πέρας. Θερμές ευχαριστίες θα θέλαμε να εκφράσουμε και σε όλα τα άτομα που συμμετείχαν στη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου και βοήθησαν να πραγματοποιηθεί η έρευνα. Τέλος, ένα μεγάλο «ευχαριστώ» στις οικογένειες μας και ιδιαίτερα στους συντρόφους μας που με την υποστήριξη και συμπαράστασή τους κατάφεραν να μετριάσουν το άγχος μας με αποτέλεσμα την ομαλή διεξαγωγή της εργασίας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πίνακας συντομογραφιών.....	6
Εισαγωγή.....	7

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΚΑΙ ΠΑΡΟΝ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

1. Ιστορική αναδρομή.....	9
1.1 Το μεικτό σύστημα.....	9
1.2 Κρατικά.....	9
2. Οι βασικές ρυθμίσεις του νομοσχεδίου.....	12
3. Ζήτημα στρατηγικής.....	14
4. Οι βασικότεροι λόγοι ίδρυσης.....	17
4.1 Φοιτητική μετανάστευση.....	17
4.2 Ανταγωνιστικότητα.....	17

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο Η ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

1. Η συζήτηση στη Βουλή.....	19
2. Λόγοι κατά της αναθεώρησης του άρθρου 16 από την παρούσα Βουλή.....	25
3. Προτάσεις κομμάτων.....	27
3.1 Σύντομη επισκόπηση.....	27
3.2 Αναλυτική θεώρηση.....	28
3.2.α Πρόταση ΝΕΑΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ.....	28
3.2.β Πρόταση ΠΑΣΟΚ.....	32
3.2.γ Πρόταση ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.....	35
3.2.δ Πρόταση ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΥ.....	35

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο ΘΕΣΕΙΣ ΦΟΙΤΗΤΙΚΩΝ ΠΑΡΑΤΑΞΕΩΝ ΚΑΙ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ

1. Φοιτητικές παρατάξεις.....	36
1.1 ΔΑΠ – ΝΔΦΚ / ΟΝΝΕΔ.....	36
1.2 ΠΑΣΠ.....	39
1.3 ΚΝΕ.....	42

2. Πανεπιστημιακό άσυλο.....	44
2.1 Τι εξυπηρετεί σήμερα το άσυλο	44
3. Αντιδράσεις των Πανεπιστημιακών.....	46

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΧΩΡΩΝ

1. Η κατάσταση στην Ελλάδα.....	48
1.1 Το νομοσχέδιο για το ΔΙΚΑΤΣΑ.....	50
2. Η συνθήκη της Μπολόνια για την εκπαίδευση.....	52
3. Η κατάσταση στο εξωτερικό.....	55
3.1 Μεγάλη Βρετανία.....	55
3.2 Ρωσία.....	56
3.3 Γαλλία.....	57
3.4 Ιταλία	58
3.5 Γερμανία.....	58
3.6 Ελβετία.....	59
3.7 Ισπανία.....	59
3.8 Δανία.....	60
3.9 Αυστρία.....	61
3.10 Σουηδία.....	61
3.11 Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής.....	61
3.12 Βέλγιο.....	62
3.13 Πορτογαλία.....	62
3.14 Πρώην Ανατολικές Χώρες.....	62
3.15 Τουρκία.....	63

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ Η ΨΗΦΙΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

1. Τα οικονομικά της εκπαίδευσης.....	64
1.1 Κρατική χρηματοδότηση.....	69
2. Κολέγια.....	70
2.1 Αναγνώριση πτυχίων μέσω franchise.....	70
3. Αναζητώντας το εκπαιδευτικό «όραμα» της Ε.Ε.....	72
3.1 Τα μεγάλα κολέγια δηλώνουν πανέτοιμα – η κυβέρνηση θέτει προϋποθέσεις.....	74

4. Σύγκριση Ελλάδας με άλλες χώρες.....	76
4.1 Κατάταξη των ελληνικών ΑΕΙ στην οικονομική επιστήμη.....	77
5. Συνέπειες της αναθεώρησης.....	78
6. Συνέπειες της μη αναθεώρησης.....	81
7. Ψήφιση του νόμου και αντιδράσεις.....	83
Προσωπική θέση.....	86
Παράρτημα ερωτηματολογίου.....	88
Βιβλιογραφία.....	96

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΓΣΕΕ	Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος
ΔΕΠ	Διδακτικό και Ερευνητικό Δυναμικό
ΔΙΚΑΤΣΑ	Διαπανεπιστημιακό Κέντρο Αναγνώρισης Τίτλων Σπουδών της Αλλοδαπής
ΔΟΑΤΑΠ	Διεπιστημονικός Οργανισμός Αναγνώρισης Τίτλων Ακαδημαϊκών και Πληροφόρησης
ΕΒΕΑ	Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών
ΠΑΣΕΓΕΣ	Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών
ΠΟΣΔΕΠ	Πανελλήνια Ομοσπονδία Συλλόγων Διδακτικού και Ερευνητικού Προσωπικού
ΣΕΒ	Σύνδεσμος Ελλήνων Βιομηχάνων
ECTS	European Credit Transfer and Accumulation System
ESADE	Spanish business school in MBA and executive education http://www.esade.es/
ICAP	Εταιρεία συμβουλευτικών υπηρεσιών και επιχειρηματικής πληροφόρησης
IDE	Integrated Development Environment http://en.wikipedia.org/wiki/Integrated_development_environment
IESE	Institute of Environmental Science and Engineering http://www.iese.edu/en/home.asp
INSEAD	Graduate business school based in Fontainebleau, near Paris http://www.insead.edu/
NYU	New York University http://www.nyu.edu/

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα τελευταία χρόνια τόσο στην Ελλάδα όσο και στις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα Πανεπιστήμια δέχονται μια σκληρή κριτική τόσο από επιχειρηματικούς κύκλους όσο και από τις ίδιες τις Κυβερνήσεις. Προβάλλεται με άκαμπτη ομοφωνία ότι το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας εμφανίζει εντυπωσιακές “ανελαστικότητες” στην κατάλληλη εξειδίκευση των φοιτητών και σπουδαστών και ότι “δεν μπορεί να ανταποκριθεί έγκαιρα στις νέες ανάγκες της αγοράς εργασίας, καθώς έχει δομηθεί πάνω σε ένα παρωχημένο σύστημα παραγωγής με κουλτούρα τακτοποίησης και όχι απασχόλησης”. Τα Πανεπιστήμια κατηγορούνται για αρχαϊσμό, ότι είναι αποκομμένα από τις πραγματικές ανάγκες της αγοράς εργασίας και ως εκ τούτου είναι φυσικό να παράγουν ανέργους. Παράλληλα ανακαλύπτεται ότι “δεν υπάρχει δημόσια εκπαίδευση στην πραγματικότητα αφού η μέση οικογένεια ξοδεύει μεγάλα ποσά για την εκπαίδευση”.

Υφίστανται αυξημένες ιδιωτικές εκπαιδευτικές δαπάνες για τους χιλιάδες “εσωτερικούς” και “εξωτερικούς” φοιτητές που ροκανίζουν τους οικογενειακούς προϋπολογισμούς, γενικευμένο αίσθημα αβεβαιότητας και ανασφάλειας σχετικά με το επαγγελματικό μέλλον των πτυχίων, πανεπιστήμια στα όρια της κατάρρευσης, με τεράστια προβλήματα, ελλείψεις υποδομών και διδακτικού προσωπικού.

Η δημιουργία των ιδιωτικών πανεπιστημίων σημαίνει πως, απροκάλυπτα πλέον, τα Κέντρα Ελευθέρων Σπουδών (ΚΕΣ) θα ονομαστούν “πανεπιστήμια” (ιδιωτικά) και τα πτυχία τους θα είναι ισότιμα με αυτά των δημόσιων πανεπιστημίων. Φυσικά, θα ανοίξει ο δρόμος και για άλλα “πανεπιστήμια”. Όμως, ποιος ιδιώτης θα ιδρύσει για παράδειγμα ένα Πολυτεχνείο; Το κόστος είναι απαγορευτικό. Έτσι τα νέα “πανεπιστήμια” θα ασχοληθούν κυρίως με τις σχολές χαμηλών απαιτήσεων σε υποδομές, όπως είναι οι οικονομικές. Βέβαια αυτό δε σημαίνει ότι οι πολυτεχνικές σχολές και γενικά οι σχολές με υψηλό κόστος υποδομών θα είναι δημόσιες. Πιο συγκεκριμένα, τα δημόσια πανεπιστήμια θα μπορούν πολύ εύκολα να μετατραπούν σε “μη κρατικούς-μη κερδοσκοπικούς” οργανισμούς (με ταυτόχρονη αποδέσμευση της χρηματοδότησης από το κράτος και μεταφορά του βάρους αυτής σε ιδιώτες και σε ίδιους πόρους). Άλλωστε ήδη γίνονται νύξεις για επιβολή διδάκτρων και στα δημόσια πανεπιστήμια (αλλά και πράξεις, όπως στο Διεθνές Πανεπιστήμιο).

Στο ζήτημα του άρθρου 16 συγκεφαλαιώνονται όλα σχεδόν τα προβλήματα που αφορούν το μοντέλο ανάπτυξης της χώρας και την διάρθρωση και την νοοτροπία της ελληνικής κοινωνίας. Συμπυκνώνεται επίσης ο προβληματισμός για τη στρατηγική των μεταρρυθμίσεων. Η δημόσια δωρεάν παιδεία μπαίνει στο στόχαστρο της Συνταγματικής Αναθεώρησης.

Το άρθρο 16 του Συντάγματος, ορίζει πως “η ανώτατη εκπαίδευση παρέχεται αποκλειστικά από ιδρύματα που αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου”, ότι “η σύσταση ανώτατων σχολών από ιδιώτες απαγορεύεται” και ότι “η επαγγελματική και κάθε άλλη ειδίκευση παρέχεται από το κράτος και με σχολές ανώτερης βαθμίδας”¹.

¹ <http://www.paremvasis.gr/2006/ek190206.htm>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΚΑΙ ΠΑΡΟΝ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

1. Ιστορική αναδρομή

Στο πλαίσιο του προβληματισμού και της αντιπαράθεσης για την εκπαίδευση, με αιχμή τη δωρεάν παιδεία και τα ιδιωτικά πανεπιστήμια, αλλά και μπροστά στη διαδικασία για την αναθεώρηση του Συντάγματος είναι πολλαπλά χρήσιμο να δοθεί συνολικά το ζήτημα στην ιστορική πορεία του. Βεβαίως, κάθε ιστορική αναδρομή γίνεται με μια ορισμένη οπτική και για κάποιους, ρητά ή όχι εκφρασμένους, σκοπούς. Ειδικά το παρελθόν του άρθρου 16 του Συντάγματος, που βρίσκεται στο επίκεντρο της αντιπαράθεσης, προσφέρεται για διαφορετικές αναγνώσεις. Έτσι, βλέπουμε αυτή την περίοδο να χρησιμοποιείται το ιστορικό του τόσο για να δοθούν επιχειρήματα υπέρ της δημόσιας δωρεάν παιδείας και των αποκλειστικά κρατικών πανεπιστημίων αλλά και για το αντίστροφο. Υπέρ της θέσπισης ενός “μεικτού συστήματος” και της ίδρυσης ιδιωτικών ανωτάτων ιδρυμάτων.

1.1 Το μεικτό σύστημα

Ο Χ. Τρικούπης ήταν ο πρώτος που επιχείρησε ένα “μεικτό σύστημα” δημόσιας και ιδιωτικής πανεπιστημιακής εκπαίδευσης. Να δαπανά, δηλαδή, το κράτος, αλλά μέρος των εξόδων να επωμίζονται και οι φοιτητές. Αυτό το επιχείρησε στη δεκαετία του 1880 και τελικά το επέβαλε προσωρινά το 1892, εν μέσω φοιτητικής αναταραχής και γενικευμένων καταγγελιών για αντισυνταγματικότητα (τα μέτρα του για τα υψηλά δίδακτρα θα καταργηθούν από τον Θ. Δηληγιάννη το 1896). Ένα από τα βασικά επιχειρήματά του ήταν πως είναι άδικο να πληρώνουν όλοι οι φορολογούμενοι για τα Πανεπιστήμια, όταν φοιτούν σε αυτά τα παιδιά μερικών μόνο.

1.2 Κρατικά

Η επιγραμματική επισήμανση γίνεται επειδή αρκετοί υπερασπιστές της ίδρυσης ιδιωτικών πανεπιστημίων επικαλούνται τη συνταγματική ιστορία. Υποστηρίζοντας ότι ουδέποτε πριν από το 1975 γινόταν ρητά και κατηγορηματικά λόγος ότι απαγορεύεται η ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημιακών σχολών. Πράγματι δεν γινόταν, αλλά ήταν αυτονόητος ο κρατικός χαρακτήρας των Πανεπιστημίων. Αυτός ήταν και ο λόγος, που σε

όλα τα νεοελληνικά Συντάγματα μέχρι και το 1952, γινόταν μεν αναφορά σε ιδιωτική εκπαίδευση αλλά μόνο για τα σχολεία κι όχι για το Πανεπιστήμιο.

Η ουσία της σημερινής αντίθεσης δεν συμπυκνώνεται, όπως κατά κανόνα στο παρελθόν, στη διατήρηση ενός αναχρονιστικού εκπαιδευτικού συστήματος και μιας προοδευτικής μεταρρύθμισης, που να ανταποκρίνεται στις αλλαγές και τις ανάγκες των καιρών. Παραπέμπει ευθέως στην ίδια τη φύση του κράτους στο σύνολό του, τους σκοπούς της εκπαίδευσης και την αποστολή του σχολείου. Απλοϊκά, αν θα προσαρμοστεί η εκπαίδευση στις απαιτήσεις της οικονομίας της αγοράς και της κερδοφορίας ή σε άλλους κοινωνικούς και μορφωτικούς σκοπούς, πέραν του οικονομικού κέρδους. Περί αυτού πρόκειται κι όχι για κάποιες διαφορετικές προσεγγίσεις στην εκπαιδευτική διαδικασία. Το δίλημμα κρατικά ή “μεικτά” πανεπιστήμια είναι μέρος του ευρύτερου ερωτήματος περί δημόσιας και δωρεάν παιδείας, που έχει υποχρέωση το κράτος πρόνοιας να παρέχει ή όχι.

Αυτή τη μορφή τελικά παίρνει, με δεδομένη την αμφισβήτηση κάθε δημόσιου και κρατικού από το κυρίαρχο κοινωνικο-οικονομικό μοντέλο. Το παλιό κλασικό ερώτημα ποια παιδεία χρειάζεται, για ποιο λόγο και με ποια μέσα είχε απαντηθεί ορθώς (κατ'εξαιρεση) ή λανθασμένα (κατά κανόνα) στην πορεία της νεοελληνικής εκπαίδευσης στο πλαίσιο του έθνους-κράτους.

Σήμερα επανέρχεται, με άλλους όρους, σε συνθήκες παγκοσμιοποίησης και ενός κράτους που βρίσκεται σε μεταβατικό στάδιο ως προς τους ρόλους του. Έτσι, η ιστορική συνταγματική αναδρομή από την ίδρυση του ελληνικού Πανεπιστημίου το 1837 ως τις τελευταίες αλλαγές, που προτείνονται από την εισηγητική έκθεση για την αναθεώρηση του ισχύοντος, έχει ιδιαίτερη αξία.

Το άρθρο του μοναρχικού Συντάγματος του 1844 επαναλαμβάνεται αυτούσιο, ως προς την πανεπιστημιακή εκπαίδευση, στο Σύνταγμα της βασιλευόμενης δημοκρατίας του 1864. Αν και η σχετική συζήτηση, που γίνεται κατά την κατάρτιση και την ψήφισή του, θα κατατείνει σε πιο ρητές αναφορές για τη δωρεάν εκπαίδευση και το δημόσιο χαρακτήρα του. Το ίδιο θα αποτελέσει, άλλωστε, και τη βάση του επόμενου βελτιωμένου ως προς την παροχή της δημόσιας εκπαίδευσης Συντάγματος του 1911 -τότε για πρώτη φορά χαρακτηρίζεται και δωρεάν².

Το άρθρο 16 διαμορφώθηκε μέσα στο γόνιμο δημοκρατικό κλίμα της Μεταπολίτευσης, μετά την εμπειρία της εξέγερσης του Πολυτεχνείου και του αντιδικτατορικού φοιτητικού κινήματος. Περιλαμβάνει τρεις θεμελιώδεις εγγυήσεις, που τέθηκαν για πρώτη φορά το 1975:

- α) τον αποκλειστικά δημόσιο χαρακτήρα της Ανώτατης Εκπαίδευσης,
- β) την πλήρη αυτοδιοίκηση των ΑΕΙ,
- γ) την ιδιότητα των καθηγητών τους, ως δημοσίων λειτουργών, απόλυτα ανεξάρτητων και όχι ως δημοσίων υπαλλήλων.

Υποστηρίχθηκε πρόσφατα η θεωρητική θέση ότι το δημόσιο πανεπιστήμιο πρέπει να πάψει να είναι νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου και άρα να γίνει νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, δηλαδή να εξισωθεί θεσμικά με τα επικείμενα ιδιωτικά πανεπιστήμια. Αυτό είναι άκρως επικίνδυνο για το δημόσιο πανεπιστήμιο. Το άρθρο 16 όπως ισχύει, διαμορφώθηκε άλλωστε στα κρίσιμα σημεία του με βάση τις προτάσεις της τότε προοδευτικής αντιπολίτευσης. Βασικός εισηγητής της τότε αντιπολίτευσης για το άρθρο 16 ήταν ο Ευάγγελος Παπανούτσος, με την ενεργό παρουσία του Ανδρέα Παπανδρέου και με τη συμβολή προσώπων όπως ο Δημήτρης Τσάτσος και ο Απόστολος Κακλαμάνης³.

²<http://www.imerisia.gr/article.asp?catid=4667&subid=2&pubid=241649&word=%F4%EF+%EC%E5%E9%EA%F4%FC+%F3%FD%F3%F4%E7%EC%E1>

³ www.evenizelos.gr/index.php?page=405

2. Οι βασικές ρυθμίσεις του νομοσχεδίου⁴

1. Διασφάλιση της οικονομικής και διοικητικής αυτοδιοίκησης των Α.Ε.Ι., με τη σύνταξη από αυτά ενός τετραετούς ακαδημαϊκού-αναπτυξιακού προγράμματος, το οποίο θα προσδιορίζει τις εκπαιδευτικές, ερευνητικές και διοικητικές ανάγκες τους και θα έχει ως στόχο την αποτελεσματική διαχείριση των σχετικών ζητημάτων. Μέσω του προγραμματισμού αυτού, δίνεται η δυνατότητα στα Α.Ε.Ι. να έχουν αποτελεσματική διαχείριση ζητημάτων οικονομικού, διοικητικού και ακαδημαϊκού περιεχομένου.

2. Κοινωνική Λογοδοσία των Α.Ε.Ι. Κάθε χρόνο, ο Υπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων καταθέτει στη Βουλή προς ενημέρωση και συζήτηση ετήσια έκθεση για την κατάσταση των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και την πορεία του τετραετούς ακαδημαϊκού-αναπτυξιακού προγράμματος.

3. Ενδυνάμωση της αυτοδιοίκησης των Α.Ε.Ι., με την παροχή δυνατότητας λειτουργίας τους μέσω εσωτερικών κανονισμών.

4. Ακαδημαϊκό άσυλο. Το Πρυτανικό Συμβούλιο και το Συμβούλιο για τα Τ.Ε.Ι. αντίστοιχα, ως δημοκρατικά εκλεγμένα από καθολική ψηφοφορία όργανα είναι αρμόδια για την άρση του ασύλου, με παρουσία εκπροσώπου δικαστικής αρχής. Το Ακαδημαϊκό άσυλο είναι για να υπηρετεί την ανεξαρτησία των ιδεών και όχι για να διευκολύνει την παραβατικότητα. Η πολιτεία δημιουργεί συνθήκες ευελιξίας ώστε οι πανεπιστημιακές αρχές -που έχουν την ευθύνη- να μπορούν αυτόνομες να προστατεύουν το πραγματικό άσυλο, να προστατεύουν τους φοιτητές που θέλουν να σπουδάσουν απρόσκοπτα, να προστατεύουν τα δημόσια πανεπιστήμια που είναι περιουσία του ελληνικού λαού.

5. Ενίσχυση της διαφάνειας στις δραστηριότητες των Α.Ε.Ι. Εφαρμογή της αρχής της δημοσιότητας στη λειτουργία τους και θέσπιση υποχρέωσης των Α.Ε.Ι. να παρέχουν πληροφορίες, αναφορικά με μορφωτικά, διοικητικά και οικονομικά θέματα και μέσω διαδικτύου. Η λειτουργία των Α.Ε.Ι. καθίσταται πλέον προσβάσιμη σε κάθε ενδιαφερόμενο.

6. Επανακαθορισμός των στόχων των Α.Ε.Ι. Τα ελληνικά ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα καλούνται να ανταποκριθούν πλέον στις προκλήσεις των καιρών, να αποτελέσουν χώρο διάδοσης γνώσης και παραγωγής έρευνας, συντελώντας ταυτόχρονα στην καλλιέργεια των ανθρωπιστικών αξιών και των αρχών της κοινωνικής συνοχής.

7. Στήριξη στους νέους φοιτητές, με παροχή οικονομικής συνδρομής (άτοκα εκπαιδευτικά δάνεια) σε όσους προέρχονται από ασθενέστερα εισοδηματικά στρώματα, και ανταποδοτικές υποτροφίες για όσους παρέχουν έργο στο Α.Ε.Ι., καθώς και παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών για την ομαλή μετάβαση αυτών από τη δευτεροβάθμια στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

8. Εξορθολογισμός των διαδικασιών για την εκλογή μελών ΔΕΠ (δυνατότητα επικαιροποίησης γνωστικού αντικειμένου προκηρυσσόμενης θέσης). Εξασφάλιση μεγαλύτερης αξιοκρατίας (διεύρυνση σύνθεσης εκλεκτορικών σωμάτων και εισηγητικών επιτροπών, με συμμετοχή μελών ΔΕΠ άλλων Α.Ε.Ι.). Βασική καινοτομία είναι ότι η εκλογή και ο διορισμός των μελών ΔΕΠ θα γίνεται αποκλειστικά με πράξεις των οργάνων των Α.Ε.Ι., και ο έλεγχος νομιμότητας από τον Υπουργό Παιδείας θα γίνεται κατ' έγκληση ή αυτεπαγγέλτως μετά την έκδοση των σχετικών πράξεων, έχοντας ακυρωτικό χαρακτήρα.

9. Αντιμετώπιση αρνητικών επιπτώσεων της επ' αόριστον φοίτησης, με θέσπιση ανώτατης διάρκειας αυτής (ελάχιστος αριθμός εξαμήνων που απαιτούνται για τη λήψη του πτυχίου, προσαυξανόμενος κατά 100%) και δυνατότητα παράτασης κατά δύο (2) το πολύ εξάμηνα. Δυνατότητα διακοπής των σπουδών για χρόνο που δε θα προσμετράται στην ανώτατη διάρκεια φοίτησης. Δικαίωμα επαναφοράς. Δικαίωμα όσων έχουν συμπληρώσει τον ελάχιστο αριθμό εξαμήνων να παραταθούν οι σπουδές για πέντε ακαδημαϊκά έτη, αρχόμενα από το επόμενο ακαδημαϊκό έτος δημοσίευσης του νόμου.

10. Αναβάθμιση της ποιότητας της ανώτατης εκπαίδευσης με τη θέσπιση προϋποθέσεων στην ίδρυση νέων σχολών (υποβολή ειδικών μελετών σκοπιμότητας και βιωσιμότητας οικονομοτεχνικών μελετών).

11. Δωρεάν χορήγηση ενός συγγράμματος ανά μάθημα και υποχρέωση παροχής βιβλιογραφίας και οδηγών μελέτης από διδάσκοντες σε κάθε μάθημα. Επιπλέον, ποσότητα των διανεμομένων βιβλίων ίσης με το 1/10 των βιβλίων που δίδονται στους φοιτητές κάθε Α.Ε.Ι., θα εμπλουτίζει τη βιβλιοθήκη του.

12. Τέλος, με νόμο του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών θα ρυθμιστούν ζητήματα φοροαπαλλαγών για δωρεές προς ΑΕΙ κατ' αναλογία προς τα πολιτιστικά ιδρύματα.

⁴http://www.mjourney.com/news/News_from_Greece/g/2149.TI_PERILAMBANEI_NOMOS_AEI.html

3. Ζήτημα στρατηγικής

Το γεγονός ότι η αναθεώρηση του άρθρου 16 έχει αναδειχθεί σε ζήτημα μείζονος πολιτικής σημασίας δεν είναι καθόλου τυχαίο:

Στην υπόθεση του άρθρου 16 συμπυκνώνεται καταρχάς ο προβληματισμός για τον χαρακτήρα του δημόσιου πανεπιστημίου και γενικότερα της δημόσιας εκπαίδευσης, για τη σχέση δημόσιου και ιδιωτικού στην εκπαίδευση, για το πώς αντιλαμβανόμαστε το πανεπιστήμιο ως εκπαιδευτικό και ερευνητικό κέντρο, αλλά και ως ιδεολογικό μηχανισμό και ως θεσμό κοινωνικής ένταξης.

Το πανεπιστήμιο και ο τρόπος εισαγωγής σε αυτό συνδέονται επίσης με την φυσιογνωμία και τους σκοπούς του λυκείου, με την φιλοσοφία των εισαγωγικών εξετάσεων και τον επαγγελματικό προσανατολισμό, με την ύπαρξη ή την ανυπαρξία δεύτερης και τρίτης ευκαιρίας για πανεπιστημιακές σπουδές, με τους οικογενειακούς, εισοδηματικούς και γενικότερα κοινωνικούς παράγοντες που επηρεάζουν την εκπαιδευτική, αλλά και επαγγελματική διαδρομή κάθε παιδιού, με τους μηχανισμούς και την έκταση της παραπαιδείας, με την αυτοσυνειδησία και την αυτοεκτίμηση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος και τη θέση του μέσα στα ευρύτερα ευρωπαϊκά και διεθνή συμφραζόμενα.

Όλα αυτά έχουν τεράστια σημασία για κάθε κοινωνία. Αφορούν την εθνική ανταγωνιστικότητα και το ίδιο το μοντέλο ανάπτυξης της χώρας στη σημερινή μεταβιομηχανική εποχή που είναι εστιασμένη στο ανθρώπινο δυναμικό και το διανοητικό κεφάλαιο. Αφορούν την ίδια τη διάρθρωση, την εσωτερική κινητικότητα, τη νοοτροπία και τη συνοχή κάθε κοινωνίας και ιδίως μιας κοινωνίας, όπως η ελληνική που από τη σύσταση ήδη του νεοελληνικού κράτους αναζήτησε στη μόρφωση και πιο συγκεκριμένα στο πτυχίο την ελπίδα για τη βελτίωση της κοινωνικής θέσης κάθε επόμενης γενιάς. Αυτό εξηγεί σε μεγάλο βαθμό και τις συνταγματικές εγγυήσεις που περιβάλλουν το πανεπιστήμιο, σε συνδυασμό βέβαια με την ταπεινωτική για το ελληνικό πανεπιστήμιο εμπειρία της δικτατορίας.

Η συζήτηση για την αναθεώρηση του άρθρου 16 είναι συνεπώς συζήτηση για το ευρύτερο κοινωνικό, αναπτυξιακό και ιδεολογικό ρόλο του πανεπιστημίου. Συζήτηση για το μοντέλο ανάπτυξης και την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής κοινωνίας. Συζήτηση για το βαθύτερο χαρακτήρα, τις αντοχές και τους αρμούς της ελληνικής κοινωνίας. Η συζήτηση για το άρθρο 16 είναι η συμπύκνωση της συνολικής συζήτησης για τη στρατηγική και το νόημα των μεταρρυθμίσεων στο κράτος, την οικονομία, την κοινωνία. Μεταρρυθμίσεις ουδέτερες, χωρίς πρόσημο προοδευτικό ή συντηρητικό, δεν υπάρχουν.

Η διαπίστωση ότι το ελληνικό πανεπιστήμιο χρειάζεται θαρραλέες αλλαγές είναι ευρύτατα αποδεκτή. Το ποιος συγκεκριμένα όμως θα είναι και πώς συναρθρώνονται οι αλλαγές αυτές, είναι ερώτημα που επιδέχεται πολλών και διαφορετικών απαντήσεων, ανάλογα με την πολιτική οπτική γωνία. Το Σύνταγμα δεν υπαγορεύει ούτε την εκπαιδευτική πολιτική, ούτε το μοντέλο ανάπτυξης, ούτε την οικονομική και κοινωνική πολιτική. Πρέπει όμως να εγγυάται τους θεσμούς που είναι κρίσιμοι για την κοινωνική αναπαραγωγή και εν προκειμένω τους θεσμούς που είναι κρίσιμοι για την ελεύθερη και ίση πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Ορισμένοι νομίζουν ότι η αντίδραση στην εν λευκώ αναθεώρηση του άρθρου 16 είναι η μάχη “οπισθοφυλακής” που δίνει μια “συντηρητική” αριστερά μαζί με τα “φοβικά” μέλη του πανεπιστημιακού προσωπικού και “παρασυρμένους” φοιτητές απέναντι στη δυνατότητα ίδρυσης ιδιωτικών πανεπιστημίων υψηλής ποιότητας που θα επιβληθούν με το κύρος τους και θα ανταγωνιστούν ποιοτικά τα δημόσια πανεπιστήμια. Σε καμιά ευρωπαϊκή χώρα με οικονομικές επιδόσεις καλύτερες από τις ελληνικές δεν συνέβη κάτι τέτοιο μέχρι σήμερα. Υπάρχει όμως ο αντίστροφος κίνδυνος. Τα ιδιωτικά “πανεπιστήμια ευκαιρίας” να ρίξουν τις ακαδημαϊκές προδιαγραφές και να οδηγήσουν στη συνολική υποβάθμιση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Το ισχύον Σύνταγμα επιτρέπει να ιδρυθούν με νόμο πανεπιστήμια που είναι μεν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, είναι όμως μη κρατικά - κοινωφελή ιδρύματα που ανταποκρίνονται στη βούληση του δωρητή που τα χρηματοδότησε για λόγους υστεροφημίας ή κύρους με ποσά επαρκή όχι μόνο για την έναρξη της λειτουργίας τους αλλά και για τη μακροχρόνια εξέλιξή τους. Το ζήτημα δεν είναι αν τα μη κρατικά, αλλά πάντοτε μη κερδοσκοπικά και κοινωφελή αυτά πανεπιστήμια λειτουργούν όχι ως νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, αλλά ως νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου υπό κρατικό έλεγχο νομιμότητας και ποιότητας. Αυτό που πρέπει να προβλέπεται ρητά είναι ότι σε όλα τα πανεπιστήμια που λειτουργούν στη χώρα θα ισχύουν οι ίδιοι αξιοκρατικοί κανόνες εισαγωγής φοιτητών (με κριτήριο την επίδοση και όχι το εισόδημα) και ίδιες ακαδημαϊκές διαδικασίες επιλογής των καθηγητών. Χωρίς αυτές τις εγγυήσεις δεν κινδυνεύουν μόνο τα δημόσια πανεπιστήμια με αθέμιτο ανταγωνισμό “από τα κάτω”, αλλά όλο το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα: η ποιότητα και η αξιοπιστία του.

Σημαντικό για την καταπολέμηση της φοιτητικής μετανάστευσης είναι να δημιουργηθούν και άλλες θέσεις φοιτητών στα δημόσια πανεπιστήμια. Τα δημόσια πανεπιστήμια προσφέροντας όχι μόνο ελληνόγλωσσα αλλά και αγγλόγλωσσα προγράμματα αποτελούν πόλο έλξης των ξένων προπτυχιακών και μεταπτυχιακών

φοιτητών. Με την πρωτοβουλία τους υπάρχει δυνατότητα ενίσχυσης των διεθνών συνεργασιών μεταξύ τους, τη διεθνή κινητικότητα διδασκόντων και διδασκομένων και τη διεθνή αξιολόγηση μεταξύ συνεργαζομένων πανεπιστημίων, αρκεί αυτά να χειραφετηθούν νομοθετικά και διοικητικά από το Υπουργείο Παιδείας και να χρηματοδοτούνται επαρκώς.

Μια ορθή, σοβαρή και υπεύθυνη αναθεώρηση του άρθρου 16 πρέπει συνεπώς να προστατεύει το κύρος, την αξιοπιστία και το μέλλον του ελληνικού δημοσίου πανεπιστημίου αλλά και όλης της ελληνικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με πλήρεις εγγυήσεις ακαδημαϊκής αξιοκρατίας και ανεξαρτησίας. Όλες όμως οι αναγκαίες εγγυήσεις νομικά μπορούν να προβλεφθούν μόνο κατά την τελική διατύπωση της διάταξης στην επόμενη αναθεωρητική βουλή που διαμορφώνει το περιεχόμενο των συνταγματικών διατάξεων χωρίς να δεσμεύεται από πολιτικού χαρακτήρα δηλώσεις ή ακόμα και συμφωνίες που επιτεύχθηκαν στην προηγούμενη Βουλή⁵.

⁵ www.evenizelos.gr/index.php?page=news_details&id=389

4. Οι δύο βασικότεροι λόγοι ίδρυσης

Δύο είναι οι βασικότεροι λόγοι που χρησιμοποιούν τα δύο μεγάλα κόμματα :

α) Με τα ιδιωτικά πανεπιστήμια θα ανακοπεί η μεγάλη φοιτητική μετανάστευση, θα σπουδάζει κανείς δίπλα στο σπίτι του και δεν θα ξοδεύονται σε άλλες χώρες χρήματα για σπουδές.

β) Θα δημιουργηθεί ανταγωνισμός ανάμεσα στα κρατικά και τα μη κρατικά Πανεπιστήμια με συνέπεια την βελτίωση της ποιότητας σπουδών.

4.1 Φοιτητική μετανάστευση

Ακόμη και αν δεχόταν κανείς ότι η ίδρυση ή η νομιμοποίηση ιδιωτικών Πανεπιστημίων στην Ελλάδα θα περιόριζε ένα μέρος της φοιτητικής μετανάστευσης (περίπου 35 χιλιάδες Έλληνες κάνουν προπτυχιακές σπουδές σε πανεπιστήμια του εξωτερικού) θα έπρεπε να αναρωτηθεί αν αυτό θα πρόσφερε οικονομική ανακούφιση στις οικογένειες που στέλνουν τα παιδιά τους σε πανεπιστήμια του εξωτερικού. Είναι φανερό ότι το βασικό πρόβλημα, δηλαδή η οικονομική αιμορραγία του οικογενειακού προϋπολογισμού, θα συνεχίζονταν είτε το παιδί σπουδάζει σε πανεπιστήμιο του εξωτερικού είτε σε ιδιωτικό Πανεπιστήμιο στην Ελλάδα. Όσο για το καθαρά “μεταναστευτικό” μέρος, τη δυνατότητα, δηλαδή, τα παιδιά να σπουδάζουν στον τόπο που ζουν, πρόκειται πάλι για μύθο. Κανένας επιχειρηματίας δε θα ρισκάρει να φτιάξει ιδιωτικό πανεπιστήμιο σε μια μικρή επαρχιακή πόλη, αλλά θα προτιμηθούν τα μεγάλα αστικά κέντρα και κυρίως η Αθήνα. Ήδη, τα κολέγια που διαφημίζονται ως “πανεπιστήμια” είναι συγκεντρωμένα στην πρωτεύουσα. Άρα, η εσωτερική “φοιτητική μετανάστευση” θα παραμείνει και θα ενταθεί κι όπως έχουν δείξει πολλές έρευνες, το κόστος σπουδών για μια οικογένεια που σπουδάζει ένα παιδί σε άλλη πόλη εντός Ελλάδας με αυτό που έχει αν το σπουδάζει στο εξωτερικό είναι λίγο - πολύ το ίδιο⁶.

4.2 Ανταγωνιστικότητα

Ανταγωνισμός των πανεπιστημίων υπάρχει ήδη. Υπάρχει πρώτα-πρώτα έντονος ανταγωνισμός των ίδιων των ελληνικών πανεπιστημίων μεταξύ τους. Επιπλέον, τα ελληνικά πανεπιστήμια ανταγωνίζονται σκληρά τα μεγάλα πανεπιστήμια, ιδίως της Ευρώπης, στη διεκδίκηση ερευνητικών προγραμμάτων ή στις επιστημονικές μελέτες που υποβάλλονται προς δημοσίευση στα διεθνή επιστημονικά περιοδικά. Επίσης,

συνεργάζονται μαζί τους σε κοινά ερευνητικά προγράμματα, σε προπτυχιακές και μεταπτυχιακές σπουδές κ.λπ.

Αντιθέτως, θα περάσουν χρόνια, καλώς εχόντων των πραγμάτων, για να μπορέσει ένα δημοτικό ή ένα εκκλησιαστικό ή άλλου φορέως πανεπιστήμιο να ανταγωνισθεί λ.χ. τη Νομική Σχολή ή το Φυσικό Τμήμα ή το Μαθηματικό ή το Τμήμα Πληροφορικής κ.λπ. Ανταγωνιστικότητα σημαίνει ποιότητα, και ποιότητα στην έρευνα, στη διδασκαλία, στις επιστημονικές δραστηριότητες, στις μεταπτυχιακές σπουδές προϋποθέτουν υψηλό επίπεδο επιλεγμένων φοιτητών, υψηλό επίπεδο πανεπιστημιακών δασκάλων-ερευνητών και γνώση της Ανωτάτης Παιδείας. Ένα πανεπιστήμιο (όπως και ένα σχολείο) είναι στην πράξη το διδακτικό του δυναμικό. Ένα πανεπιστήμιο δηλ. θα είναι καλό, μόνο αν έχει υψηλού (ερευνητικού και διδακτικού) επιπέδου πανεπιστημιακούς δασκάλους. Στα δημόσια πανεπιστήμια το νομικό καθεστώς προβλέπει σειρά κρίσεων, που συχνά είναι εξαιρετικά αυστηρές, για να φτάσει ένα μέλος Δ.Ε.Π. στη θέση του καθηγητή⁷.

⁶ <http://www.paremvasis.gr/2006/ek190206.htm>

⁷ http://kapodistriako.uoa.gr/stories/081_de_01/index.php?m=2

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : Η ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

1. Η συζήτηση στη Βουλή⁸

Ο στόχος της Κυβέρνησης είναι μια ποιοτικά αναβαθμισμένη εκπαίδευση και παιδεία που θα μπορεί να ανταποκρίνεται στα καλύτερα ευρωπαϊκά και διεθνή πρότυπα. Λαμβάνοντας υπ' όψιν ότι τελευταία το σύνολο της εκπαίδευσης και ιδιαίτερα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης επικρίνεται από την ευρωπαϊκή επιτροπή ως πολλές φορές αποσπασματικό, ως δημιουργημένο σε πολυδιασπασμένη βάση, ότι δεν υπηρετεί τη νέα γνώση, τη νέα επιστήμη και την κοινωνία της γνώσης, αντιλαμβάνεστε ποια κριτική θα μπορούσε να κάνει κανείς για διάφορα εγχώρια προβλήματα.

Μιλώντας για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, ο χώρος αυτός είναι χώρος έρευνας και επιστήμης. Δεν είναι χώρος απλώς διακίνησης γενικών ιδεών και περάσματος της ώρας. Και χώρος επιστήμης και έρευνας σημαίνει ότι χρειάζονται οργανωμένα μυαλά, στρατηγική και στόχοι.

Συζητάμε με τρεις στόχους:

α) την περαιτέρω διεύρυνση της αυτοδιοίκησης. Έχουμε ήδη προτείνει τετραετή αναπτυξιακό προγραμματισμό και την έξοδο από την ευθύνη, για να ελέγχεται η σκοπιμότητα από το Ελεγκτικό Συνέδριο. Έχουμε ζητήσει να μας προτείνουν και άλλες ελευθερίες.

β) η ποιότητα στην εκπαίδευση. Ο νόμος για την αξιολόγηση, που ανταποκρίνεται στα καλύτερα ευρωπαϊκά πρότυπα, έχει αρχίσει να εφαρμόζεται. Δεν είναι δυνατόν να προχωρήσει τίποτα, εάν δεν αξιολογούμε το έργο μας και δεν κάνουμε διορθωτικές κινήσεις.

γ) ο τρόπος επιλογής ποιοτικού προσωπικού.

κα Μ. Γιαννάκου - υπουργός παιδείας και θρησκευμάτων

Το γενικό συμπέρασμα είναι ότι τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα στον τόπο μας, υστερούν απέναντι στα αιτήματα και τις ανάγκες της σύγχρονης κοινωνίας. Η έλλειψη αξιολόγησης για τις μονάδες και για τις διαδικασίες εκπαίδευσης, σε πλήρη αντίθεση με το αίτημα αναβάθμισης του δημόσιου πανεπιστημίου, συνιστούσε χρόνια τώρα μία ανατιολόγητη εσωτερική αντίφαση. Οι λεγόμενοι “αιώνιοι φοιτητές”, φαινόμενο που δεν το συναντούμε πουθενά στον κόσμο, δημιουργεί στρεβλώσεις, που αποβαίνουν σε

βάρος της πλειοψηφίας της φοιτητικής νεολαίας, αλλά και ολόκληρης της πανεπιστημιακής κοινότητας.

Η κατάχρηση του πανεπιστημιακού ασύλου από στοιχεία ξένα προς την πανεπιστημιακή κοινότητα υποσκάπτει το κύρος του θεσμού και αποβαίνει σε βάρος του σκοπού του.

Είναι γεγονός και το δηλώνουν χιλιάδες νέοι και νέες μας ότι σε πολλές περιπτώσεις τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα παράγουν άνεργους πτυχιούχους. Είναι ταυτόχρονα αποδεδειγμένο και γνωστό σε όλους ότι κατέχουμε, κατ' αναλογία βέβαια του πληθυσμού, παγκόσμιο ρεκόρ στην εξαγωγή φοιτητών, τη στιγμή που η χώρα μας μπορούσε να προσελκύει φοιτητές από το εξωτερικό και να δημιουργεί εδώ, αντί να τροφοδοτεί πέρα από τα σύνορά μας, νέες θέσεις εργασίας.

Η στασιμότητα, η καθήλωση του ελληνικού πανεπιστημίου, η αδυναμία του να αναπτυχθεί, άρχισε να περιορίζει τη συμβολή του στην κοινωνική και οικονομική εξέλιξη. Το χειρότερο είναι ότι η διαίωσιση της ίδιας κατάστασης, τροφοδοτούσε και τροφοδοτεί τάσεις που σταδιακά ακυρώνουν τον κοινωνικό χαρακτήρα της ελληνικής πανεπιστημιακής εκπαίδευσης. Τροφοδοτούσε και τροφοδοτεί τάσεις που αποδυναμώνουν το ρόλο της παιδείας ως διαύλου για τη δίκαιη αναδιανομή του εισοδήματος, για την κοινωνική κινητικότητα, για την ανέλιξη ικανών και άξιων νέων από τα οικονομικά ασθενέστερα στρώματα του πληθυσμού.

Το εκπαιδευτικό σύστημα για την Ελλάδα του μέλλοντος δεν μπορεί να είναι στάσιμο, αδρανές, καθηλωμένο, υποταγμένο σε συντηρητικές αντιλήψεις, δεν μπορεί να παραδίδεται στην εσωστρέφεια και να απομονώνεται απ' όσα συμβαίνουν στο ανταγωνιστικό ευρωπαϊκό και διεθνές περιβάλλον.

Στόχος είναι η εξασφάλιση παιδείας υψηλής ποιότητας για κάθε νέα και νέο, η αριστεία στην έρευνα και τη διδασκαλία, η εναρμόνιση θεσμών και δομών με το ευρωπαϊκό περιβάλλον και τα διεθνή πρότυπα. Στόχος είναι να ανταποκρίνονται τα πανεπιστήμιά μας στις ακαδημαϊκές, τις τεχνολογικές, τις κοινωνικές και οικονομικές εξελίξεις, να παράγουν και να μεταδίδουν νέα γνώση σε συνθήκες διδασκαλίας και μάθησης υψηλού επιπέδου, να αποτελούν εστία προόδου και ελευθερίας για τους διδάσκοντες, τους ερευνητές, τους φοιτητές, την κοινωνία, να ανταποκρίνονται σε υψηλά κριτήρια αξιοκρατίας, διαφάνειας και αποτελεσματικότητας, να διαπλάθουν πολίτες με ελεύθερη κριτική σκέψη, υπεύθυνους και δημιουργικούς, να λογοδοτούν στην κοινωνία. Στόχος είναι η ενθάρρυνση και η στήριξη της ανάπτυξης συνεργασιών με τα ερευνητικά κέντρα, τα πανεπιστήμια του εξωτερικού, τις επιχειρήσεις, τον κόσμο της παραγωγής, η ενίσχυση της έρευνας και η σύνδεσή της με την καινοτομία, με την παραγωγική διαδικασία, με την

αγορά εργασίας, η συμβολή στη δημιουργία νέων και καλύτερα αμειβόμενων θέσεων εργασίας και στην κοινωνική κινητικότητα, στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, στη βελτίωση της ποιότητας ζωής. Στόχος είναι ο δραστικός περιορισμός της παραπαιδείας, έτσι ώστε οι ελληνικές οικογένειες να μην επιβαρύνονται από το σημερινό τεράστιο κόστος, είναι η συγκράτηση της φοιτητικής μετανάστευσης και η πλήρης αξιοποίηση του επιστημονικού δυναμικού της χώρας, είναι η κατάκτηση του κοινού οράματος για μια Ελλάδα που να λειτουργεί ως κέντρο παιδείας και πολιτισμού στην ευρύτερη περιοχή.

Προτείνονται, ανάμεσα στα άλλα, η θέσπιση εσωτερικών κανονισμών λειτουργίας σε όλα τα Α.Ε.Ι., η καθιέρωση ακαδημαϊκού προγραμματισμού που να εγγυάται την επίτευξη των στόχων τους, η απαλλαγή τους από περιττές γραφειοκρατικές διαδικασίες, η μεγαλύτερη ευελιξία στον προϋπολογισμό τους, η ενίσχυση των αρμοδιοτήτων της κοσμητείας των σχολών και των γενικών συνελεύσεων των τμημάτων, η θεσμοθέτηση συνηγόρου των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, στον οποίο να καταφεύγουν όλα τα μέλη τους, φοιτητές και πανεπιστημιακοί, η θέσπιση φορολογικών κινήτρων για δωρεές προς τα Α.Ε.Ι., η ουσιαστική προστασία του πανεπιστημιακού ασύλου.

Σε ό,τι αφορά τα μέλη του διδακτικού ερευνητικού προσωπικού, πρώτα απ' όλα, προτείνονται πρόσθετες εγγυήσεις αξιοκρατίας κατά την εκλογή των μελών του, ιδίως μάλιστα η συμμετοχή μελών που προέρχονται από άλλα τμήματα του ίδιου ή άλλου πανεπιστημίου. Προτείνεται ακόμα Επιτροπή Δεοντολογίας, εναρμόνιση της ελληνικής πρακτικής σε ό,τι αφορά την απασχόληση διδακτικού προσωπικού στα ευρωπαϊκά πρότυπα, διασύνδεση ανάμεσα στο επιστημονικό προσωπικό πανεπιστημίων και ερευνητικών φορέων.

Όσον αφορά τις σπουδές και τους φοιτητές, άμεση και καθολική συμμετοχή των φοιτητών στην ανάδειξη των οργάνων των Α.Ε.Ι., καθιέρωση συμβούλων σπουδών καθώς και υπηρεσίας στήριξης των φοιτητών σε κάθε Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα, ανταποδοτικές υποτροφίες και άτοκα δάνεια σε φοιτητές που έχουν ανάγκη, καθορισμός ανώτατης διάρκειας σπουδών με ειδικές προβλέψεις για τους εργαζόμενους φοιτητές και δυνατότητα διακοπής και παράτασης, πρόβλεψη για δυνατότητα εξέτασης από τριμελή εξεταστική επιτροπή, ακαδημαϊκές σπουδές και σε ξένη γλώσσα, δωρεάν διανομή πανεπιστημιακών συγγραμμάτων με δυνατότητα επιλογής από τους ίδιους τους φοιτητές. Οι μεταρρυθμίσεις στο χώρο της παιδείας στόχο έχουν να δώσουν στα πανεπιστήμια τη δυνατότητα για ένα ποιοτικό και δημιουργικό άλμα. Να ανταποκρίνονται στις προκλήσεις που εγείρει η παγκόσμια επανάσταση της γνώσης. Να οπλίσουν την

κοινωνία, τις νέες και τους νέους μας με τα εφόδια που είναι απαραίτητα για την ατομική προκοπή και τη συλλογική πρόοδο.

κ. Κ. Καραμανλής – Πρωθυπουργός Ελλάδος

Ο συγκεντρωτισμός, η γραφειοκρατία του εκπαιδευτικού μας συστήματος στερεί κάθε λογική πρωτοβουλίας. Σήμερα ο νέος έχει πληροφόρηση σε μια εποχή του διαδικτύου. Δεν χρειάζεται να αποστηθίζει ως κεντρικό του μέλημα. Ο δάσκαλος δεν χρειάζεται να του μεταφέρει ξερά στοιχεία. Πρέπει να τον συμβουλεύει για τις αξίες στη ζωή του, για τον τρόπο του να σκέπτεται, τον τρόπο να αναλύει, τον τρόπο κριτικά να συνθέτει. Ο νέος ρόλος για τον δάσκαλο της εποχής μας είναι να στέκεται ως φίλος, σύντροφος και σύμβουλος στο νέο άνθρωπο. Πρέπει να είναι ευχάριστη περιπέτεια η γνώση και όχι καταναγκαστικά έργα.

Η δημόσια εκπαίδευση πρέπει να παρέχει υψηλής ποιότητας εκπαίδευση που μπορεί να κάνει τους νέους μας ικανούς παραγωγικούς και αξιοπρεπείς πολίτες. Πρωταρχική μας δέσμευση είναι η γνώση, η γνώση που είναι δύναμη, που είναι εξουσία και που είναι στοιχείο ενός νέου παραγωγικού μοντέλου, μιας νέας αναπτυξιακής προοπτικής και θεμέλιο της δημοκρατίας μας, θεμέλιο των παραδόσεών μας.

Οι αλλαγές που χρειάζονται είναι μεγάλες, απαιτούν τόλμη, απαιτούν εμπειρία και γνώση, απαιτούν πολιτική βούληση, απαιτούν διάθεση για δημιουργία ευρύτερων συμμαχιών και συναινέσεων.

Πίσω από το πρόβλημα με το άρθρο 16 κρύβεται η αγωνία των νέων μας για ένα αβέβαιο εργασιακό περιβάλλον, μία δικαιολογημένη αγωνία. Το άρθρο 16 είναι ένα μικρό τμήμα, ένα ελάχιστο τμήμα των μεγάλων αλλαγών που απαιτούνται στο σημερινό εκπαιδευτικό σύστημα.

Για μας η παιδεία είναι στρατηγικό διακύβευμα. Απαιτεί ορθολογικό σχεδιασμό σε βάθος χρόνου, απαιτεί εφαρμογή πολιτικών για μεγάλο χρονικό διάστημα, σταθερά χαρακτηριστικά που δεν επηρεάζονται από ενδεχόμενη αλλαγή κυβερνήσεων ή και Υπουργών. Ένα από τα σοβαρά προβλήματα που έχει το εκπαιδευτικό μας σύστημα είναι οι συχνές αλλαγές, γι' αυτό υπάρχει ανάγκη ευρύτερης συναίνεσης των πολιτικών δυνάμεων. Επίσης, να θέσουμε ύστερα από ευρύτατο κοινωνικό διάλογο και διαβούλευση τις βασικές αρχές και παραμέτρους της μεταρρύθμισης του εκπαιδευτικού μας συστήματος σε ένα ειδικό για το σκοπό αυτό δημοψήφισμα.

κ. Γ. Παπανδρέου – Πρόεδρος αξιωματικής αντιπολίτευσης

Δεν μπορεί να υπάρξει αναβάθμιση της δημόσιας παιδείας, μίας παιδείας που πρώτον, ήδη είναι ασφυκτικά περικυκλωμένη από την ιδιωτική επιχειρηματική δραστηριότητα και δεύτερον, που ήδη λειτουργεί με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια, ανεπαρκώς βεβαίως, γι' αυτό η Κυβέρνηση θέλει να φέρει καινούρια μέτρα, να λειτουργεί πια 100% έτσι. Δεν φτάνει, λοιπόν, να λέμε για ενίσχυση της δημόσιας παιδείας. Εμείς συμπληρώνουμε “εκπαιδευτικό σύστημα αποκλειστικά δημόσιο στην Ελλάδα”. Οι καπιταλιστές πάνε να επενδύσουν αλλού, σε άλλα είδη. Έχουν πολλά είδη και τομείς για να επενδύσουν. Δεν μπορούν να επενδύσουν με κανένα τρόπο στην παιδεία.

Η αναθεώρηση του άρθρου 16 οδηγεί στην ιδιωτικοοικονομική λειτουργία των δημόσιων Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι. και όλου του συστήματος της δημόσιας εκπαίδευσης. Η ίδρυση των ιδιωτικών πανεπιστημίων που υποστηρίζει η Νέα Δημοκρατία και το ΠΑ.ΣΟ.Κ. είναι καθαρά προσφορά στην αγορά και στο κεφάλαιο.

Η τροποποίηση, λοιπόν, του άρθρου 16, αν δεν εμποδιστεί από το κίνημα, θα ανοίξει τους ασκούς του Αιόλου για τη μείωση της κρατικής χρηματοδότησης στα περισσότερα δημόσια πανεπιστήμια, καθώς οι ισχνές κρατικές δαπάνες στο όνομα του υγιούς ανταγωνισμού θα διαμοιράζονται σε δημόσια και ιδιωτικά πανεπιστήμια. Τα δημόσια δεν θα συμμετέχουν ισότιμα στην κρατική χρηματοδότηση. Θα έχουμε αύξηση του ήδη δυσβάσταχτου για τα λαϊκά στρώματα κόστους των ανώτατων σπουδών. Θα έχουμε υποβάθμιση των ανώτατων σπουδών για τους περισσότερους φοιτητές, όχι για όλους, κάποιιοι θα αναβαθμιστούν, μάλλον θα φοιτούν σε αναβαθμισμένα πανεπιστήμια. Θα έχουμε επίσης δραματική συρρίκνωση των εργασιακών δικαιωμάτων και των μισθών των πτυχιούχων και θα επιδεινωθούν οι εργασιακές σχέσεις του διδακτικού προσωπικού.

κα. Α. Παπαρήγα – Γενική Γραμματέας Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδος

Μια χώρα κρίνεται από το βάρος που δίνει στην εκπαίδευση. Και το βάρος, πρώτα απ' όλα, μετριέται με τις χρηματοδοτήσεις που υπάρχουν στην εκπαίδευση. Η Ελλάδα είναι η χώρα η οποία έχει τις χαμηλότερες χρηματοδοτήσεις μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση στην εκπαίδευση.

Σταματήστε αυτό το εγχείρημα με το άρθρο 16. Αυτό οδηγεί σε μία αλλαγή που έχει το βάρος πολιτειακής μεταβολής. Δεν είναι τυχαίο ότι τα πανεπιστήμια μετά από μια βαθειά ευρωπαϊκή παράδοση που ξεκινάει από την Αναγέννηση, δεν έχουν περάσει στην ιδιωτική πρωτοβουλία. Απελευθερώθηκαν από τον “εναγκαλισμό” της εκκλησίας και διαπρέπουν ως δημόσια πανεπιστήμια.

Στις 18 Οκτωβρίου, ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης έδωσε τον κατάλογο της αξιολόγησης των πανεπιστημίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η πρώτη, μακράν απ' όλες τις χώρες, στα πανεπιστήμια αυτά, στην απόδοση των πανεπιστημίων και του εκπαιδευτικού της συστήματος είναι η Φιλανδία. Πρώτη στην Ευρώπη, σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, στην απόδοση των πανεπιστημίων της είναι η Φιλανδία που έχει ένα ισχυρό σύστημα στήριξης των δημοσίων πανεπιστημίων.

Κρατικά πανεπιστήμια υπάρχουν στην Ελλάδα. Είναι η Ανώτατη Εκκλησιαστική Ακαδημία και τα Ανώτατα Στρατιωτικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα. Είναι, επίσης, δυο-τρία περιφερειακά πανεπιστήμια, στα οποία ακόμη δεν έχουν εκλεγεί οι ειδικοί και, άρα, είναι δημόσια πανεπιστήμια.

Ας σταματήσει αυτή η ιστορία με τα μη κερδοσκοπικά πανεπιστήμια. Ο ίδιος ο αστικός κώδικας διαρρυθμίζει τη λειτουργία μη κερδοσκοπικών εταιρειών ως ενώσεων προσώπων με οικονομικό σκοπό. Και ο οικονομικός σκοπός -ανεξάρτητα αν είναι κερδοσκοπικά, μη κερδοσκοπικά κ.τ.λ.- είναι τελικά ο σκοπός μέσα στον οποίο θα γίνει η διείσδυση στο χώρο των πανεπιστημίων.

Υπερασπιζόμαστε το δημόσιο χαρακτήρα του πανεπιστημίου και παράλληλα κάνουμε κριτική για την αδιαφάνειά του, τις ελλείψεις σε προσωπικό, την ανεπάρκεια, την κομματικοποίηση, τον κλειστό χαρακτήρα, την ψηφοθηρική λογική της γεωγραφικής διαφοράς σχολών. Συντασσόμαστε με όλες αυτές τις δυνάμεις που θέλουν την αναγέννηση του δημόσιου πανεπιστημίου.

Θέλουμε ένα πανεπιστήμιο ανοικτό, ένα πανεπιστήμιο κοιτίδα της ελεύθερης διακίνησης των ιδεών, ένα πανεπιστήμιο αυτοτελές, με αυτοέλεγχο, διαφανές στην κοινωνία και, τέλος, ένα πανεπιστήμιο κοινωνικό, όχι ουδέτερο, μέσα και όχι έξω από την ιστορία, σύμμαχο του λαού και όχι των πολυεθνικών, εστία ανάπτυξης των κοινωνικών επιστημών και των ελεύθερων ιδεών.

κ. Α. Αλαβάνος – Πρόεδρος κόμματος Συνασπισμού

⁸ <http://www.paremvasis.gr/forum/viewtopic.php?=&p=496>

2. Λόγοι κατά της αναθεώρησης του άρθρου 16 από την παρούσα Βουλή⁹

1. Γιατί οι προοδευτικές δυνάμεις οφείλουν, πριν συναινέσουν σε ο,τιδήποτε, να αντιδράσουν συντεταγμένα ενάντια στο Νόμο – Πλαίσιο του Υπουργείου Παιδείας που δεν αναβαθμίζει το δημόσιο Πανεπιστήμιο, αλλά το κρατικοποιεί βαθύτερα και το υποβαθμίζει μη αναστρέψιμα.
2. Γιατί, αν ο κύριος στόχος είναι πραγματικά η αναβάθμιση του δημόσιου Πανεπιστημίου, αυτό μπορεί να ξεκινήσει και τώρα, χωρίς προηγούμενη αναθεώρηση του άρθρου 16: με πολιτική βούληση, γενναία χρηματοδότηση και με βάση ένα συνολικό όραμα για την Παιδεία.
3. Γιατί η πανεπιστημιακή κοινότητα στο σύνολό της είναι αντίθετη με την επιχειρούμενη αναθεώρηση και είναι αντιδημοκρατικό να αντιμετωπίζεται ένα τόσο σημαντικό ζήτημα χωρίς ουσιαστικό διάλογο και συναίνεση των άμεσα ενδιαφερομένων.
4. Γιατί ο απλός πολίτης δεν έχει ενημερωθεί επαρκώς για τις διάφορες απόψεις και δεν κατανοεί πλήρως την αναγκαιότητα της αναθεώρησης του συγκεκριμένου άρθρου.
5. Γιατί υπάρχει εκτεταμένη παραπληροφόρηση των πολιτών και προκαταλήψεις για το τι γίνεται σε άλλες χώρες σχετικά με τα μη κρατικά πανεπιστήμια και για την κινητικότητα εκπαιδευτικών υπηρεσιών και φοιτητών.
6. Γιατί οι συνταγματολόγοι δεν έχουν ακόμη συμφωνήσει σε σαφή διατύπωση για το σημείο του 16 που αφορά την ίδρυση μη κρατικών Πανεπιστημίων.
7. Γιατί κανένα κόμμα δεν μπορεί να δεσμευτεί για τον εκτελεστικό νόμο και είναι τουλάχιστον αφελές να πιστεύουμε ότι μπορεί να οριστεί το περιεχόμενο του από τώρα, καθώς ο νόμος αυτός θα συζητηθεί και θα ψηφιστεί από την επόμενη Βουλή, και μάλιστα είτε αναθεωρηθεί το άρθρο 16 είτε όχι.
8. Γιατί δεν είναι δυνατόν να ανοίγεται μια κερκόπορτα στην κερδοσκοπική ασυδοσία με τον εύκολα παραβιαζόμενο στην Ελλάδα όρο “μη κερδοσκοπικό”
9. Γιατί στο μεγαλύτερο τμήμα της αντιπολίτευσης υπάρχουν αντίθετες, τεκμηριωμένες η μη, απόψεις για τις οποίες δεν έχει γίνει επαρκής διάλογος. Είναι υποτιμητικό για τον Έλληνα πολίτη να μην θίγει η αντιπολίτευση άλλα σημεία του άρθρου 16 που πραγματικά χρήζουν εκσυγχρονισμού και αναθεώρησης.
10. Γιατί είναι παραπλανητικό και αναληθές το επιχείρημα ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση επιβάλλει την αλλαγή του ελληνικού συντάγματος.

11. Γιατί τα ιδιωτικά πανεπιστήμια ή κολλέγια δεν πρόκειται να αγγίξουν ούτε στο ελάχιστο το πολύπλοκο πρόβλημα της φοιτητικής μετανάστευσης που χρειάζεται ξεχωριστό σχεδιασμό.
12. Γιατί η αναθεώρηση δεν πρόκειται να λύσει το πρόβλημα των κολλεγίων - παραρτημάτων ξένων Πανεπιστημίων, καθώς το ζήτημα αυτό δεν άπτεται του Συντάγματος, αλλά ενός ρυθμιστικού νόμου για μεταλυκειακή εκπαίδευση, για τον καθορισμό των επαγγελματικών δικαιωμάτων των αποφοίτων αυτών των Σχολών, εφόσον πληρούν κάποιο ελάχιστο επίπεδο ποιότητας σπουδών, σύμφωνα με την Οδηγία 2005/36/ΕΚ της ΕΕ*.
13. Γιατί το δικαίωμα στην εκπαίδευση και στη γνώση δεν είναι θέμα κρατικού μονοπωλίου ή ελεύθερης αγοράς. Δεν είναι απλά διαβατήριο εργασίας ή άλλοθι μεγάλων αμοιβών. Είναι αναφαίρετη δημοκρατική κατάκτηση. Είναι αυτό που καθαρίζει τον καθρέφτη της κοινωνίας μας.

*η οδηγία 2005/36/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7^{ης} Σεπτεμβρίου 2005 σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων, <http://www.hca.gr/odigia-2005-36-ee.pdf>

⁹ <http://www.diablog.gr/?p=464>

3. Προτάσεις Κομμάτων

3.1 Σύντομη επισκόπηση

Από την αρχή της χρονιάς και ενόψει της επερχόμενης συνταγματικής αναθεώρησης έχει ξεκινήσει μια γενικότερη συζήτηση για τα ιδιωτικά πανεπιστήμια. Και είναι το μόνο σημείο της αναθεώρησης στο οποίο συμφωνούν πλήρως τα δύο μεγάλα κόμματα.

Κυβέρνηση και αξιωματική αντιπολίτευση, πολλά μέλη ΔΕΠ και η μεγαλύτερη φοιτητική παράταξη τάσσονται υπέρ της αναθεώρησης του άρθρου 16 και της ίδρυσης μη κρατικών, μη κερδοσκοπικών πανεπιστημίων.

Τα βασικά επιχειρήματα της Κυβέρνησης και όσων συντάσσονται μαζί της υπέρ της αναθεώρησης είναι ότι με την ίδρυση μη κρατικών πανεπιστημίων θα λειτουργήσει ο ανταγωνισμός με τα δημόσια Πανεπιστήμια, πράγμα που θα οδηγήσει στην εξυγίανση και στη βελτίωση της εκπαίδευσης που παρέχεται από τα δημόσια. Επίσης, με την ίδρυση μη κρατικών Πανεπιστημίων θα αντιμετωπιστεί η φοιτητική μετανάστευση. Ακόμα θα δημιουργηθεί μια αγορά υπηρεσιών ανώτατης εκπαίδευσης που θα προσελκύσει φοιτητές από τις γειτονικές χώρες, κυρίως Βαλκανικές και Αραβικές, πράγμα που θα δημιουργήσει θέσεις εργασίας κλπ¹⁰.

Βεβαίως υπάρχουν και απόψεις που δεν συντάσσονται με τα παραπάνω και υποστηρίζουν πως μια ενδεχόμενη αλλαγή του άρθρου 16 θα άνοιγε τους ασκούς του Αιόλου προς όφελος της πλουτοκρατίας και του καπιταλιστικού συστήματος.

¹⁰ <http://costaspappis.blogspot.com/2007/01/16.html>

3.2 Αναλυτική Θεώρηση

3.2.α Πρόταση ΝΕΑΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Η πρόταση της κυβέρνησης για την Αναθεώρηση του Άρθρου 16 του Συντάγματος εντάσσεται στο πλαίσιο της μεταρρυθμιστικής στρατηγικής της κυβέρνησης η οποία χαρακτηρίζεται από δυναμισμό, διαφάνεια, αξιοκρατία, κύρος, διεθνή προσανατολισμό και κοινωνική δικαιοσύνη.

Η ποιοτική αναβάθμιση της Παιδείας αποτελεί τη βάση για τη δημιουργία ενός ανταγωνιστικού και ευέλικτου περιβάλλοντος που θα απελευθερώσει τις παραγωγικές δυνάμεις του τόπου και θα ισχυροποιήσει το κοινωνικό πρόσωπο της Ελλάδας. Κυρίαρχος στόχος αλλά και ευθύνη της Πολιτείας παραμένει η ενδυνάμωση της ποιότητας των κρατικών πανεπιστημίων και η ουσιαστική ενσωμάτωσή τους στην ευρωπαϊκή και διεθνή πραγματικότητα. Η πρόταση της κυβέρνησης για την ίδρυση και λειτουργία ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων μη κρατικού μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα δεν ακυρώνει το δημόσιο χαρακτήρα της Παιδείας. Η σχετική άδεια λειτουργίας θα χορηγείται στα συγκεκριμένα ιδρύματα μόνο εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του νόμου ενώ θα υπόκεινται σε καθεστώς συνεχούς κρατικής εποπτείας. Η όποια παρατυπία προκύψει έπειτα από σχετικό έλεγχο μπορεί να οδηγήσει μέχρι και στην ανάκληση της άδειας του ιδρύματος. Συνεπώς τα ιδρύματα αυτά παρά τον ιδιωτικό τους χαρακτήρα δεν μπορούν να δρουν ανεξέλεγκτα ή να διαμορφώσουν συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού.

Τα νέα ιδρύματα θα λειτουργούν συμπληρωματικά με τα δημόσια πανεπιστήμια και σε καμία περίπτωση δεν έχουν ως στόχο να τα υποκαταστήσουν. Άλλωστε η χρηματοδότηση των ιδρυμάτων αυτών θα στηρίζεται σε ίδιους πόρους και όχι στις κρατικές ενισχύσεις όπως συμβαίνει με τα κρατικά. Αυτή ακριβώς είναι και η ειδοποιός διαφορά μεταξύ κρατικών και ιδιωτικών πανεπιστημίων η οποία και υποδηλώνει ότι τα κρατικά ιδρύματα έρχονται στην πρώτη προτεραιότητα της πολιτείας¹¹.

¹¹ <http://www.regouzas.gr/index.cfm?Level1=3&Level2=4&Level3=0&Level4=0&Level5=0&Level6=0&pageID=160>

Οι Ελληνίδες και οι Έλληνες, με βάση την εμπειρία των τελευταίων δεκαετιών και την κοινή διαπίστωση του τέλματος και των αδιεξόδων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ζητούν μια μεταρρύθμιση που θα έχει τη δυνατότητα να δίνει την ευκαιρία στο ελληνικό δημόσιο Πανεπιστήμιο να ανταγωνιστεί τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά και στους Έλληνες πτυχιούχους να διεκδικούν επί ίσοις όροις με τους Ευρωπαίους συναδέλφους τους μία θέση στην επιστήμη και την απασχόληση, που να είναι αντίστοιχη των σπουδών τους.

Η μεταρρύθμιση αυτή, που σηματοδοτείται από το συγκεκριμένο σχέδιο νόμου, υπήρξε προεκλογική δέσμευση του σημερινού κυβερνώντος κόμματος. Με αίσθημα ευθύνης έναντι του τόπου και της νέας γενιάς της πατρίδας μας, με σχέδιο, πρόγραμμα και όραμα για το αύριο, κατατέθηκε το σχέδιο νόμου στη Βουλή, που έχει ως κεντρική επιδίωξη την αναβάθμιση του δημοσίου Πανεπιστημίου.

Με τις ρυθμίσεις του σχεδίου νόμου επιτυγχάνονται τα εξής:

Διασφαλίζεται οικονομική και διοικητική αυτοδιοίκηση πολύ περισσότερο από ποτέ. Από την ώρα που θα συντάσσονται 4ετείς προγραμματισμοί και συμφωνίες ανάμεσα στα ιδρύματα και στο Υπουργείο και θα υπάρχει δυνατότητα οικονομικής ευελιξίας, αφαίρεσης της δυνατότητας του Ελεγκτικού Συνεδρίου να ελέγχει τη σκοπιμότητα των δαπανών, μεταφορά μέχρι 20% των κονδυλίων από γραμμή σε γραμμή του προϋπολογισμού μέσα στα Πανεπιστήμια, αυτό από μόνο του δίνει τη δυνατότητα να σχεδιάσουν τον προγραμματισμό τους, με βάση τη συμφωνία που έχει γίνει τα Πανεπιστήμια μόνα τους.

Το ακαδημαϊκό άσυλο στην πραγματικότητα ενισχύεται. Το Πρυτανικό Συμβούλιο, καθώς και το Συμβούλιο των ΤΕΙ, που αποτελεί το ανώτατο εκλεγμένο όργανο των ιδρυμάτων, αναλαμβάνει με απλή πλειοψηφία την αρμοδιότητα, σε περίπτωση που το νομίζει αναγκαίο, της άρσης του ασύλου για δημόσια δύναμη και μόνο υπό την παρουσία δικαστικού λειτουργού. Κάτι που δεν υπήρχε ως σήμερα. Ως άσυλο χαρακτηρίζονται οι χώροι εκπαίδευσης και έρευνας. Το κάθε πανεπιστήμιο μόνο του θα χαρακτηρίσει με δική του ευθύνη ποιους χώρους θεωρεί άσυλο και αυτό θα το εντάξει στο εσωτερικό του κανονισμό.

Η διαφάνεια στις δραστηριότητες των ΑΕΙ. Υπάρχει η αρχή της δημοσιότητας και το Διαδίκτυο. Εκεί πρέπει να δημοσιεύονται τα πάντα. Διοικητικές πράξεις, πότε είναι οι καθηγητές στη διάθεση των φοιτητών, τι συμβαίνει στο πανεπιστήμιο, ώστε να μπορεί οποιοσδήποτε φοιτητής όπου κι αν βρίσκεται οποιαδήποτε στιγμή να γνωρίζει τα σχετικά. Με την επιφύλαξη πάντοτε των διατάξεων για τα προσωπικά δεδομένα που προέρχονται από την ελληνική νομοθεσία.

Επανακαθορίζονται οι στόχοι των ΑΕΙ, διότι η κοινωνία της γνώσης και η καταπληκτική εξέλιξη της επιστήμης έχει αλλάξει τα πάντα. Επομένως τα πανεπιστήμια καλούνται να ανταποκριθούν στις προκλήσεις των καιρών, να είναι χώροι διάδοσης γνώσης και έρευνας και να συντελούν στην καλλιέργεια των ανθρωπιστικών αξιών και της κοινωνικής συνοχής, περιλαμβανομένων ζητημάτων ισοπολιτείας και ισότητας φύλων.

Οι νέοι φοιτητές θα πρέπει να απολαμβάνουν ουσιαστικής στήριξης μέσα στα πανεπιστήμια. οικονομικής συνδρομής κατ' αρχήν από τα άτοκα εκπαιδευτικά δάνεια σε όσους προέρχονται από ασθενέστερα στρώματα, ανταποδοτικές υποτροφίες για όσους παρέχουν έργο στα Ανώτατα Ιδρύματα.

Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών για την ομαλή μετάβαση όταν πρωτομπαίνουν στο πανεπιστήμιο από τη δευτεροβάθμια στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση. Πρέπει δηλαδή όλο το σύστημα να είναι έτοιμο και διατεθειμένο να τους στηρίξει και να τους παράσχει ανάλογες συμβουλές.

Ορίζεται ανώτατο όριο φοίτησης. Αν κάποιος υπερβεί το ανώτατο όριο φοίτησης και αυτό ακριβώς που μπορεί να δώσει το πανεπιστήμιο, πάντοτε και σε κάθε περίπτωση και σε κάθε στιγμή μπορεί να έχει ένα πιστοποιητικό που πιστοποιεί ποια μαθήματα έχει περάσει με επιτυχία και τι έχει διδαχθεί.

Δίνεται η δυνατότητα σε φοιτητές που έχουν προβλήματα να ζητήσουν διακοπή μέχρι 5 χρόνια της φοίτησης τους, αναστολή δηλαδή της φοιτητικής ιδιότητας για λόγους δικούς τους και εν συνεχεία να επανέλθουν χωρίς αυτά τα χρόνια της αναστολής να υπολογίζονται στη διάρκεια φοίτησης.

Αναβαθμίζεται η ποιότητα της ανώτατης εκπαίδευσης. Δεν πρόκειται να ξαναϊδρυθούν Τμήματα ή Σχολές χωρίς πλήρη έκθεση σκοπιμότητας, βιωσιμότητας, οικονομοτεχνική μελέτη από την πλευρά των πανεπιστημίων.

Δωρεάν χορήγηση συγγραμμάτων. Το κάθε Τμήμα στη Συνέλευση του, στη Γενική Συνέλευση, θα αποφασίζει ποια συγγράμματα θεωρούν ότι ανταποκρίνονται ολοκληρωμένα στο γνωστικό αντικείμενο ενός μαθήματος, όσα και αν είναι αυτά. Ο φοιτητής έχει δικαίωμα να διαλέξει οποιοδήποτε από αυτό και να το έχει δωρεάν, το 1/10 δε του συνόλου των συγγραμμάτων θα μπουν στα σπουδαστήρια και στις βιβλιοθήκες των Πανεπιστημίων. Δηλαδή ένας πολύ μεγάλος όγκος βιβλίων θα υπάρχει στη διάθεση όλων. Άρα ο φοιτητής επιλέγει αυτό που θέλει, αλλά ταυτόχρονα έχει και στη διάθεσή του όλα τα υπόλοιπα.

Το σχέδιο αυτό ανταποκρίνεται πρώτον στους διεθνείς κανόνες των καλών ευρωπαϊκών και διεθνών Πανεπιστημίων και στις καλές πρακτικές. Δεύτερον, εφαρμόζει το γράμμα

και το πνεύμα του Συντάγματος που μιλάει για πλήρη αυτοδιοίκηση. Δίνει όλα όσα μπορεί να δώσει με βάση το Σύνταγμα, πολύ περισσότερα απ' όσα στο παρελθόν. Τρίτον, εφαρμόζει σύστημα κοινωνικής λογοδοσίας, η οποία κοινωνική λογοδοσία πρέπει να απευθύνεται στην ίδια την ακαδημαϊκή κοινότητα, να τα γνωρίζουν όλοι, και ταυτόχρονα στη νομοθετική εξουσία που είναι το Εθνικό Κοινοβούλιο.

Δίνει τη δυνατότητα να υπάρξει προγραμματισμός τέτοιος που επιτρέπει στα Πανεπιστήμια να προγραμματίσουν τις προκηρύξεις τους, γενικότερα, τα μεταπτυχιακά τους, τα πάντα, μέσα σε βάθος τετραετίας. Και για τις δημόσιες επενδύσεις και για τον τακτικό προϋπολογισμό.

Και τέλος, η Ανώτατη Εκπαίδευση καθορίζεται ρητώς από τον πανεπιστημιακό και τον τεχνολογικό τομέα, αποτελείται δηλαδή από τα Πανεπιστήμια και τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα. Βάσει του Συντάγματος και με βάση το Νόμο 1268, ως Ανώτατα Ιδρύματα τότε θεωρούνται μόνο τα Πανεπιστήμια¹².

¹² <http://www.xkatsikas.gr/anakoinoseis/anak20070220j.php>

3.2.β Πρόταση ΠΑΣΟΚ

Χαρακτηριστική της τοποθέτησης του κ. Γ. Παπανδρέου, υπήρξε η αναφορά του στην μελλοντική σύσταση μη κρατικών πανεπιστημίων (αξιολογούμενων στο ίδιο πλαίσιο με τα δημόσια), η θέση του ότι η καθολική συμμετοχή των φοιτητών στις πρυτανικές εκλογές “θα κομματικοποιήσει ακόμα περισσότερο τα πανεπιστήμια”, αλλά και η αναφορά του στο πανεπιστημιακό άσυλο, για το οποίο πρότεινε “να αποτελεί εσωτερική υπόθεση των πανεπιστημίων”. Πρότεινε “ριζική αλλαγή του τρόπου διοίκησης των ΑΕΙ, σε συνεργασία με τα Πανεπιστήμια, σύμφωνα με τις καλύτερες πρακτικές που υπάρχουν διεθνώς”, “αυτοδιοίκηση, αξιολόγηση και χρηματοδότηση”, “υποβολή των εσωτερικών κανονισμών του κάθε Πανεπιστημίου σε Ανεξάρτητη Αρχή Αξιολόγησης και Πιστοποίησης, που θα αξιολογεί και θα πιστοποιεί τα κρατικά και, μεθαύριο, τα μη κρατικά πανεπιστήμια”, “ανεξάρτητη εσωτερική αξιολόγηση από τους φοιτητές”, “τετραετή προγραμματισμό δραστηριοτήτων με βάση τον οποίο θα γίνει και η συμφωνία με το κράτος για τη χρηματοδότηση του Πανεπιστημίου, επί τη βάσει μετρήσιμων στόχων”.

Σε ό,τι αφορά, το πανεπιστημιακό άσυλο, ανέφερε πως “είναι ένα θέμα που έχει πολύ βαθύτερες ρίζες για την ελευθερία της σκέψης και την ακαδημαϊκή ελευθερία, που οπωσδήποτε πρέπει να αντιμετωπιστεί μέσα από τα πανεπιστήμια - και δεν θα αντιμετωπιστεί με το νόμο τον οποίο εσείς έχετε φέρει”.

Τέλος, ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ επανέφερε την πρότασή του για “δημοψήφισμα για την παιδεία, με βάση ρηξικέλευτες και ριζοσπαστικές προτάσεις ουσίας και όχι άσκοπες πολώσεις”¹³.

Στο παραπάνω πλαίσιο, ο κ. Παπανδρέου επισκόπησε τις αλλαγές που θα δρομολογήσει με την επάνοδο του ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση και τις οποίες (όπως αναφέρθηκε) θα θέσει και σε δημοψήφισμα. Αυτές αφορούν:

- Κατάργηση του αναλυτικού προγράμματος στα σχολεία και αντικατάστασή του από “πλαίσιο προγράμματος”. Η πολιτεία “θα αξιολογεί και θα εγγυάται την επίτευξη των εθνικών στόχων”.
- Βελτίωση των υποδομών. “Οποιοι τελειώνουν το γυμνάσιο θα έχουν αποκτήσει επάρκεια σε ξένη γλώσσα και υπολογιστές”. Χορήγηση φορητού υπολογιστή και δωρεάν πρόσβασης σε γρήγορο διαδίκτυο για τους φοιτητές.

- Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και βελτίωση των αμοιβών τους σε συνδυασμό με σύστημα αξιολόγησης. Παροχή ειδικών κινήτρων για προσέλκυση εκπαιδευτικών με συγκεκριμένα προσόντα σε περιοχές που δεν είναι ελκυστικές.
- Ολοήμερα νηπιαγωγεία και δημοτικά. Το ολοήμερο σχολείο, θα είναι ο βασικός κανόνας και θα αποκτά ευρύτερη αυτοδυναμία με την βοήθεια της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και της συνοικίας.
- Προσχολική εκπαίδευση για όλους. “Σήμερα προτείνουμε να εγγυηθεί η Πολιτεία την προσχολική εκπαίδευση για τα παιδιά άνω των 3 ετών”.
- Αυτοδυναμία των ΑΕΙ και των ΤΕΙ, προκειμένου να αναπτύξουν τη δική τους στρατηγική, δομή και λειτουργία, δικά τους τμήματα και πτυχία, με βάση προγραμματικές συμφωνίες με την Πολιτεία.
- Αξιολόγηση και κοινωνική λογοδοσία των ΑΕΙ και ΤΕΙ. Κάθε πανεπιστήμιο θα αξιολογείται με βάση τους συμφωνηθέντες στόχους. Η Πολιτεία θα αξιολογεί μέσω της αρχής αξιολόγησης και θα πιστοποιεί τα αποτελέσματα.
- Αλλαγή του συστήματος εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, προκειμένου “να φύγει από τον νέο το άγχος ότι κρίνεται η ζωή του σε μία και μόνη στιγμή”.
- Όσοι νέοι παίρνουν το απολυτήριο Λυκείου, θα έχουν εγγυημένο ποσό από το κράτος, το οποίο θα πηγαίνει στο ίδρυμα σπουδών που θα τους δέχεται “έτσι, όσοι θέλουν να σπουδάσουν θα έχουν θέση”. Τα ΑΕΙ και ΤΕΙ θα θέτουν τους όρους εισαγωγής.
- Ο υποψήφιος θα εισάγεται στη σχολή και στο πανεπιστήμιο και όχι στο τμήμα. Από κει και πέρα, ενθαρρύνεται η εσωτερική κινητικότητα του φοιτητή και η ευελιξία στο να διαμορφώσει το πρόγραμμα των σπουδών του σύμφωνα με τις ανάγκες του.
- Κατάργηση της λογικής του ενός συγγράμματος. “Θα αγοράσουμε τα πνευματικά δικαιώματα όλων των συγγραμμάτων, τα οποία και θα εκτίθενται στο Διαδίκτυο”.
- Αύξηση της χρηματοδότησης της Παιδείας, ώστε να επιτευχθεί ο στόχος του 5% του ΑΕΠ με διάθεση του 40% του Δ' ΚΠΣ (4ο Κοινωνικό Πλαίσιο Στήριξης) για τους ανθρώπινους πόρους. “Ήδη στον πρώτο μας Προϋπολογισμό θα χαράξουμε την πορεία προς το 5% επί του ΑΕΠ”. Θεσμοθέτηση του 5% στο ίδιο το Σύνταγμα.

- Σύνδεση της Παιδείας με την έρευνα και την παραγωγή¹⁴.

Ο κ. Βενιζέλος από την άλλη υποστήριξε ότι το αίσθημα αβεβαιότητας σχετικά με την επαγγελματική αποκατάσταση των νέων πριν και μετά την απόκτηση του πτυχίου είναι προϊόν και της προηγούμενης κυβέρνησης. Παρόλα αυτά το μεγαλύτερο μερίδιο ευθύνης το αποδίδει στην σημερινή διακυβέρνηση της παιδείας λέγοντας χαρακτηριστικά ότι “τα τελευταία τρία χρόνια η κατάσταση έχει οδηγηθεί στο απροχώρητο”.

Καταλήγοντας έθεσε τους εξής όρους προς εξέταση:

Χρηματοδότηση για το πανεπιστήμιο, χειραφέτηση και αυτονόμηση κάθε δημόσιου πανεπιστήμιου ώστε αυτό με τη δική του ακαδημαϊκή κοινότητα, με τη δική του ευθύνη, με τη δική του πρωτοβουλία να εφαρμόσει τις αλλαγές που πρέπει, να διαμορφώσει τα προγράμματα σπουδών προπτυχιακών και μεταπτυχιακών, που θέλει, να αναπτύξει τις συνεργασίες του με άλλα πανεπιστήμια στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, να οργανώσει κοινά μεταπτυχιακά με τα πιο έγκυρα ξένα πανεπιστήμια όπως γίνεται σε πολλές σχολές και πολλά τμήματα, να διασφαλίσει την ποιότητα και την ανταγωνιστικότητα των πτυχίων, να διασφαλίσει στους πτυχιούχους του αξιοπρέπεια, δουλειά, συμμετοχή στο μέλλον της χώρας αυτής και όλης της Ευρώπης¹⁵.

¹³ <http://www.forthnet.gr/templates/newsposting.aspx?p=191323>

¹⁴ <http://www.in.gr/news/article.asp?lngEntityID=757487&lngDtrID=244>

¹⁵ www.evenizelos.gr/index.php?page=news_details&id=406

3.2.γ Πρόταση ΚΚΕ

“Οι αγώνες στο χώρο της παιδείας για το ΚΚΕ είναι ένδειξη ελπίδας και υγιούς αντίδρασης για τις ταξικές επιλογές στο χώρο της παιδείας”, τόνισε η γενική γραμματέας του ΚΚΕ Αλέκα Παπαρήγα η οποία τάχθηκε κατά της αναθεώρησης του άρθρου 16, προειδοποιώντας ότι η τροποποίηση του θα ανοίξει τους “ασκούς του Αιόλου”.

Παράλληλα σημείωσε ότι οι διαφορές απόψεων ανάμεσα στη ΝΔ και το ΠΑΣΟΚ είναι ασήμαντη, αφού, όπως είπε, η μια ή η άλλη λύση που προτείνονται οδηγούν στην εξυπηρέτηση των ιδιωτικών επιχειρηματιών ενώ θα αναιρεθεί ακόμα πιο πολύ ο κοινωνικός ρόλος των δημόσιων πανεπιστημίων.

“Μόνη ελπίδα είναι ένα παλλαϊκό σύστημα. Η αναβάθμιση της παιδείας που ακούγεται από όλα τα κόμματα δεν φτάνει για εμάς γιατί δεν μπορεί να υπάρξει όταν ήδη είναι ασφυκτικά περικυκλωμένη από την ιδιωτική πρωτοβουλία. Για αυτό λέμε όχι στα μεσοβέζικα συνθήματα”, υπογράμμισε η κ. Παπαρήγα δίνοντας το στίγμα των θέσεων του ΚΚΕ.

3.2.δ Πρόταση ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΥ

Ο Πρόεδρος του ΣΥΝ Αλέκος Αλαβάνος, με πρωτοβουλία του οποίου διεξήχθη η προημερησίας διατάξεως συζήτηση στη Βουλή, στην ομιλία του έδωσε έμφαση στο δημόσιο χαρακτήρα της εκπαίδευσης, δήλωσε ανοιχτός στο διάλογο και επέκρινε τον Πρωθυπουργό ότι η ομιλία του χαρακτηριζόταν από προγραμματικές δηλώσεις.

Ο Αλέκος Αλαβάνος παραθέτοντας την άποψη του ΣΥΝ τάχθηκε κατά της ίδρυσης ιδιωτικών και κατέληξε λέγοντας: “Το πανεπιστήμιο έχει κηρυχτεί σε κατάσταση πολιορκίας. Ετοιμάζεστε να κάνετε υποστολή της ελληνικής σημαίας από τα ελληνικά πανεπιστήμια. Δεν θα το επιτρέψουμε. Το μήνυμα από όλους θα είναι ότι η παιδεία δεν είναι για πούλημα.”. Επίσης προανήγγειλε ότι θα καταθέσει πρόταση νόμου για την κατάργηση των εξετάσεων στα πανεπιστήμια¹⁶.

¹⁶ <http://www.hri.org/news/greek/eragr/2006/06-11-25.eragr.html#09>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : ΘΕΣΕΙΣ ΦΟΙΤΗΤΙΚΩΝ ΠΑΡΑΤΑΞΕΩΝ ΚΑΙ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ

1. Φοιτητικές Παρατάξεις¹⁷

1.1 ΔΑΠ – ΝΔΦΚ / ΟΝΝΕΔ

Το σχέδιο νόμου κατατέθηκε μετά από μια μακρά (τη μακροβιότερη που έχει λάβει ποτέ χώρα) διαδικασία διαλόγου. Στον διάλογο αυτόν, με πλήρη συναίσθηση της ευθύνης, η ΟΝΝΕΔ και η ΔΑΠ-ΝΔΦΚ συμμετείχε από την πρώτη μέχρι την τελευταία στιγμή. Η ΟΝΝΕΔ και η ΔΑΠ-ΝΔΦΚ κάλεσαν τους φοιτητές ολόκληρης της χώρας να συμμετέχουν μαζί στις Γενικές Συνελεύσεις των σχολών τους, να έχουν ενεργή συμμετοχή σε αυτές, να μην επιτρέπουν πλέον σε τρίτους την λήψη αποφάσεων για λογαριασμό τους.

Η αναγκαιότητα της μεταρρύθμισης στο Ελληνικό Πανεπιστήμιο και το ΤΕΙ είναι κοινός τόπος. Δεν αμφισβητεί πλέον κανείς ότι το Ελληνικό ΑΕΙ πάσχει και ότι έχει ανάγκη από άμεσες και δραστικές λύσεις, προκειμένου να καταφέρει να βγει από την κρίση. Προβλήματα υπάρχουν σε κάθε επιμέρους παράμετρο των ΑΕΙ. Για την έξοδο της Ανώτατης Εκπαίδευσης από την κρίση της, διενεργήθηκε ο Εθνικός Διάλογος για την Παιδεία. Στο διάλογο αυτό η ΟΝΝΕΔ και η ΔΑΠ-ΝΔΦΚ επέλεξε συνειδητά να συμμετάσχει, γιατί διέβλεψε τη δυνατότητα να προωθήσει τις προτάσεις της. Παρακολούθησε με κριτική διάθεση την όλη διαδικασία, διατύπωσε τις αντιρρήσεις τους, όπως επιβάλλει η ιστορία της εν λόγω παράταξης.

Με τη συμμετοχή της στο σύνολο της διαδικασίας, η ΟΝΝΕΔ και η ΔΑΠ-ΝΔΦΚ είχε την τιμή να δει πολλές από τις προτάσεις της να υλοποιούνται. Και οι προτάσεις αυτές δεν υλοποιούνται μόνο στον κατατεθειμένο νόμο-πλαίσιο, αλλά σε ολόκληρη τη διενεργούμενη εκπαιδευτική μεταρρύθμιση. Οι θέσεις τους αυτές -θέσεις εικοσαετίας- είναι κατατεθειμένες στις προτάσεις παιδείας, οι οποίες εδώ και δεκαπέντε χρόνια δημοσιεύονται και εγκρίνονται από τους φοιτητές στις φοιτητικές και σπουδαστικές εκλογές. Θεωρούν δικαίωση για όλους την υλοποίηση των προτάσεων.

Αναλυτικά:

- **Κάρτα συγγραμμάτων.** Απαιτούν την κατάργηση του μονοπωλίου του ενός συγγράμματος, αμφισβητούν την καθηγητική αυθεντία. Αντιδρούν στο φαινόμενο των καθηγητών-εκδοτών και μονοπωλιακών εμπόρων των βιβλίων τους. Προτείνουν ο φοιτητής να έχει τη δυνατότητα επιλογής του συγγράμματος που θα του παρασχεθεί

μέσα από λίστα συγγραμμάτων. Ο νέος νόμος-πλαίσιο περιλαμβάνει τέτοια λύση. Είναι σημαντικό το ότι η κάθε σχολή έχει την ευθύνη να ορίσει τη λίστα συγγραμμάτων μέσα από την οποία ο φοιτητής της θα επιλέγει αυτό που επιθυμεί, ενώ η κοστολόγηση θα γίνεται από το Υπουργείο Οικονομικών και το ΥΠΕΠΘ, ώστε να αποφεύγεται η κατασπατάληση του δημοσίου χρήματος

- Διάρκεια σπουδών - αιώνιοι φοιτητές. Τον Ιούνιο η πρόταση του Υπουργείου ήταν η διαγραφή των φοιτητών μετά την πάροδο του χρόνου του ενδεικτικού προγράμματος σπουδών προσαυξημένου κατά το ήμισυ (1,5v). Στην συνέντευξη τύπου διατυπώσανε τη διαφωνία τους με την πρόταση, αντιπροτείνοντας διπλάσιο χρόνο από αυτόν του ενδεικτικού προγράμματος (2v) και η θέση τους αυτή έγινε δεκτή. Θετική είναι η ρύθμιση και για τους εν ενεργεία φοιτητές οι οποίοι αυτή τη στιγμή έχουν υπερβεί το χρόνο του ενδεικτικού προγράμματος, με την πρόβλεψη πενταετούς προθεσμίας για την περαίωση των σπουδών τους.

- Αυτοδιοίκηση των Ιδρυμάτων: Εσωτερικοί κανονισμοί, γραμματέας ΑΕΙ, οικονομικός έλεγχος ΑΕΙ, μελέτη σκοπιμότητας για την ίδρυση νέων τμημάτων, προγραμματισμός τετραετίας. Το Πανεπιστήμιο πρέπει να αυτοδιοικείται. Για το σκοπό αυτό χρειάζεται σαφές πλέγμα κανονιστικών διατάξεων (εσωτερικό κανονισμό) και διοικητική και οικονομική διάρθρωση τέτοια που να εξασφαλίζει τις βασικές προϋποθέσεις της αυτοδιοίκησής του. Αυτό κατοχυρώνεται από πλήθος διατάξεων του νόμου-πλαισίου.

- Υποτροφίες και φοιτητικά δάνεια, δυνατότητα διδασκαλίας μαθημάτων σε ξένη γλώσσα. Προτάσεις της παράταξής τους οι οποίες για πρώτη φορά περιλαμβάνονται σε νόμο για τα ΑΕΙ.

- Προαπαιτούμενα μαθήματα. Στην πρόταση του Ιουνίου προβλεπόταν υποχρεωτικός καθορισμός προαπαιτούμενων μαθημάτων. Με την πρόταση αυτή διαφοροποιήθηκαν στην συνέντευξη τύπου που δόθηκε τότε. Ζητήθηκε να μην αλλάξει το ισχύον καθεστώς που προβλέπει μεν τη δυνατότητα καθορισμού προαπαιτούμενων μαθημάτων, αλλά να αφήνει το ζήτημα στην ευχέρεια του κάθε τμήματος, προκειμένου να υπάρχει εναρμόνιση με το πρόγραμμα σπουδών κάθε σχολής.

- Αρχή της δημοσιότητας. Στις Προτάσεις Παιδείας ζητήθηκε η δημοσίευση σε ιστοσελίδα του κάθε μαθήματος διαγράμματος της ύλης και του προγράμματος του μαθήματος, βιβλιογραφίας και κάθε λοιπής τεκμηρίωσης του μαθήματος. Αυτό καθιερώνεται σε δύο άρθρα του νέου νόμου-πλαισίου. Παράλληλα η αρχή διευρύνεται με την υποχρέωση του ΑΕΙ να δημοσιοποιεί τα οικονομικά στοιχεία του, τα διοικητικά τους όργανα και τις αποφάσεις τους, αλλά και κάθε άλλης πληροφορίας με την οποία ο

πολίτης θα μπορεί να σχηματίζει εικόνα για τη λειτουργία του ΑΕΙ.

Ως πολιτική νεολαία θεωρούν ότι η λύση που προτείνεται στο νόμο-πλαίσιο θα επιτείνει τα όποια φαινόμενα διαφθοράς και συναλλαγής μέσα στα ΑΕΙ, καθώς οι υποψήφιοι θα έχουν τη δυνατότητα άμεσου επηρεασμού του εκλεκτορικού σώματος, αφού θα ψηφίζουν άμεσα οι φοιτητές, χωρίς να τους παρέχεται η προστατευτική ασπίδα της εκπροσώπησης από τις φοιτητικές παρατάξεις.

Επιπλέον, οι εγγυήσεις που δίνει η αυτοδέσμευση της κάθε παράταξης, η οποία κρίνεται από τους φοιτητές για την υπευθυνότητά της και οφείλει να διασφαλίζει και τη συνέχειά της δεν είναι δυνατό να εξασφαλιστούν όταν οι υποψήφιοι θα προσπαθούν να επηρεάσουν τους μεμονωμένους φοιτητές -αναλώσιμους ψηφοφόρους- άμεσα εξαρτώμενους από τους καθηγητές τους. Υπογραμμίζουν ότι οι φοιτητικές παρατάξεις λαμβάνουν κάθε χρόνο δημοκρατική νομιμοποίηση μέσα από τις φοιτητικές και σπουδαστικές εκλογές.

1.2 ΠΑΣΠ

Πρόσφατα η Κυβέρνηση της ΝΔ έδωσε στην δημοσιότητα το νομοσχέδιο για την λειτουργία των πανεπιστημίων. Το νομοσχέδιο αυτό ονομάστηκε «μεταρρύθμιση» και ουσιαστικά αποτελεί μία κακογραμμένη αντιγραφή του προσχεδίου με ορισμένες ρυθμίσεις ώστε να μειωθούν οι διαφωνούντες, δείγμα του πόσο επιπόλαια και αυταρχικά αντιμετωπίζει η Κυβέρνηση το ζήτημα της παιδείας.

Το νομοσχέδιο αυτό επί της ουσίας σε καμία περίπτωση δεν αποτελεί μεταρρύθμιση αλλά αντιθέτως αποτελεί “απορρύθμιση” χωρίς να αγγίζει τα βαθύτερα προβλήματα που έχουν οδηγήσει στην παρούσα κατάσταση. Προβάλλονται ως μείζοντα προβλήματα οι “αιώνιοι” φοιτητές και η νομική διατύπωση του ακαδημαϊκού ασύλου και σκόπιμα παραλείπεται η υποχρηματοδότηση, η έλλειψη υποδομών και η εφαρμογή μιας καθαρά ακαδημαϊκής αξιολόγησης.

Η ΠΑΣΠ ως προοδευτική πολιτική και συνδικαλιστική παράταξη εξέφρασε την αντίθεση της στο σύνολο του νομοσχεδίου και οι αντιδράσεις της εστιάζονται κυρίως σε τέσσερα σημεία:

1. Στις ρυθμίσεις για τους εσωτερικούς κανονισμούς σε συνδυασμό με 4ετή προγράμματα, αλλά και για το ζήτημα της παράταξης των εξαμήνων, που εισάγουν τον στενό διοικητικό και οικονομικό έλεγχο από το Υπουργείο και τελικά μόνο ρυθμίσεις αυτοτέλειας – αυτοδιοίκησης δεν αποτελούν. Δυστυχώς η Κυβέρνηση αντί να δεσμεύεται για την άμεση αναβάθμιση και χρηματοδότηση όλων των ιδρυμάτων προσπαθεί με τις ρυθμίσεις αυτές να τα κατηγοριοποιήσει ή και να τα «τιμωρήσει» για την μη επίτευξη των στόχων των συμβολαίων σε ένα υποβαθμισμένο και αναξιοκρατικό περιβάλλον.
2. Στις αλλαγές γύρω από το άσυλο, οι οποίες ανοίγουν παράθυρο στην άρση του αλλά και στην ποινικοποίηση των καταλήψεων. Με την νέα ρύθμιση όχι μόνο δεν προστατεύεται το άσυλο αλλά ερμηνεύεται κατά το δοκούν από τον εκάστοτε πρύτανη και τους αντιπρυτάνεις του (πλειοψηφία πρυτανικού συμβουλίου)
3. Στην οποιαδήποτε επιβολή ορίων φοίτησης χωρίς να ερευνάται η αιτία που έχει οδηγήσει σε πολλούς φοιτητές να παρατείνουν τις σπουδές του πέρα από τα υποχρεωτικά έτη θίγοντας ταυτόχρονα και ευαίσθητες οικονομικά κοινωνικές ομάδες που εργάζονται κατά την διάρκεια των σπουδών τους.
4. Στην εισαγωγή μάνατζερ (“γραμματέα”) στα πανεπιστήμια που θίγει ξανά το ζήτημα της αυτοδιοίκησης.

Είναι δεδομένο ότι ο νόμος αυτός χρειάζεται αλλαγές, οι οποίες όμως θα δείχνουν προς ένα νέο, ξεκάθαρα προοδευτικό δρόμο διοίκησης και λειτουργίας του πανεπιστημίου μας. Ένας νέος νόμος που θα αποδεσμεύει το κάθε ίδρυμα από τον κρατικό παρεμβατισμό επιτρέποντας του να διοικείται και να λειτουργεί αυτοτελώς ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες, την φυσιογνωμία, τους στόχους, το επιστημονικό πεδίο και την κουλτούρα του. Η πρόταση της ΠΑΣΠ για την θεσμοθέτηση ενός συστήματος αξιολόγησης είναι φανερά προς την κατεύθυνση μίας προοδευτικής λειτουργίας ενός πραγματικά αυτόνομου πανεπιστημίου. Οι θέσεις και οι κατευθύνσεις που αφορούν έναν νέο προοδευτικό νόμο – πλαίσιο για την ΠΑΣΠ είναι οι εξής:

▪ ***Αυτοδιοίκηση – Αυτοτέλεια – Χρηματοδότηση***

Ο εσωτερικός κανονισμός λειτουργίας αποτελεί ένα βασικό πλαίσιο διατάξεων που καθορίζει την εσωτερική λειτουργία κάθε ιδρύματος. Αποτελεί ένα πολύ σημαντικό πλαίσιο διατάξεων που πρέπει να διαμορφώνεται με βάση τις ιδιαιτερότητες, την φυσιογνωμία, τους στόχους, το επιστημονικό πεδίο και την κουλτούρα κάθε ιδρύματος και απαιτεί την κατάρτιση των εσωτερικών κανονισμών των ιδρυμάτων αποκλειστικά από τα δημοκρατικά όργανά τους.

Επιπροσθέτως, την αύξηση της χρηματοδότησης στο 5% του ΑΕΠ και προσπάθεια για σύγκλιση αυτής με τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο. Επιδιώκουμε μία πραγματική θεσμική κατοχύρωση της οικονομικής αυτοτέλειας με την διαφανή διαχείριση των κονδυλίων από τα όργανα του εκάστοτε ιδρύματος.

▪ ***Αιώνιοι φοιτητές – Αξιολόγηση***

Σε καμία περίπτωση η αποβολή από ένα ίδρυμα δεν μπορεί να θεωρηθεί ως εποικοδομητική λύση για κάθε άνθρωπο αλλά και για μία δημοκρατική και προοδευτική κοινωνία που δεν συνεισφέρει στην μόρφωσή του και στερείται έναν επιστήμονα. Προτεραιότητα πρέπει να είναι η καταγραφή και προληπτική αντιμετώπιση ή και εξάλειψη των συνθηκών που προκαλούν την “αιώνια” φοίτηση. Το φαινόμενο χρειάζεται λύσεις με γνώμονα την αντίληψη για την παροχή ίσων ευκαιριών και την ενιαία στάθμη εφοδίων εκκίνησης των αποφοίτων στην αγορά εργασίας. Πρέπει δηλαδή με μία διαδικασία επιστημονικής και ακαδημαϊκής αξιολόγησης, να μελετηθούν οι παράμετροι που προκαλούν το φαινόμενο και να εξευρεθούν λύσεις που να το περιορίσουν.

▪ **Εκλογές αρχών διοίκησης – καθολική, ισότιμη συμμετοχή**

Η καθολική ψηφοφορία αποτελεί ένα θεσμό που αποδεικνύει – κατοχυρώνει την ισότητα μεταξύ των μελών του πανεπιστημίου, κατοχυρώνει την άμεση δημοκρατία, δίνει το ερέθισμα για την ενεργό συμμετοχή όλων των φοιτητών στις εκλογές, περιορίζει την πελατειακή λογική και συμβάλλει στην απόκτηση συνείδησης συνδιαμόρφωσης των διοικητικών δρωμένων.

Η ΠΑΣΠ απαιτεί ισότιμη συμμετοχή φοιτητών – καθηγητών σε όλες τις διαδικασίες (πχ. εκλογές ανάδειξης αρχών διοίκησης) και σε όλα τα όργανα συνδιοίκησης των σχολών.

▪ **Άσυλο**

Θεωρεί ότι εκτός από τα προληπτικά μέτρα καμία αλλαγή δεν πρέπει να γίνει στο υπάρχον νομοθετικό πλαίσιο. Η απάντηση ενάντια σ' αυτούς που θέλουν ασφάλεια με κάμερες και αστυνομικούς, είναι η ασφάλεια που δίνει ένα ζωντανό δημιουργικό και ελεύθερο όλο το 24ωρο πανεπιστήμιο.

Το ζήτημα της παιδείας οφείλει να είναι εθνικό και να μην αντιμετωπίζεται ως ευκαιρία πειραματισμού ή και ακόμα χειρότερα ως ευκαιρία αποκόμισης πολιτικού – κομματικού οφέλους κάτι που έχει αποδείξει η Κυβέρνηση ότι προσπαθεί να πετύχει. Η παιδεία είναι ο βασικός πυλώνας μιας προοδευτικής και ευημερούσας κοινωνίας και πρέπει να αντιμετωπίζεται με την ανάλογη σοβαρότητα και υπευθυνότητα. Αντίστοιχα, μία μεταρρύθμιση οφείλει να θίγει τα προβλήματα όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης ώστε να είναι τόσο πραγματική μεταρρύθμιση όσο και ουσιαστική.

1.3 KNE

Η βασική χρηματοδότηση των πανεπιστημίων προέρχεται από ιδιωτικές επιχειρήσεις σε ποσοστό μέχρι και 95% ιδιαίτερα σε ιδρύματα που έχουν άμεση σχέση με την βιομηχανία (πχ. πολυτεχνείο, χημικό).

Εδώ και πολλά χρόνια είναι κατοχυρωμένη η δυνατότητα του καθηγητή να έχει ιδιωτική επιχείρηση με αποτέλεσμα να κλείνει δουλειές (projects) με βιομηχανίες και να αξιοποιεί σε αυτές τον εξοπλισμό και το δυναμικό των πανεπιστημίων. Επίσης, στη Γερμανία λειτουργούν και 46 καθαρά ιδιωτικά πανεπιστήμια, χωρίς όμως να έχουν ιδιαίτερη ζήτηση, ενδεικτικό του ότι η εμπορευματοποίηση της εκπαίδευσης αφορά πρώτα και κύρια τα “καλά” πανεπιστήμια, δηλαδή τα δημόσια. Στην αξιολόγηση των πανεπιστημίων που έχει ήδη ξεκινήσει πλεονεκτούν φυσικά εκείνα με τα περισσότερα projects. Ουσιαστικά οι εταιρείες “νοικιάζουν” ολόκληρα τμήματα πανεπιστημίων τα οποία τα μετατρέπουν σε ερευνητικά τους κέντρα.

Η παρέμβαση του μεγάλου κεφαλαίου στο περιεχόμενο των μαθημάτων γίνεται συγκαλυμμένα, με την πρόσθεση στην ύλη αποσπασματικών στοιχείων που ο καθηγητής έχει βγάλει μέσα από τα project που αναλαμβάνει από κοινού με τις επιχειρήσεις. Αυτά παρουσιάζονται σαν εξέλιξη της επιστήμης χωρίς ο καθηγητής να παίρνει υπ’ όψιν του την συνολική εξέλιξη σε παγκόσμιο επίπεδο ή άλλα δεδομένα που δεν βολεύουν να διδαχθούν. Οι δε διπλωματικές εργασίες των προπτυχιακών αλλά και των μεταπτυχιακών φοιτητών, γίνονται τις περισσότερες φορές, ειδικά στις θετικές και πολυτεχνικές σχολές, σε πλαίσια της συνεργασίας του καθηγητή με κάποια επιχείρηση.

Η ανώτατη εκπαίδευση στη Μ. Βρετανία γνώρισε σημαντικές αλλαγές τα τελευταία 20 χρόνια. Μέσα σε 10 χρόνια ο αριθμός των φοιτητών στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα σχεδόν διπλασιάστηκε, φτάνοντας τα 2,1 εκ. φοιτητές το 2001. Σ’ αυτό συνέβαλλε η “ανωτατοποίηση” των αντίστοιχων ΤΕΙ, ήδη από το 1992. Χαρακτηριστικό του εκπαιδευτικού συστήματος στη Μ. Βρετανία είναι οι έντονες κατηγοριοποιήσεις μεταξύ των διαφόρων πανεπιστημίων, που αντανακλώνται και στο πρόγραμμα σπουδών τους. Τα αγγλικά πανεπιστήμια γενικά προσφέρουν προπτυχιακά προγράμματα σπουδών 3ετούς διάρκειας. Εξαιρέσεις ισχύουν για κλάδους όπως η ιατρική και μερικές θετικές επιστήμες. Πανεπιστήμια όπως το Cambridge και το Oxford έχουν προγράμματα 4ετούς φοίτησης και για κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες. Σ’ αυτά φοιτούν κυρίως γόνοι αστικών οικογενειών που προορίζονται να στελεχώσουν θέσεις κλειδιά στην πολιτική,

την διπλωματία και την οικονομία οπότε, είναι ηλίου φαινότορο πως θα υπηρετήσουν με αφοσίωση το καπιταλιστικό σύστημα, την παγκοσμιοποίηση και τον ιμπεριαλισμό.

¹⁷ Υλικό από φυλλάδια που διανεμήθηκαν από εκπροσώπους φοιτητικών παρατάξεων

2. Πανεπιστημιακό άσυλο

Το άσυλο είναι ακαδημαϊκό άσυλο και έτσι ήταν από γενέσεώς του το 1770. Εκφράζει την ελεύθερη διακίνηση ιδεών και όχι παρεμπόδιση της έκφρασης.

Το ισχύον νομικό πλαίσιο απαγορεύει την επέμβαση δημόσιας δύναμης σε πανεπιστημιακούς χώρους χωρίς την ομόφωνη άδεια του αρμοδίου οργάνου των ΑΕΙ. Το όργανο αυτό είναι μια τριμελής επιτροπή που αποτελείται από τον πρύτανη, έναν εκπρόσωπο των διδασκόντων και έναν εκπρόσωπο των φοιτητών.

2.1 Τι εξυπηρετεί σήμερα το άσυλο

Σύμφωνα με το ισχύον Άρθρο 2 του Ν.1268/82 με το ακαδημαϊκό άσυλο εξασφαλίζεται:

Παρ. 1: Η ακαδημαϊκή ελευθερία στη διδασκαλία και την έρευνα καθώς και η ελεύθερη διακίνηση των ιδεών στα Α.Ε.Ι.

Παρ. 4: Η κατοχύρωση της ακαδημαϊκής ελευθερίας, της ελεύθερης επιστημονικής αναζήτησης και της ελεύθερης διακίνησης των ιδεών¹⁸.

Το παραπάνω άρθρο αντικαθίσταται ως εξής:

Ακαδημαϊκές ελευθερίες και Ακαδημαϊκό Άσυλο

1. Στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα κατοχυρώνεται η ακαδημαϊκή ελευθερία στην έρευνα και διδασκαλία καθώς και η ελεύθερη έκφραση και διακίνηση των ιδεών.
2. Δεν επιτρέπεται η επιβολή ορισμένων μόνο επιστημονικών απόψεων και ιδεών και η διεξαγωγή απόρρητης έρευνας.
3. Το ακαδημαϊκό άσυλο αναγνωρίζεται για την κατοχύρωση των ακαδημαϊκών ελευθεριών και για την προστασία του δικαιώματος στη γνώση, τη μάθηση και την εργασία όλων ανεξαιρέτως των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας των Α.Ε.Ι., και των εργαζομένων σε αυτά, έναντι οποιουδήποτε επιχειρεί να το καταλύσει.
4. Το ακαδημαϊκό άσυλο καλύπτει όλους τους χώρους του Α.Ε.Ι. στους οποίους γίνεται εκπαίδευση και έρευνα. Οι χώροι αυτοί καθορίζονται με απόφαση και ευθύνη της Συγκλήτου για τα Πανεπιστήμια και της Συνέλευσης για τα Τ.Ε.Ι.. Δεν επιτρέπεται η επέμβαση δημόσιας δύναμης στους παραπάνω χώρους, παρά μόνο κατόπιν πρόσκλησης ή άδειας του αρμοδίου οργάνου του ιδρύματος και με την παρουσία εκπροσώπου της δικαστικής αρχής.
5. Αρμόδιο όργανο για την πρόσκληση ή άδεια της προηγούμενης παραγράφου είναι το Πρυτανικό Συμβούλιο για τα Πανεπιστήμια και το Συμβούλιο για τα Τ.Ε.Ι., με δικαίωμα

ψήφου όλων των μελών τους. Τα όργανα αυτά συνέρχονται άμεσα, αυτεπαγγέλτως ή μετά από καταγγελία. Το αρμόδιο όργανο αποφασίζει κατά πλειοψηφία, τηρουμένων των διατάξεων του Εσωτερικού Κανονισμού του οικείου ιδρύματος και του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας.

6. Επέμβαση δημόσιας δύναμης χωρίς την άδεια του αρμοδίου οργάνου του Α.Ε.Ι. επιτρέπεται μόνον εφόσον διαπράττονται αυτόφωρα κακουργήματα ή αυτόφωρα εγκλήματα κατά της ζωής.

7. Οι παραβάτες των διατάξεων του άρθρου αυτού για το ακαδημαϊκό άσυλο τιμωρούνται με φυλάκιση τουλάχιστον 6 μηνών μετά από έγκληση του αρμοδίου οργάνου της παραγράφου 5 του άρθρου αυτού, ή της Συγκλήτου για τα Πανεπιστήμια και της Συνέλευσης για τα Τ.Ε.Ι.¹⁹

¹⁸ http://e-roosters.blogspot.com/2006/07/blog-post_115244763155075501.htm

¹⁹ <http://www.ntua.gr/egelados/Nomosxedia/asylo.htm>

3. Αντιδράσεις των Πανεπιστημιακών

Εντύπωση προκάλεσε ο σκελετός της επιχειρηματολογίας των καθηγητών των πανεπιστημίων που σήκωσαν το κύριο βάρος της αντιπαράθεσης και καθοδήγησαν τις αντιδράσεις.

Τα κυριότερα ζητήματα της επιχειρηματολογίας είναι τα εξής:

Ζήτημα πρώτο: Ανακάλυψαν ξαφνικά τη συνθήκη της Μπολόνια, που ψηφίστηκε το 1999, τη στιγμή που συμμετείχαν σε αυτή ο Υπουργός Παιδείας της χώρας και οι αντιπροσωπείες των Πρυτάνεων των Πανεπιστημίων και των Προέδρων των ΤΕΙ.

Ζήτημα δεύτερο: Κατηγορήθηκε τα μέγιστα το εκπαιδευτικό σύστημα που ψηφίστηκε στη Μπολόνια, το οποίο εφαρμόζαν μέχρι τότε οι αγγλοσαξονικές κατά κύριο λόγο χώρες, και του οποίου μερικοί από τους στόχους είναι να είναι αναγνωρίσιμα τα πτυχία της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στον ευρωπαϊκό χώρο, ώστε να είναι δυνατή η διακίνηση των επιστημόνων σε ένα ενιαίο εργασιακό περιβάλλον ομόσπονδων χωρών 400 εκατομμυρίων κατοίκων, καθώς επίσης το άνοιγμα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε όλες τις ηλικίες και σε όλους τους τομείς . Σε αυτό που λέγεται πλέον δια βίου εκπαίδευση. Είναι απορίας άξιο γιατί αυτή η αντίδραση από τους καθηγητές των Πανεπιστημίων, που η πλειοψηφία τους πήρε μεταπτυχιακά διπλώματα από το ανοικτό σύστημα που κατηγορούν, επέστρεψαν στην Ελλάδα και έγιναν θιασώτες του κλειστού ελεγχόμενου από αυτούς συστήματος.

Ζήτημα τρίτο: Όλοι γνωρίζουν ότι τα Πανεπιστήμια και τα ΤΕΙ έχουν προβλήματα οργανωτικά, υποδομών και ανάπτυξης και παρ' όλα αυτά χρησιμοποιήθηκαν ατεκμηρίωτα επιχειρήματα από ανθρώπους που, σε άλλους καιρούς, για να απαντήσουν σε πάσης φύσεως ερωτήματα το πρώτο που έθεταν ήταν η “ανάγκη χρηματοδότησης μελέτης για την επιστημονική τεκμηρίωση της απάντησης”.

Ζήτημα τέταρτο: Σε όλο το διάστημα των κινητοποιήσεων παρουσιάστηκε μια συσπείρωση του χώρου των καθηγητών, που βάζοντας στην άκρη τον τεράστιο εσωτερικό ανταγωνισμό που επικρατεί μεταξύ τους στα πανεπιστήμια, διαδήλωσαν για τις ιδέες τους. Το θετικό της υπόθεσης είναι ότι η συχνότητα παρουσίας στον αγώνα των τελευταίων εβδομάδων, συγκρίνεται μόνο με την συχνότητα παρουσίας τους στα διοικητικά συμβούλια των εταιρειών του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα που συμμετέχουν, ορισμένοι εξ αυτών.

Με την ψήφιση του νέου νόμου θίχτηκαν τεράστια συμφέροντα που έχουν να κάνουν με ερευνητικά προγράμματα, με μελέτες, με τον έλεγχο των μεταπτυχιακών προγραμμάτων. Με ζητήματα δηλαδή που αντιστοιχούν με την διαχείριση εκατοντάδων δισεκατομμυρίων δραχμών και τον έλεγχο του μέλλοντος της χώρας μέσα από την ελεγχόμενη παραγωγή της νέας πνευματικής ελίτ.

Πρόκειται να ακολουθήσουν και άλλοι νόμοι μέχρι να ολοκληρωθεί το θεσμικό πλαίσιο της εκπαίδευσης στην νέα εποχή, στην κοινωνία της πληροφορίας και της γνώσης. Μιας κοινωνίας που πρέπει να είναι ανοικτή σε όλους και να δίνει τη δυνατότητα στους πολίτες να εκπαιδεύονται σε όποια χρονική στιγμή της ζωής τους το θελήσουν οι ίδιοι, αφού πρώτα θα έχουν κάνει τις βασικές σπουδές σε όποιο επίπεδο και κατεύθυνση επιθυμούν. Οι αντιδράσεις που υπάρχουν και που έχουν να κάνουν με την διατήρηση ενός κόσμου που πρέπει να θεωρείται ήδη παλαιός, θα συνεχιστούν έχοντας την συμπάθεια της κοινωνίας, που είναι όμως υποχρεωμένη να πάει μπροστά και να εξασφαλίσει στα μέλη της την γρήγορη προσαρμογή στο νέο περιβάλλον²⁰.

Την άποψη της πλευράς που τάσσεται κατά της αναθεώρησης συνοψίζει η θέση της ΠΟΣΔΕΠ: “Η αναθεώρηση θα καταργήσει την υποχρέωση της πολιτείας να παρέχει δωρεάν ανώτατη εκπαίδευση σε όλους τους πολίτες, θα εδραιώσει την ιδιωτικοποίηση του δημόσιου Πανεπιστημίου, θα θεσμοθετήσει την εμπορευματοποίηση της δημόσιας ανώτατης παιδείας και θα εκχωρήσει στα διάφορα Κέντρα Ελευθέρων Σπουδών και Κολέγια το δικαίωμα να πωλούν πτυχία ισότιμα με αυτά των δημόσιων Πανεπιστημίων”²¹.

Η πανεπιστημιακή κοινότητα καλείται να εφαρμόσει τα πρόσφατα ψηφισθέντα νομοθετήματα (Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π., Δια Βίου Μάθηση, Διασφάλιση Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση), τα οποία εκποιούν τη δημόσια εκπαίδευση, εκφυλίζουν τις πανεπιστημιακές σπουδές σε σπουδές κατάρτισης και απαξιώνουν τα πτυχία και τα επαγγελματικά δικαιώματα των αποφοίτων²².

²⁰ http://www.danilopoulos.gr/arthra/ar_tei03.htm

²¹ <http://costaspappis.blogspot.com/2007/01/16.html>

²² <http://www.chiosnews.com/cn23120061222470.asp>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΧΩΡΩΝ

1. Η κατάσταση στην Ελλάδα

Η ιδιωτική εκπαίδευση στο πανεπιστημιακό επίπεδο έχει γίνει ζήτημα τα τελευταία δύο χρόνια στην Ελλάδα. Για όσους συνηγορούν υπέρ της αλλαγής, τα πράγματα φαίνονται αρκετά απλά αλλά το πρόβλημα εστιάζεται στα εξής τρία ζητήματα:

1. Της πολύ υψηλής ζήτησης - πάρα πολλοί υποψήφιοι κυνηγούν πάρα πολύ λίγες θέσεις.
2. Της επισφαλούς θέσης των δημόσιων οικονομικών, που εμποδίζει την όποια μεγάλη επέκταση των υπαρχόντων πανεπιστημίων και των άλλων θεσμών ανώτερης εκπαίδευσης.
3. Της αναποτελεσματικότητας του δημόσιου τομέα και της ευεργετικής επίδρασης που είναι δυνατό να αναμένεται από τον ανταγωνισμό του ιδιωτικού τομέα. Η λύση εναπόκειται στην εισαγωγή στοιχείων του μηχανισμού της αγοράς στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, το οποίο μπορεί να σημαίνει οτιδήποτε από την "αναμόρφωση" του κρατικού τομέα εισάγοντας αμοιβές και σπουδαστικά δάνεια, ή τη σύσταση οιονεί-αγορών (εσωτερική λογιστική), έως την εγκαθίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων²³.

Στην Ελλάδα υπάρχουν τα δημόσια Πανεπιστήμια, που χρηματοδοτούνται και που ελέγχονται από το κράτος με ένα καθεστώς που κατακρίνεται, συχνά με σφοδρό τρόπο, και από όσους αντιτίθενται στην ίδρυση μη κρατικών πανεπιστημίων. Παράλληλα έχει ήδη αναπτυχθεί μια αγορά τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Κέντρα Ελευθέρων Σπουδών και Κολέγια) όπου δραστηριοποιούνται επιχειρηματικά ιδιώτες, συχνά σε συνεργασία με ξένα πανεπιστήμια. Στην αγορά αυτή δεν ασκείται κανένας ακαδημαϊκός έλεγχος από το κράτος. Υπόκειται μόνο στον έλεγχο του Υπουργείου Εμπορίου. Οι Έλληνες νέοι που δεν καταφέρνουν να εισαχθούν σε δημόσια Πανεπιστήμια κατευθύνονται σε αυτή την αγορά, όταν δεν παίρνουν την άγουσα για πανεπιστήμια του εξωτερικού²⁴.

Η Ελλάδα δεν συγκαταλέγεται ανάμεσα στις χώρες που διαθέτουν τα καλύτερα Πανεπιστήμια. Στα 200 πρώτα Πανεπιστήμια, που δημοσίευσε το Time, η Ελλάδα δεν συμπεριλαμβάνεται ούτε με ένα Πανεπιστήμιο. Τα μόνα ιδιωτικά Πανεπιστήμια που μπορούν να ιδρυθούν είναι τα γνωστά χαμηλότατης στάθμης παραρτήματα Ξένων Πανεπιστημίων. Πρόκειται για τα λεγόμενα Κέντρα Ελευθέρων Σπουδών (Κ.Ε.Σ), "Κολέγια", κλπ τα οποία "αλιεύουν" κάθε χρόνο "πελάτες" ανάμεσα στο "μόνιμο

απόθεμα” των υποψηφίων των Πανελλαδικών Εξετάσεων που δεν καταφέρνουν να πετύχουν την είσοδό τους στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση ή που εισάγονται σε σχολές εκτός επιλογής τους. Η προοπτική ίδρυσης μη κρατικών, μη κερδοσκοπικών πανεπιστημίων, ύστερα από την αναθεώρηση του Συντάγματος σε συνδυασμό με την υποχρέωση της Ελλάδας να εναρμονιστεί με την κοινοτική νομοθεσία και να αναγνωρίσει τα πτυχία των κολεγίων έως το 2007, φαντάζουν ως χρυσή επενδυτική ευκαιρία για τους ιδιωτικούς εκπαιδευτικούς οργανισμούς. Οι ίδιοι ισχυρίζονται ότι από την επόμενη χρονιά (2006 - 2007) θα υπάρξει αύξηση της τάξεως του 60% στις εγγραφές των νέων φοιτητών. Με την ίδρυση των ιδιωτικών πανεπιστημίων ωθούνται τα δημόσια να λειτουργήσουν με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια, να μειώσουν τα χρόνια σπουδών και να στραφούν στην αγορά σε αναζήτηση νέων πηγών εσόδων (δίδακτρα, σύνδεση με επιχειρήσεις, μετατροπή σε επιχειρήσεις πώλησης υπηρεσιών). Πρόκειται, βεβαίως, για μια συνειδητή προσπάθεια νομιμοποίησης της μεταλλαγής του πανεπιστημίου προς μία ορισμένη κατεύθυνση, την οποία υπαγορεύει όχι η νέα εποχή αλλά μια συγκεκριμένη ιδεολογική οπτική των πραγμάτων²⁵.

²³ http://www.ntua.gr/posdep/concrete/Edu/Tsakalotos_Educgr.doc

²⁴ <http://costaspappis.blogspot.com/2007/01/16.html>

²⁵ http://www.ntua.gr/egelados/idiotika_aei.htm

1.1 Το νομοσχέδιο για το ΔΙΚΑΤΣΑ²⁶

Το νομοσχέδιο αυτό ορίζει ότι σε δύο μήνες το αργότερο θα μπορούν στο μέλλον οι κάτοχοι πτυχίων από πανεπιστήμια του εξωτερικού να παίρνουν την αναγνώριση και ισοτιμία τους με εκείνα των ελληνικών ΑΕΙ εφόσον το δικαιούνται. Με το νέο νομοσχέδιο το ΔΙΚΑΤΣΑ καταργείται, αντικαθίσταται από νέο ευέλικτο Οργανισμό, προωθείται η αυτόματη αναγνώριση των πτυχίων από τα περισσότερα πανεπιστήμια των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και από τα μεγάλα πανεπιστήμια των Η.Π.Α., του Καναδά και της Ελβετίας. Όπως προβλέπεται στο νομοσχέδιο, αναγνωρισμένο ίδρυμα θα θεωρείται στο εξής εκείνο που κρίνεται ως πανεπιστήμιο από τους αρμόδιους φορείς της χώρας στην οποία εδρεύει, ενώ οι ομοειδείς περιπτώσεις ισοτιμίας πτυχίων με άλλες που έχουν κριθεί στο παρελθόν θα περνούν από ολιγομελείς επιτροπές με συνοπτικές διαδικασίες. Στην θέση του ΔΙΚΑΤΣΑ και του “Ινστιτούτου Τεχνολογικής Εκπαίδευσης” που επίσης καταργείται, δημιουργείται ένας κοινός Οργανισμός για την αναγνώριση πτυχίων των ΑΕΙ και των ΤΕΙ από χώρες του εξωτερικού. Στόχος του νέου “Οργανισμού Αναγνώρισης Τίτλων Ακαδημαϊκών και Πληροφόρησης” (Ο.Α.Τ.Α.Π) είναι μεταξύ άλλων η έγκαιρη ενημέρωση των ενδιαφερομένων, οπότε και ιδρύεται ειδική υπηρεσία Πληροφόρησης στο εσωτερικό του.

Με την κατάργηση του ΔΙΚΑΤΣΑ όμως, όλο το προσωπικό του μετατάσσεται σε άλλες υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας και δημιουργούνται νέες θέσεις που θα καλυφθούν από καθηγητές των ΑΕΙ και των ΤΕΙ, ενώ τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του νέου Οργάνου από 12 αυξάνονται σε 19, ώστε να συμπεριληφθούν και οι κλάδοι του Ινστιτούτου Τεχνολογικής Εκπαίδευσης. Ορίζονται ακόμη Ειδικοί Εισηγητές και Επιστημονικοί σύμβουλοι που θα υποβοηθούν το έργο του. Όπως προβλέπεται συγκεκριμένα στο νομοσχέδιο, εισάγονται δύο διαδικασίες αναγνώρισης, αυτή της “ισοτιμίας χωρίς αντιστοιχία” και αυτή της “ισοτιμίας με αντιστοιχία” των ακαδημαϊκών τίτλων. Η “ισοτιμία χωρίς αντιστοιχία” είναι ο γενικός τίτλος και δίνει την διαβεβαίωση ότι οι σπουδές του υποψηφίου είναι του επιπέδου των ελληνικών ΑΕΙ και έχουν γίνει σε αναγνωρισμένο εκπαιδευτικό ίδρυμα, ενώ τουλάχιστον το 1/3 του προγράμματος σπουδών έχει γίνει στο πανεπιστήμιο που απονέμει τον τίτλο. Η χορήγηση “ισοτιμίας και αντιστοιχίας” σημαίνει ότι γίνεται συγκεκριμένη αντιστοίχιση των σπουδών του υποψηφίου με τα προγράμματα σπουδών των ελληνικών ΑΕΙ στην ειδικότητα του. Για τη χορήγηση της “ισοτιμίας και αντιστοιχίας” ο Ο.Α.Τ.Α.Π. μπορεί να απαιτήσει την επιτυχή εξέταση συμπληρωματικού αριθμού μαθημάτων (όχι περισσότερων από έξι) στα

ΑΕΙ της χώρας. Αντίστοιχες προϋποθέσεις προβλέπονται και για τίτλους σπουδών του “Ανοικτού πανεπιστημίου” ή “Σπουδών εξ αποστάσεως”. Στις περιπτώσεις όπου υποψήφιοι χρησιμοποίησαν μεταπτυχιακούς τίτλους για να “νομιμοποιήσουν” προπτυχιακό τριετή κύκλων σπουδών, ανακόλουθο με τα προγράμματα των ελληνικών ΑΕΙ, ο πρώτος τίτλος δεν θα αναγνωρίζεται αυτοτελώς.

²⁶ http://kapodistriako.uoa.gr/stories/055_co_01/index.php?m=2

2. Η συνθήκη της Μπολόνια για την εκπαίδευση

Στα πλαίσια της ευρωπαϊκής ενοποίησης υπογράφηκε η διακήρυξη της Μπολόνια, τον Μάιο του 1999, η οποία φέρνει αλλαγές στην ανώτατη εκπαίδευση. Η ευρωπαϊκή ένωση με την διακήρυξη αυτή στοχεύει στη δημιουργία του “Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης”, έτσι ώστε να γίνει η σημαντικότερη οικονομική δύναμη, κυρίως μέσα από τη γνώση και την πνευματική καλλιέργεια. Σαν επιστέγασμα της προσπάθειας αυτής, πραγματοποιήθηκε το Μάρτιο του 2000 στη Λισαβόνα ένα έκτακτο συνέδριο κορυφής των Ευρωπαίων ηγετών και τονίστηκε «ο στόχος της ανάπτυξης της δια βίου εκπαίδευσης ως μίας πολύ σημαντικής πτυχής του χώρου της Ευρωπαϊκής Ανώτατης Εκπαίδευσης». Εν ολίγοις, η ευρωπαϊκή ένωση θέλει να αντιμετωπίσει τις ΗΠΑ, όπου κάθε χρόνο χιλιάδες φοιτητές από όλο τον κόσμο, αλλά και από την Ευρώπη επιλέγουν πανεπιστήμια των ΗΠΑ για τις σπουδές τους.

Στις συζητήσεις και στις διαπραγματεύσεις στη Μπολόνια αφιέρωσαν περισσότερο χρόνο στο θέμα των δύο κύκλων σπουδών. Οι περισσότερες χώρες, μεταξύ αυτών και η Ελλάδα, ζήτησαν να μην υπάρχει καμία ρητή, περιοριστική ή υποχρεωτική αριθμητική αναφορά σε έτη σπουδών. Έτσι μετά από συμφωνία υπάρχει μόνο μία αριθμητική αναφορά, η οποία έχει να κάνει με τη διάρκεια του πρώτου κύκλου σπουδών, του προπτυχιακού. Όπως ορίζεται και στο κείμενο, η διάρκεια του κύκλου αυτού θα είναι τρία έτη τουλάχιστον και όχι τρία έτη κανονικά. Όσον αφορά το δεύτερο κύκλο σπουδών, τον μεταπτυχιακό, δεν προσδιορίστηκε η διάρκεια των σπουδών που θα οδηγεί στους δύο τίτλους του.

Μάλιστα, μετά από παρέμβαση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ελλάδας, συμφωνήθηκε η διατύπωση να είναι τέτοια έτσι ώστε να μη θεωρείται η λήψη του μεταπτυχιακού διπλώματος ειδικότητας απαραίτητη προϋπόθεση για την λήψη του διδακτορικού διπλώματος. Ο προπτυχιακός κύκλος σπουδών θα ολοκληρώνεται με ένα τίτλο σπουδών που θα προκύπτει ύστερα από σπουδές που θα διαρκούν το λιγότερο τρία χρόνια, ο οποίος θα αναγνωρίζεται στην Ευρωπαϊκή αγορά ως ικανό επαγγελματικό προσόν. Στο μεταπτυχιακό κύκλο σπουδών θα δίνεται η δυνατότητα λήψης ενός χαμηλότερου τίτλου σπουδών που θα είναι το αντίστοιχο του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης (master) που ήδη χορηγούν τα Ελληνικά Πανεπιστήμια και ενός υψηλότερου που θα είναι αντίστοιχο του Διδακτορικού Διπλώματος.

Η ελληνική κυβέρνηση συνειδητοποιεί την ανάγκη να βρεθεί μία ικανοποιητική λύση για το πρόβλημα που θα εμφανιστεί στο άμεσο μέλλον σχετικά με την ισοτιμία των

ελληνικών πτυχίων του πρώτου κύκλου σπουδών και εκείνων που λαμβάνονται μετά τρία χρόνια σπουδών σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Αναπόφευκτα υπάρχουν προβλήματα αναγνώρισης που η ελληνική κυβέρνηση πρέπει να αντιμετωπίσει με έναν ικανοποιητικό τρόπο, ο οποίος πρέπει να είναι συνεπής με την προσέγγιση της Μπολόνιας.

Σύμφωνα με τον Dr. Guy Haug τον αρχιτέκτονα της Διακήρυξης της Μπολόνια και διευθύνοντα συμβούλου της Ένωσης Ευρωπαϊκών πανεπιστημίων, η Διακήρυξη της Μπολόνια ως επακόλουθο της διακήρυξης της Σορβόνης, δεσμεύει 29 χώρες να αναμορφώσουν τη δομή του συστήματος της ανώτατης εκπαίδευσης έτσι ώστε να επιτευχθεί η ευρωπαϊκή σύγκληση. Η Διακήρυξη αυτή δεν είναι μόνο μία πολιτική δήλωση. Έχει ένα προσδιορισμένο κοινό στόχο: την δημιουργία ενός συνεκτικού ευρωπαϊκού πλαισίου, ως μέσο απασχόλησης και κινητικότητας στην Ευρώπη, την διεθνή ανταγωνιστικότητα και το γόητρο της ευρωπαϊκής ανώτατης εκπαίδευσης ανά τον κόσμο.

Το κεντρικό θέμα στη Διακήρυξη της Μπολόνια είναι “το κοινό πλαίσιο αναφοράς παρεχόμενων προσόντων”. Το πλαίσιο αυτό δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως όργανο ομοιομορφοποίησης προγραμμάτων σπουδών, ιδρυμάτων ή διπλωμάτων καθώς ισχύει για τα “προσόντα” και όχι για τα “πτυχία”.

Η Διακήρυξη έχει μία κλίση προς τη διάσταση της απασχόλησης και της αγοράς εργασίας παρά προς πιο ακαδημαϊκές πλευρές. Το ευρωπαϊκό πλαίσιο προσόντων περιλαμβάνει όλα τα ιδρύματα που παρέχουν προσόντα ανώτατης εκπαίδευσης όπως πανεπιστήμια, τεχνολογικά ιδρύματα, κολέγια και ιδρύματα παροχής δια βίου εκπαίδευσης. Αυτό δείχνει ότι μεγαλύτερη σημασία έχουν τα “προσόντα” και όχι τα “ιδρύματα” αφού δεν έχει σημασία από πού παρέχεται ένα προσόν, αλλά τι δεξιότητες και ικανότητες εγγυάται.

Ακολουθεί μία συνοπτική παρουσίαση των σχετικά προηγμένων χωρών της Ευρώπης και της προσπάθειάς τους να ενσωματώσουν τη Συνθήκη στην ανώτατη εκπαίδευσή τους. Τα στοιχεία που αναφέρονται, παρουσιάστηκαν στις εκθέσεις του 2005 που υπέβαλλαν τα εμπλεκόμενα κράτη στη Συνθήκη της Μπολόνια*.

-Υπογράφηκε από τις εξής 29 χώρες: Αυστρία, Βέλγιο, Βουλγαρία, Τσεχία, Δανία, Εσθονία, Φιλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Ισλανδία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Ολλανδία, Νορβηγία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβακία, Ισπανία, Σουηδία, Ελβετία και Μ. Βρετανία.
-Οι χώρες με τη συμμετοχή τους αυτοδεσμεύονται στην αναδιάρθρωση του συστήματος

ανώτατης εκπαίδευσης με στόχο την εναρμόνισή του σε ευρωπαϊκό επίπεδο
-Τα κοινά ευρωπαϊκά ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν είναι: η ανάπτυξη και ο διαχωρισμός των επιστημών σε νέους κλάδους, η είσοδος των απόφοιτων στην αγορά εργασίας, η έλλειψη γνώσης σε κομβικά πεδία της ανάπτυξης, η επέκταση της ιδιωτικής και διακρατικής ανώτατης εκπαίδευσης.

-Το πρόγραμμα δράσης που ορίζεται από τη Συνθήκη συνοψίζεται στους εξής στόχους:

- Τη δημιουργία ενός ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου ανώτατης εκπαίδευσης για να γίνει πιο ανταγωνιστικός σε παγκόσμιο επίπεδο αλλά και να ενισχυθεί η απασχόληση και η ελεύθερη μετακίνηση των πολιτών μέσα στην Ευρώπη.

- Την ολοκλήρωση της δημιουργίας του μέχρι 2010

- Την εισαγωγή πτυχιακών και μεταπτυχιακών σπουδών σε όλες τις χώρες σχετιζόμενες με την αγορά εργασίας

- Την υιοθέτηση κοινού συστήματος αξιολόγησης των σπουδών και των πτυχίων (ECTS: European Credit Transfer System)

- Την κοινή ευρωπαϊκή πολιτική στη διασφάλιση ενιαίας και υψηλής ποιότητας σπουδών²⁷.

* <http://www.bologna-bergen2005.no/> ,

²⁷ http://portal.kathimerini.gr/4dcgi/w_articles_kathextra_100021_03/07/2006_157872

3. Η κατάσταση στο εξωτερικό

Δημόσια με κρατική χρηματοδότηση είναι στη συντριπτική πλειονότητά τους τα πανεπιστημιακά ιδρύματα των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν χρεώνουν δίδακτρα ή ότι απαγορεύεται η λειτουργία ιδιωτικών πανεπιστημίων. Ο αριθμός των ιδιωτικών πανεπιστημιακών ιδρυμάτων είναι μικρός κυρίως είναι εξειδικευμένα σε συγκεκριμένους επιστημονικούς τομείς. Εξαίρεση στον κανόνα αυτό αποτελεί η Πορτογαλία, στην οποία η ιδιωτική τριτοβάθμια εκπαίδευση αναπτύχθηκε σημαντικά τα τελευταία χρόνια, με αποτέλεσμα σήμερα να αντιπροσωπεύει το 50% της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης που παρέχεται στη χώρα. Τα περισσότερα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια ακόμη και τα πλέον γνωστά, όπως του Cambridge ή της Οξφόρδης, είναι δημόσια, αλλά λειτουργούν με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια. Έχουν καθιερώσει δίδακτρα ή έχουν συνάψει συμφωνίες με επιχειρήσεις για ερευνητικά προγράμματα, προκειμένου να εξασφαλίσουν τους απαραίτητους, για την επιβίωσή τους, πόρους αφού τα διαθέσιμα κρατικά κονδύλια συνεχώς λιγοστεύουν.

3.1 Μεγάλη Βρετανία

Το πρώτο Πανεπιστήμιο της Μεγάλης Βρετανίας που δεσμεύτηκε να χρεώνει τους φοιτητές του λιγότερο από το όριο των 3.000 λιρών ετησίως, είναι το Πανεπιστήμιο Λίντς Μετροπόλιταν. Είναι το πρώτο ανώτατο ίδρυμα που κάνει «εκπτώσεις» στους φοιτητές του, ενώ οι εκπρόσωποι του ήδη δήλωσαν ότι τα δίδακτρά του θα κυμαίνονται γύρω στις 2.000 λίρες ετησίως.

Όπως αναφέρουν τα BBC News, άλλα μεγάλα Πανεπιστήμια όπως η Οξφόρδη και το Cambridge έχουν ανακοινώσει ότι θα χρεώνουν 3.000 λίρες για όλα τα προπτυχιακά τους τμήματα.

Μετά την κοινωνική κατακραυγή που προκάλεσε στη χώρα το νομοσχέδιο με το οποίο αυξάνονται τα δίδακτρα των ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, το κλίμα φαίνεται τώρα ότι αντιστρέφεται.

3.2 Ρωσία

Τη διαβεβαίωση ότι δεν θα ιδιωτικοποιηθεί το ρωσικό εκπαιδευτικό σύστημα έδωσε πρόσφατα σε συνέντευξή του στο ρωσικό πρακτορείο ειδήσεων *Novosti* ο Υπουργός Παιδείας και Επιστημών της Ρωσίας *Αντρέι Φουρσένκο*. Ο Υπουργός Παιδείας της χώρας ωστόσο δήλωσε ότι η επενδυτική ελκυστικότητα της εκπαίδευσης θα πρέπει να ενισχυθεί. “Το πιο σημαντικό όργανο σε αυτόν τον τομέα είναι η ανάπτυξη ενός δημοσίου συστήματος που θα επιβλέπει την εκπαίδευση και θα ενισχύει την οικονομική διαφάνεια των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων”, τόνισε ο κ. Φουρσένκο για να συνεχίσει: “Μόνο με αυτόν τον τρόπο οι επενδυτές θα έχουν την πεποίθηση ότι η απόφασή τους ήταν σωστή”.

Όπως αποκάλυψε ο Υπουργός Παιδείας της χώρας, το σύστημα χρηματοδότησης της εκπαίδευσης θα αλλάξει με κύριο στόχο να επιστρέψουν στη χώρα του οι Ρώσοι επιστήμονες που δουλεύουν στο εξωτερικό, αλλά και να παραμείνουν στη Ρωσία όσοι τελειώνουν τα ανώτατα ιδρύματά της κάθε χρόνο και διακρίνονται στην επιστήμη τους. Κατά τη γνώμη του κ. Φουρσένκο, ένα από τα προβλήματα του σύγχρονου ρωσικού εκπαιδευτικού συστήματος είναι το λεγόμενο “δημογραφικό χάσμα”. Σύμφωνα με αναφορά του Υπουργείου του, μέχρι το 2010 ο αριθμός των μαθητών του γενικού εκπαιδευτικού συστήματος θα αυξηθεί κατά 20%, ενώ ο αριθμός των μαθητών του τεχνικού - επαγγελματικού εκπαιδευτικού συστήματος θα μειωθεί κατά 40%. Ο αριθμός των φοιτητών στα ανώτερα εκπαιδευτικά ιδρύματα πάντως αναμένεται επίσης να πέσει κατά 16%²⁸.

²⁸ http://kapodistriako.uoa.gr/stories/057_il_01/index.php?m=2

3.3 Γαλλία

Από τον Ιούλιο του 2002 καθιερώθηκε η δομή L.M.D. (Licence - Master - Doctorat) ενώ και αυτή η χώρα έχει υιοθετήσει το ευρωπαϊκό σύστημα αξιολόγησης των πτυχίων και των σπουδών (ECTS).

Το υπουργείο Παιδείας, Ανώτατης Εκπαίδευσης και Έρευνας ελέγχει το χώρο της ανώτατης εκπαίδευσης. Δεν υπάρχει νομικός περιορισμός για την ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων αν και αυτά πρέπει να πληρούν τις ποιοτικές προδιαγραφές και σε αυτόν τον τομέα ελέγχονται από το κράτος.

Η ποιότητα των σπουδών και των πτυχίων ελέγχεται από το κράτος, ενώ η αξιολόγηση γίνεται κάθε 4-6 χρόνια, ανάλογα με τον τύπο του πτυχίου. Επιπλέον, το κράτος χρηματοδοτεί τα δημόσια πανεπιστήμια και όσα ιδιωτικά πληρούν τις ποιοτικές προδιαγραφές για να λάβουν επιχορήγηση.

Από το 1968, τα πανεπιστήμια και τα Grandes Ecoles έχουν εκπαιδευτική, επιστημονική, διοικητική και οικονομική αυτονομία. Με νόμο του 1984, οι σπουδαστές αποτελούν διοικητικά ισότιμα μέλη με τους εκπαιδευτές και τους ερευνητές.

Οι μαθητές που έχουν δίπλωμα baccalaureat (απονέμεται με την ολοκλήρωση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης) έχουν δικαίωμα εισόδου στα πανεπιστήμια με χαμηλά δίδακτρα. Οι υποτροφίες δίνονται από το κράτος με βάση το οικογενειακό εισόδημα. Υπάρχουν κοινά προγράμματα σπουδών και απονομής πτυχίων με άλλα κράτη (και την Ελλάδα)²⁹.

²⁹ <http://www.dw-world.de/dw/article/0,2144,2604249,00.html>

3.4 Ιταλία

Το υπουργείο Παιδείας, Πανεπιστημίων και Έρευνας ορίζει την ανώτατη εκπαίδευση και διαχειρίζεται τους οικονομικούς πόρους της.

Στην Ιταλία υπάρχουν 80 πανεπιστήμια:

- 55 κρατικά πανεπιστήμια
- 3 πολυτεχνεία
- 14 μη κρατικά πανεπιστήμια, αναγνωρισμένα και με ισότιμους τίτλους σπουδών
- 3 πανεπιστήμια ειδικευμένα στις μεταπτυχιακές σπουδές
- 3 ανοικτά πανεπιστήμια

Η Ιταλία εφαρμόζει τη Συνθήκη της Μπολόνια δημιουργώντας νομοθετικό πλαίσιο και έχει υιοθετήσει το πανευρωπαϊκό σύστημα αξιολόγησης των πτυχίων και των σπουδών (ECTS). Η πανεπιστημιακή έρευνα χρηματοδοτείται και από τον ιδιωτικό τομέα.

3.5 Γερμανία

Το 2004 η Γερμανία είχε 365 ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης εκ των οποίων 174 πανεπιστήμια και κολέγια, και 191 πανεπιστήμια εφαρμοσμένων επιστημών. Από τα 365, τα 101 είναι ιδιωτικά, τα οποία υποχρεούνται να προσφέρουν περιορισμένες θέσεις για τους φοιτητές, ίσες με το ένα δέκατο της ικανότητας απορρόφησης των δημόσιων. Τα πτυχία των ιδιωτικών πανεπιστημίων είναι ισότιμα αν και εφόσον πληρούν τα κριτήρια ποιότητας που έχουν οριστεί από το κράτος.

Με βάση το πανευρωπαϊκό σύστημα αξιολόγησης των πτυχίων και των σπουδών (ECTS) απονέμονται το 67,7% των Bachelor και το 62,5% των Master. Περίπου 100.000 άτομα σπουδάζουν σε επίπεδο διδακτορικού ενώ 24.000 διδακτορικά απονέμονται κάθε χρόνο. Η μέση ηλικία ενός σπουδαστή που παίρνει διδακτορικό είναι 33 ετών. Το 77,2% της χρηματοδότησης της πανεπιστημιακής έρευνας παρέχεται από το κράτος. Η Γερμανία συμμετέχει σε πάρα πολλά προγράμματα κοινών πτυχίων με πανεπιστήμια άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Στα 13 από τα 19 κοινά Master που θέσπισε το πρόγραμμα Erasmus Mundus μετέχει η Γερμανία. Υπάρχουν 86 διοικητικά σώματα που αποτελούνται από σπουδαστές. Το 25,6% των σπουδαστών παίρνει κρατική επιχορήγηση.

3.6 Ελβετία

Το πανευρωπαϊκό σύστημα αξιολόγησης των πτυχίων και των σπουδών (ECTS) έχει υιοθετηθεί, όπως και οι δύο κύκλοι σπουδών. Τα περισσότερα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης είναι κρατικά, ενώ υπάρχουν και πολύ λίγα ιδιωτικά. Η Ελβετία επενδύει το 2,7 % του ΑΕΠ (Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν) στην έρευνα εκ της οποίας το ένα τρίτο διεξάγεται από τα πανεπιστήμια. Στα τεχνολογικά πανεπιστήμια της χώρας το ένα πέμπτο των μαθητών και το 35% των καθηγητών είναι αλλοδαποί. Υπάρχουν λίγα προγράμματα κοινών πτυχίων και αυτό είναι ένα πεδίο στο οποίο αναζητείται το ορθό πλαίσιο εφαρμογής για την ανάπτυξή τους.

3.7 Ισπανία

Έχει δημιουργηθεί το νομικό πλαίσιο για την εφαρμογή της Συνθήκης της Μπολόνια (1999) και των συμπληρωματικών συμφωνιών της Πράγας (2001) και του Βερολίνου (2003). Και στην Ισπανία έχει υιοθετηθεί το πανευρωπαϊκό σύστημα αξιολόγησης των πτυχίων και των σπουδών (ECTS), όπως και η κοινή αξιολόγηση των προγραμμάτων σπουδών και η επικύρωση των πτυχίων.

Το υπουργείο Παιδείας και Επιστήμης είναι το κορυφαίο συντονιστικό όργανο της ανώτατης εκπαίδευσης. Από τα 70 πανεπιστήμια της χώρας, τα 48 είναι δημόσια. Τα ιδιωτικά είναι αναγνωρισμένα και οι διαφορές τους με τα κρατικά είναι μικρές και περιορίζονται σε ζητήματα εσωτερικής δομής τους, οργάνωσης και διδακτικού προσωπικού. Υποτροφίες δίνονται και σε αλλοδαπούς σπουδαστές ενώ έχουν αυξηθεί οι θέσεις διδακτικού προσωπικού που στελεχώνονται από ξένους.

Τα δημόσια πανεπιστήμια είναι οικονομικά αυτόνομα. Το 75% των εσόδων τους προέρχεται από κρατικές επιχορηγήσεις ενώ των 15% από τα δίδακτρα. Οι σπουδαστές μετέχουν σε όλα τα διοικητικά όργανα των ιδρυμάτων και η είσοδος των μαθητών στα πανεπιστήμια εξαρτάται από τους βαθμούς που θα έχουν αποκομίσει από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Τα πανεπιστήμια μπορούν να δημιουργήσουν προγράμματα σπουδών για ενήλικες, προγράμματα σπουδών εξ αποστάσεως και online προγράμματα σπουδών.

3.8 Δανία

Ένα νέο νομοσχέδιο ψηφίσθηκε το 2003 σύμφωνα με το οποίο ενισχυόταν η αυτονομία των ιδρυμάτων και θεσπίζονταν ανεξάρτητα συμβούλια. Το 2004 υιοθετήθηκε μία νέα στρατηγική σύμφωνα με την οποία η ονομασία Πανεπιστημιακά Κολέγια δίνεται σε ιδρύματα που πληρούν συγκεκριμένες προδιαγραφές τις οποίες οριοθετεί το υπουργείο Παιδείας.

Για την ανώτατη εκπαίδευση είναι υπεύθυνα τρία υπουργεία της Δανίας:

- Το υπουργείο Επιστήμης
- Το υπουργείο Παιδείας
- Το υπουργείο Πολιτισμού

Παρατίθεται η δομή των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων:

- 12 Πανεπιστήμια: 97.000 σπουδαστές και 19.000 εισακτέοι το 2005
- 13 ειδικευμένα ιδρύματα στις Τέχνες: 6.000 σπουδαστές και 2.000 εισακτέοι το 2005
- 36 Ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης: 86.000 σπουδαστές και 25.000 εισακτέοι το 2005
- 49 Ιδρύματα ανώτατης τεχνικής εκπαίδευσης: 16.000 σπουδαστές και 5.000 εισακτέοι το 2005

Η νομοθεσία προβλέπει τη λειτουργία ιδιωτικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων τα οποία, όμως, πρέπει να ακολουθήσουν τις κυβερνητικές οδηγίες για την απονομή των τίτλων σπουδών. Το σύστημα αξιολόγησης των τίτλων σπουδών είναι προσαρμοσμένο στο ECTS.

Η κατανομή εσόδων των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων έχει ως εξής:

- 27% για επιμόρφωση
- 37% για έρευνα
- 36% για γενικά έξοδα (κτίρια κτλ.)

Τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα έχουν νομικά κατοχυρωμένη αυτονομία. Οι εργαζόμενοι και οι μαθητές των ιδρυμάτων ψηφίζουν στις εκλογές των Πανεπιστημιακών Συμβουλίων. Υπάρχει μεγάλη οικονομική στήριξη των φοιτητών με πολύ ευνοϊκούς όρους δανειοδότησης και δεν εξετάζεται η οικονομική επιφάνεια των γονέων.

3.9 Αυστρία

Το αυστριακό σύστημα ανώτατης εκπαίδευσης συγκροτείται από δημόσια πανεπιστήμια, ιδιωτικά πανεπιστήμια, πανεπιστήμια εφαρμοσμένων επιστημών, κολέγια επιμόρφωσης εκπαιδευτών και ιδρύματα μετα-δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Δομή της ανώτατης εκπαίδευσης:

- 22 δημόσια πανεπιστήμια
- 19 πανεπιστήμια εφαρμοσμένων επιστημών
- 9 ιδιωτικά πανεπιστήμια
- 28 κολέγια επιμόρφωσης εκπαιδευτών

Το 1999 μπήκε σε εφαρμογή το νομικό πλαίσιο για τη λειτουργία των ιδιωτικών πανεπιστημίων. Όλα τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα ελέγχονται από το Υπουργείο Παιδείας, Επιστημών και Πολιτισμού. Από το 2004 τα πανεπιστήμια είναι νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου. Αργότερα το 2007 αποφασίζεται τα πανεπιστήμια να λαμβάνουν το 80% των εσόδων τους συνάπτοντας τριετή συμβόλαια χρηματοδότησης με το κράτος.

Η προσπάθεια των πανεπιστημίων για κοινά πτυχία βρίσκεται σε εξέλιξη, ενώ υπάρχουν δυσκολίες στην προσαρμογή του συστήματος αξιολόγησης των τίτλων σπουδών στο ECTS.

3.10 Σουηδία

Υπάρχουν τρία ιδιωτικά πανεπιστήμια (ένα εκ των οποίων είναι υψηλού επιστημονικού επιπέδου) και αρκετά ινστιτούτα, τα οποία εξειδικεύονται σε τεχνολογικές και οικονομικές ειδικότητες.

3.11 Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

Στην πατρίδα της ιδιωτικής εκπαίδευσης υπάρχουν πάνω από 3.000 δημόσια και ιδιωτικά κολέγια και Πανεπιστήμια. Σε όλα καταβάλλονται υψηλότατα διδάκτρα που για τα δημόσια κυμαίνονται από 6.000-12.000 δολάρια τον χρόνο, ενώ για τα ιδιωτικά ξεπερνούν τα 20.000 δολάρια.

3.12 Βέλγιο

Λειτουργούν 17 δημόσια και ιδιωτικά Πανεπιστήμια. Τα δίδακτρα κυμαίνονται από 125 - 700 ευρώ στα κρατικά ιδρύματα και ξεπερνούν τα 1.000 στα ιδιωτικά.

3.13 Πορτογαλία

Πλάι στα 14 κρατικά Πανεπιστήμια υπάρχουν 7 ιδιωτικά (μεταξύ των οποίων ένα καθολικό) με δίδακτρα που κυμαίνονται.

3.14 Πρώην Ανατολικές Χώρες

Η **Βουλγαρία** έχει 37 κρατικά Πανεπιστήμια και 8 ιδιωτικά. Τα δίδακτρα κυμαίνονται από 3.000 έως 6.000-7.000 δολάρια. Στην **Ουγγαρία** και την **Τσεχία** λειτουργούν ορισμένα ιδιωτικά Πανεπιστήμια, με δίδακτρα μεταξύ 4.500 και 10.000-12.000 ευρώ. “Πολλά από τα κολέγια που συνεργάζονται με βρετανικά ΑΕΙ είναι έτοιμα να αλλάξουν το θεσμικό τους καθεστώς και να γίνουν μη κερδοσκοπικά ιδρύματα”, τονίζει στα “ΝΕΑ” ο πρόεδρος της Ένωσης Κολεγίων κ. Κ. Καρκανιάς. “Ήδη υπάρχουν στους ομίλους κολεγίων και μη κερδοσκοπικά σωματεία, που θα μπορούσαν να αναλάβουν τη λειτουργία των ιδρυμάτων”³⁰.

³⁰ http://portal.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_kathextra_100021_03/07/2006_157872,
<http://www.tanea.gr//Article.aspx?d=20060204&nid=4427466>,

«Τα πανεπιστημιακά ιδρύματα των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης». *Το Βήμα*, 15/1/2006, σελ.:Α38

3.15 Τουρκία

Σύμφωνα με τον Okan Tansu, καθηγητή του πανεπιστημίου Bilgi, στην Τουρκία υπάρχουν σήμερα περίπου 20 ιδιωτικά πανεπιστήμια που λειτουργούν ήδη από το 1996. Με τον όρο «ιδιωτικά Πανεπιστήμια» εννοούμε απλώς τα Πανεπιστήμια τα οποία έχουν ιδρυθεί από διαφορετικούς φορείς. Κατά τα άλλα, ιδιωτικά και δημόσια Πανεπιστήμια ελέγχονται από τις ίδιες αρχές και υπακούουν στο ίδιο νομοθετικό πλαίσιο. Η βασική διαφορά τους είναι τα δίδακτρα. Η απόφαση για την ίδρυση ιδιωτικών Πανεπιστημίων ήταν ομόφωνη, καθώς τα κρατικά Πανεπιστήμια ήταν λίγα και δεν προσέφεραν τις καλύτερες δυνατές συνθήκες. Παρόλα αυτά, οι περισσότεροι μαθητές προτιμούν να σπουδάσουν σε κάποιο δημόσιο Πανεπιστήμιο λόγω της απαραίτητης καταβολής διδάκτρων στα ιδιωτικά. Έτσι, τα δημόσια Πανεπιστήμια εξακολουθούν να συγκεντρώνουν τους πιο καταρτισμένους μαθητές μέσω των εισαγωγικών εξετάσεων. Πάντως, τα ιδιωτικά, ως ένα νέο δεδομένο στην εκπαίδευση, προσφέρουν περισσότερες ευκαιρίες στους μαθητές³¹.

³¹ http://www.medialab.panteion.gr:8080/papaki/archive/students/tansu_okan0506

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο : ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ Η ΨΗΦΙΣΗ **ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 3549**

1. Τα Οικονομικά της Εκπαίδευσης

Αν είναι αλήθεια ότι η ανάπτυξη έχει συνδεθεί ιστορικά με την οικονομία της αγοράς, είναι εξίσου αλήθεια ότι ο πολιτισμός και η κοινωνική συνοχή συνδέονται κυρίως με το δημόσιο χώρο, την οικονομία της “μη αγοράς”. Ακριβώς γιατί η αγορά, εκτός από υλικό πλούτο, παράγει ταυτόχρονα ανισότητα και αδικία, ενώ περιφρονεί για τα “μη χρήσιμα” και μακροπρόθεσμα.

Σήμερα, ένας τερατώδης μηχανισμός ανισότητας και αδικίας, κοινωνικού και οικονομικού αποκλεισμού, θεμελιώνεται στο “έλλειμμα” της γνώσης. Η παραγωγή και διάδοση της γνώσης, συστατικό στοιχείο του πολιτισμού και ιστορική καθαρτή αξία, αναδεικνύεται ακόμα περισσότερο σε δημόσιο αγαθό στρατηγικής σημασίας που πρέπει να προσφέρεται στο καλύτερο δυνατό επίπεδο και σε όλους όσοι το θέλουν και μπορούν. Η μακροχρόνια πορεία προς την κοινωνία και την οικονομία της γνώσης στηρίχθηκε σε ιδέες και γνώσεις που γεννήθηκαν και διαμορφώθηκαν σχεδόν αποκλειστικά μέσα στα δημόσια πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα του κόσμου. Και ότι οι ίδιοι φορείς στηρίζουν τη διάχυση της γνώσης, διαμορφώνοντας νέους επιστήμονες με βασικές γνώσεις που αντέχουν στο χρόνο και γι’ αυτό ακριβώς ικανούς να προσαρμόζονται στις μεταβαλλόμενες απαιτήσεις της κοινωνίας και της αγοράς.

Είναι αποκλειστική ευθύνη των κυβερνήσεων η ανεπαρκής χρηματοδότηση (ιδιαίτερα στα νεαρά τμήματα και ιδρύματα που έσπειραν ανά την επικράτεια ως τοπικούς “μοχλούς ανάπτυξης”), το νομικό πλαίσιο που ακυρώνει κάθε έννοια διοικητικής και οικονομικής αυτοτέλειας, η ομηρία για το 1/4 του διδακτικού προσωπικού που εργάζεται με προσωρινές συμβάσεις έργου και άγνωστες προοπτικές, η διευκόλυνση της άσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας εντός των Ιδρυμάτων, η ντροπή των επιδομάτων που ονομάζονται μισθός, το εκλογικό σύστημα που καλλιεργεί την κομματική ή παραταξιακή συναλλαγή και άλλα πολλά.

Ο ισχύων νόμος-πλαίσιο, όμως, μείωσε την εξάρτηση του πανεπιστημίου από την κεντρική εξουσία, απελευθέρωσε τους πανεπιστημιακούς από την υποταγή τους στην έδρα-φέουδο.

Ένα λιγότερο κρατικό, αλλά πάντως δημόσιο πανεπιστήμιο, προϋποθέτει την ωριμότητα

των προσωπικών στάσεων και την ποιότητα των συλλογικών μηχανισμών. Όταν υπάρχει ένα “έλλειμμα” ευθύνης και κουλτούρας, δεν καλύπτεται από λεπτομερείς ρυθμίσεις ενός ανυπόφορου κρατικού παρεμβατισμού. Και ένα τέτοιο “έλλειμμα” υπήρξε και εξακολουθεί να υπάρχει. Δεν είναι μόνο τα χρήματα που λείπουν. Η ουσιαστική και τυπική αφοσίωση στην εκπαίδευση και την έρευνα, δεν είναι δεδομένη ως πλήρης και αποκλειστική απασχόληση.

Όσο η εσωτερική ακαδημαϊκή δεοντολογία δεν λειτουργεί αποτελεσματικά και με διαφάνεια, όσο το πανεπιστήμιο δίνει την εικόνα ενός τυπικού συστήματος εξουσίας, η διεκδίκηση πραγματικής αυτοτέλειας γίνεται πιο δύσκολη. Όσο δεν αναγνωρίζεται η πραγματικότητα και δεν διαχειρίζεται το πρόβλημα, τόσο πιο δύσκολο γίνεται να υπερασπιστεί ένα λιγότερο κρατικό, αλλά δημόσιο πανεπιστήμιο³².

Υπάρχει ένα επιχείρημα που βασίζεται στην εξής λογική: η εκπαίδευση δεν είναι δημόσιο αγαθό με την έννοια που οι οικονομολόγοι προσδίδουν στον όρο. Επομένως δεν υπάρχει λόγος να την παρέχει το κράτος, ή τουλάχιστον να την παρέχει αποκλειστικά.

Με την τεχνική έννοια που χρησιμοποιούν οι οικονομολόγοι, δημόσιο αγαθό είναι αυτό που χαρακτηρίζεται ως μη-συναγωνιστικό (non-rival) και μη-αποκλειστικό (non-excludable). Μη-συναγωνιστικό σημαίνει ότι εάν κανείς καταναλώνει ένα αγαθό, δεν εμποδίζει κάποιον άλλον να κάνει το ίδιο. Τα περισσότερα αγαθά είναι συναγωνιστικά στην κατανάλωσή τους. Σε αντιπαράθεση, η κατανάλωση της εθνικής άμυνας από κάποιον, με κανέναν τρόπο δεν εμποδίζει του άλλους να απολαμβάνουν τα οφέλη. Η άμυνα είναι, συνεπώς, μη-συναγωνιστικό αγαθό. Μη αποκλειστικό σημαίνει ότι δεν υπάρχει τρόπος να εμποδιστεί κάποιος να κάνει χρήση του αγαθού, απλώς επειδή δεν έχει πληρώσει γι' αυτό. Η άμυνα είναι, στην πράξη, μη-αποκλειστική.

Η ουσία ενός δημόσιου αγαθού είναι, επομένως, ότι δεν είναι δυνατόν να παρακάμψουμε το πρόβλημα του "τσαμπατζή" - όλοι έχουν το κίνητρο να καταναλώσουν το αγαθό, χωρίς να συνεισφέρουν στην πληρωμή του. Υπό τέτοιες συνθήκες η παροχή του μέσω του μηχανισμού της αγοράς είναι απίθανο να επιτύχει. Εάν μία επιχείρηση προσπαθήσει να κάνει τα άτομα να αποκαλύψουν την αληθή αποτίμησή του αγαθού, υπάρχει μεγάλο κίνητρο ψεύδους, εφόσον ψευδόμενο κάθε άτομο θα πληρώσει λιγότερα, ενώ θα εξακολουθήσει να απολαμβάνει όλα τα οφέλη που η παροχή του αγαθού αποδίδει. Αν όμως όλοι ψεύδονται, τότε πολύ λίγο από το αγαθό θα παραχθεί, συγκριτικά με όσο τα άτομα πραγματικά επιθυμούν. Δηλαδή, η αγορά τείνει να υποπαράγει δημόσια αγαθά.

Η εκπαίδευση δεν είναι δημόσιο αγαθό με αυτήν την έννοια. Δεν είναι ούτε μη-συναγωνιστικό ούτε μη-αποκλειστικό. Αυτό που προκύπτει από το γεγονός τούτο είναι πιο αμφισβητήσιμο ακόμη. Δύο σημεία αξίζει να υπογραμμισθούν. Πρώτα, ότι ενώ είναι αλήθεια ότι το κράτος οφείλει να παρέχει τα δημόσια αγαθά, δεν είναι αληθές ότι ο τεχνικός ορισμός των δημόσιων αγαθών είναι η μόνη λογική πίσω από την κρατική ανάμιξη. Δεύτερο, δεν ισχύει ότι από τη στιγμή που παραμερίζουμε τα δημόσια αγαθά, τότε όλα τα υπόλοιπα αγαθά είναι παρόμοια.

Ανακεφαλαιώνοντας, ορισμένα αγαθά είναι σαφώς μη δημόσια αγαθά, είτε με την έννοια που καθορίζουν οι οικονομολόγοι, ή με την ευρύτερη έννοια ότι υπάρχουν άλλοι λόγοι για (κάποια) ανάμιξη του κράτους.

Υπάρχει διαφορά ανάμεσα στα ιδιωτικά πανεπιστήμια με στόχο το κέρδος και εκείνα που συστήνονται ως μη-κερδοσκοπικοί οργανισμοί. Και τα δύο είναι εξίσου προβληματικά. Στην πρώτη περίπτωση που η εκπαίδευση παρέχεται για το κέρδος, τα προβλήματα πληροφόρησης θα είναι ιδιαιτέρως σοβαρά. Στην εκπαίδευση, ο πειρασμός των ιδιωτικών πανεπιστημίων θα ήταν να μην προσφέρουν εκπαίδευση είτε σε δύσκολους φοιτητές, ή σε περιοχές όπου πάγια έξοδα (όπως ακριβά εργαστήρια, εξοπλισμός, κλπ.) είναι μεγάλα, παραδείγματος χάρη στη φυσική και την ιατρική. Παρόλα αυτά, τα προβλήματα δεν λιγοστεύουν, εάν τα ιδιωτικά πανεπιστήμια είναι μη-κερδοσκοπικά ιδρύματα. Διότι το συγκριτικό πλεονέκτημα της σφαίρας της αγοράς είναι ακριβώς ότι ενισχύει την αποτελεσματικότητα μέσω του ανταγωνισμού που κατευθύνεται από την αναζήτηση του κέρδους.

Όπως το έχει θέσει ο Julian Le Grand, καθηγητής στο London School of Economics που ειδικεύεται στα οικονομικά του κράτους πρόνοιας, τα κίνητρα είναι κρίσιμα για τη λειτουργία της αγοράς: "Οι προμηθευτές πρέπει να κινητοποιούνται τουλάχιστον μερικώς από χρηματοοικονομικούς υπολογισμούς. Ειδάλλως, εάν για παράδειγμα κινητοποιούνται σε μεγάλο βαθμό από αίσθημα κοινωνικού καθήκοντος, δε θα ανταποκρίνονται κατάλληλα στα σήματα της αγοράς. Έχει μικρό νόημα η εισαγωγή μίας αγοράς για τη δημιουργία κερδοφόρων ευκαιριών, εάν οι συμμετέχοντες στην αγορά δεν ενδιαφέρονται να αποκομίσουν κέρδη"³³.

Υπάρχει, επομένως, πλήθος προβλημάτων πληροφόρησης και αποτυχιών της αγοράς που σχετίζονται με την εκπαίδευση ως αγαθό. Αυτός είναι ο λόγος που σχεδόν σε όλες τις σύνθετες κοινωνίες είναι ανάγκη να έχει το κράτος ισχυρή συμμετοχή. Αυτή η συμμετοχή φυσικά παίρνει πολλές μορφές, που κυμαίνονται από την άμεση παροχή υπηρεσιών έως την έμμεση ρύθμιση της ιδιωτικής παροχής. Αλλά ο άξονας της

κρατικής-αγοραίας ρύθμισης είναι ο ίδιος ανολοκλήρωτος. Αυτό που επίσης χρειάζεται είναι ένα τρίτο επίπεδο ρύθμισης, το οποίο είναι αυτό της κοινωνικής ρύθμισης. Αυτό "περικλείει όλους τους διαφορετικούς τρόπους που η ατομική οικονομική συμπεριφορά εμπεδώνεται σε ένα ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο"³⁴. Η κοινωνική ρύθμιση συχνά εμπεδώνεται σε ποικίλους θεσμούς που ρυθμίζουν την οικονομική και κοινωνική ζωή, αλλά επίσης συμπεριλαμβάνει ηθικούς κώδικες συμπεριφοράς και τον κώδικα επαγγελματικού ήθους που στηρίζει πολλές επαγγελματικές ομάδες.

Η επιθυμία για την ευρύτερη δυνατή πρόσβαση οδηγεί στο ζήτημα της διαθεσιμότητας πόρων για την πανεπιστημιακή εκπαίδευση. Πράγματι για τους υποστηρικτές των ιδιωτικών πανεπιστημίων αυτό αποτελεί το επίκεντρο του προβλήματος. Διατυπώνουν δύο αλληλοσχετιζόμενα επιχειρήματα. Το πρώτο είναι ότι δεδομένης της ζήτησης για θέσεις στα πανεπιστήμια και την επισφαλή δημοσιονομική κατάσταση στην Ελλάδα, τότε η μόνη ρεαλιστική πηγή αύξησης της προσφοράς είναι ο ιδιωτικός τομέας. Το δεύτερο επιχειρήμα είναι διανεμητικό. Δεδομένου ότι οι δαπάνες για εκπαίδευση καλύπτονται από γενικούς φόρους, το βάρος των οποίων στην Ελλάδα πέφτει υπερβολικά στους μισθωτούς και τους συνταξιούχους, τότε η επιδότηση της εκπαίδευσης ενός σημαντικού αριθμού φοιτητών προερχομένων από πλουσιότερες οικογένειες από τους φτωχότερους πολίτες είναι μία προφανής μορφή κοινωνικής αδικίας που επιβάλλεται από το τωρινό σύστημα της "δωρεάν εκπαίδευσης".

Η παραχώρηση άδειας σε ιδιωτικά πανεπιστήμια και η εισαγωγή διδασκτρών (ίσως με επιδοτούμενα δάνεια για τους περισσότερους φοιτητές και υποτροφίες για άλλους) στα υπάρχοντα πανεπιστήμια θα επέτρεπε αύξηση της προσφοράς θέσεων στα πανεπιστήμια και δικαιότερη κατανομή της επιβάρυνσης, εφόσον οι πλουσιότερες οικογένειες θα μπορούσαν να συμβάλλουν περισσότερο στην εκπαίδευση των παιδιών τους. Ο ιδιωτικός τομέας, και οι δυνάμεις της αγοράς γενικότερα, αποτελούν εδώ την απάντηση για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα και κοινωνική δικαιοσύνη.

Ωστόσο, υπάρχουν αρκετοί λόγοι να μην αποδεχθεί κανείς αυτήν την αισιόδοξη άποψη. Πρώτον, είναι η προφανής παρατήρηση - που σπάνια αναφέρεται από τους συνηγόρους της αγοράς - ότι η πανεπιστημιακή εκπαίδευση προορίζεται για νέους (αλλά όντως και μεγαλύτερους) ενήλικες, από τους οποίους προσμένουν στην ηλικία των 18 να είναι αυτόνομοι πολίτες, και όχι για τις οικογένειές τους. Θα ήταν παράδοξο, όταν οι "πλούσιες" οικογένειες αρνούνται την χρηματοδότηση των σπουδών, να αποποιείται το κράτος τα δίδακτρα. Από την άλλη πλευρά, εάν το κράτος όντως αποφάσιζε να καταβάλλει τα δίδακτρα, τότε τι θα εμπόδιζε όλες τις πλούσιες οικογένειες να αρνηθούν

να πληρώσουν δίδακτρα, ώστε να εξασφαλίσουν ότι τα παιδιά τους θα πάρουν επίσης την υποτροφία;

Υπάρχει όμως ένα περισσότερο θεμελιώδες πρόβλημα με αυτό το επιχείρημα. Η κεντρική ιδέα του είναι ότι οι πλούσιοι θα συνεισφέρουν περισσότερο στην εκπαίδευση των παιδιών τους, συμφωνώντας παράλληλα να πληρώνουν το ίδιο επίπεδο φόρων με προηγούμενους. Η κατάστασή τους σε πραγματικούς όρους, επομένως, θα χειροτερεύσει. Το ερώτημα είναι εάν αυτό αποτελεί λογική υπόθεση. Σίγουρα δεν έχει φανεί κάτι τέτοιο από την εμπειρία των δύο οικονομιών που έχουν από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 προχωρήσει περισσότερο στην κατεύθυνση της ιδιωτικοποίησης του κράτους πρόνοιας. Στο Ηνωμένο Βασίλειο και τις Ηνωμένες Πολιτείες, διατυπώθηκε επίσης το επιχείρημα ότι, αν εκείνοι που είχαν την οικονομική άνεση συνεισέφεραν περισσότερο στην εκπαίδευση, την υγεία και τις συνταξιοδοτικές ανάγκες τους, τότε θα έμεναν περισσότεροι πόροι διαθέσιμοι στην κοινωνία για να διοχετευθούν προς αυτούς που βρίσκονταν σε μεγαλύτερη ανάγκη. Δυστυχώς όμως, οι πιο πλούσιοι ή οι συγκριτικά πιο ευκατάστατοι δεν το είδαν έτσι. Καθώς χρειαζόταν να ξοδεύουν περισσότερα για ιδιωτικές συντάξεις, ασφάλεια υγείας και την εκπαίδευση των παιδιών τους, παρατήρησαν ότι κερδίζουν ολοένα λιγότερο από τις υπάρχουσες κρατικές δαπάνες και εξήγαν το συμπέρασμα ότι πληρώνουν υπερβολικά υψηλούς φόρους. Αυτό που παρατηρείται σε αυτές τις χώρες είναι ένας φαύλος κύκλος περικοπών στην πρόνοια, που οδηγούν σε αυξημένα αιτήματα για χαμηλότερους φόρους, πράγμα το οποίο με τη σειρά του δημιουργεί πιέσεις στο υπάρχον επίπεδο των κρατικών υπηρεσιών πρόνοιας να περιορισθεί, κ.ο.κ..

Τέτοια επιχειρήματα ίσως αφορούν λιγότερο στην Ελλάδα δεδομένης της ανισότητας του υπάρχοντος φορολογικού συστήματος και του γεγονότος ότι οι πλούσιοι είναι ήδη απαλλαγμένοι από την καταβολή του δίκαιου μεριδίου τους στους φόρους. Ωστόσο αυτό το επιχείρημα μπορεί να θεωρηθεί παράδοξο. Διότι όλοι συμφωνούν ότι το κύριο πρόβλημα της κρατικής χρηματοδότησης στην Ελλάδα είναι η άνιση κατανομή των βαρών³⁵.

³² <http://www.ananeotiki.gr/readAuthors.asp?authorID=145&page=1&textID=1214>

³³ Julian Le Grand, "Quasi Markets in Welfare". *The Economic Review*, Νοέμβριος 1992, σελ. 11-13

³⁴ F. Block, *Postindustrial Possibilities*. University of California Press, 1990, σελ. 42

³⁵ http://www.ntua.gr/posdep/concrete/Edu/Tsakalotos_Educgr.doc

1.1 Κρατική χρηματοδότηση³⁶

Θα πρέπει να επιλυθούν τα σοβαρά προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα δημόσια πανεπιστήμια σε υποδομές και διδακτικό προσωπικό με γενναία αύξηση της κρατικής χρηματοδότησης και να γίνουν βήματα προς την “απελευθέρωσή” τους από τα κρατικά δεσμά, υποστηρίζουν οι πανεπιστημιακοί. Εκφράζουν δε, σοβαρές αμφιβολίες εάν τα ιδιωτικά ΑΕΙ είναι ικανά να βάλουν “φρένο” στο πρόβλημα της φοιτητικής μετανάστευσης και να ανακουφίσουν οικονομικά τις οικογένειες που ξοδεύουν υπέρογκα ποσά για τις σπουδές των γόνων τους. Δεν είναι λίγοι εκείνοι που εκτιμούν πως δύσκολα θα εμφανιστούν δωρητές ή ευεργέτες για να χρηματοδοτήσουν ένα “σοβαρό” ιδιωτικό πανεπιστήμιο που θα λειτουργήσει στα πρότυπα των αμερικανικών τόσο σε επίπεδο διδασκαλίας όσο και έρευνας και δεν θα είναι ένα ακόμη παράρτημα ξένου πανεπιστημίου. Αντίθετη άποψη έχουν, από την πλευρά τους, οι ιδιοκτήτες κολεγίων οι οποίοι χαρακτηρίζουν ως χρυσή επενδυτική ευκαιρία την προοπτική ίδρυσης μη κρατικών πανεπιστημίων σε συνδυασμό με την υποχρέωση της Ελλάδας να εναρμονιστεί με την κοινοτική νομοθεσία και να αναγνωρίσει τα πτυχία των κολεγίων έως το 2007. Μάλιστα, ήδη κάνουν στρατηγικούς σχεδιασμούς για να ανταποκριθούν στη νέα “πελατεία” που, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις τους, θα αυξηθεί έως και 60% τα επόμενα τέσσερα χρόνια.

³⁶ Καλημέρη Χαρά, «Ιδιωτικά πανεπιστήμια ή ιδιωτικά ‘πανεπιστήμια’». *Ημερησία*, 21/10/2006

2. Κολέγια

Πολυεπίπεδες αλλαγές συντελούνται στον χώρο της “ιδιωτικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης”. Τα δεδομένα που κινούν τις εξελίξεις είναι δύο: η αναθεώρηση του άρθρου 16 του Συντάγματος με τη θεσμοθέτηση μη κρατικών μη κερδοσκοπικών πανεπιστημίων και η αναγκαστική αναγνώριση τον Σεπτέμβριο του 2007 των επαγγελματικών δικαιωμάτων των πτυχίων, που χορηγούν τα ελληνικά κολέγια, τα οποία λειτουργούν με τη μέθοδο του franchise ως παραρτήματα πανεπιστημίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στη συντριπτική πλειονότητα βρετανικών πανεπιστημίων).

2.1 Αναγνώριση πτυχίων μέσω franchise

Οι εξελίξεις αναδεικνύουν τη δεκαετή ολιγοπία της Πολιτείας να ελέγξει τα διάφορα κολέγια - παραρτήματα. Ήδη, υπάρχουν κινήσεις προετοιμασίας των ιδιωτικών κολεγίων για το νέο τοπίο, ώστε να γίνουν κατ' επίφασιν μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί, τηρώντας τη νέα συνταγματική επιταγή.

Σύμφωνα με πληροφορίες της “Κ”*, ορισμένοι ιδιοκτήτες ελληνικών κολεγίων έχουν αρχίσει την προετοιμασία μετατροπής τους σε μη κερδοσκοπικά, τα οποία θα στηρίζονται σε ιδρύματα που θα έχουν έδρα σε χώρες με ιδιαίτερα ευνοϊκά φορολογικά καθεστώτα. “Θα υπάρξουν κολέγια που θα γίνουν μη κερδοσκοπικά για να εξυπηρετήσουν μόνο τους τύπους”. Στην ουσία όμως θα είναι κερδοσκοπικά. Δεν γίνεται αλλιώς», παραδέχτηκε -μιλώντας στην “Κ” - έμπειρος παράγοντας της εκπαιδευτικής αγοράς, το μέγεθος της οποίας αναδεικνύεται από στοιχεία έρευνας της ICAP (2005), σύμφωνα με την οποία η ετήσια συνολική δαπάνη σε εκπαιδευτήρια τριτοβάθμιας εκπαίδευσης προσεγγίζει τα 110 εκατ. ευρώ. Τα δίδακτρα σπουδών για το προπτυχιακό επίπεδο κυμαίνονται από 3.600 ευρώ έως 7.900 ευρώ ετησίως (μέσος όρος περίπου 5.000 ευρώ). Σε μεταπτυχιακό επίπεδο τα αντίστοιχα ποσά κινούνται μεταξύ 4.500 ευρώ και 16.500 ευρώ, ανάλογα με το πρόγραμμα σπουδών και το κολέγιο. Πάντως, από το τρέχον ακαδημαϊκό έτος, σύμφωνα με τον νέο νόμο του υπουργείου Ανάπτυξης, τα δίδακτρα απελευθερώθηκαν.

Η συνταγματική αναθεώρηση θεωρείται απαραίτητη για την εναρμόνιση της Ελλάδος με τα διεθνή δεδομένα, αλλά και για να υπάρξει η δυνατότητα ελέγχου των νέων μη κρατικών ιδρυμάτων από την Πολιτεία. Εκτός, λοιπόν, από τη δυνατότητα ίδρυσης μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων που θα έχουν η Εκκλησία, οι συνδικαλιστικές οργανώσεις (π.χ. ΓΣΕΕ και ΠΑΣΕΓΕΣ) και οι δήμοι, σαφώς η αλλαγή του θεσμικού πλαισίου αφήνει

τα περιθώρια δημιουργίας στη χώρα μας και ξένων πανεπιστημίων. Πάντως, σε μία μικρή αγορά όπως είναι η ελληνική, θεωρείται ότι δύσκολα θα υπάρξουν εντυπωσιακές ελεύσεις πανεπιστημίων εκ του εξωτερικού. Αντίθετα, ισχυρό πλεονέκτημα διαθέτουν οι ήδη υπάρχοντες ξένοι εκπαιδευτικοί οργανισμοί.

Τα αμερικανικά ιδρύματα με παρουσία ήδη στην Ελλάδα (όπως είναι το Degree, το Anatolia, το Indianapolis, το Hellenic American University) θα αποκτήσουν νέα δυναμική μετά τη συνταγματική αναθεώρηση.

Την ίδια δυναμική θα έχουν και τα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια που θα θελήσουν να δραστηριοποιηθούν αυτόνομα στην Ελλάδα. Μπορούν να το κάνουν ακόμη και τώρα, και τα πτυχία τους δεν μπορούν να ελεγχθούν από το κράτος υποδοχής, με βάση το ευρωπαϊκό κοινοτικό δίκαιο και τη γενική αρχή της ελεύθερης εγκατάστασης.

Ομως μέχρι τώρα, σε όλες τις περιπτώσεις, η παρουσία των ευρωπαϊκών ιδρυμάτων στη χώρα μας γίνεται μέσω των συνεργασιών με τα γνωστά κολέγια, τα πτυχία των οποίων βαίνουν προς αναγνώριση. Τον Σεπτέμβριο του 2007 λήγει η διετής προθεσμία που έχει δώσει η Ε.Ε. στην Ελλάδα για να εναρμονισθεί με την οδηγία 36/2005, με βάση την οποία αναγνωρίζονται τα επαγγελματικά δικαιώματα των αποφοίτων ευρωπαϊκών πανεπιστημίων και των παραρτημάτων τους εντός Ευρώπης. Έτσι, ουσιαστικά αναγνωρίζονται και τα πτυχία μέσω franchise. “Ωστόσο πρέπει να υπάρξει ειδική ρύθμιση για τον έλεγχο όσων παραρτημάτων συνεργάζονται με ευρωπαϊκά πανεπιστήμια”, ανέφερε στην “Κ” ο πρόεδρος του Συνδέσμου Ελληνικών Κολεγίων κ. Κωνσταντίνος Καρκανιάς.

Τώρα δεν ελέγχονται οι ακαδημαϊκοί όροι λειτουργίας των κολεγίων, καθώς το υπουργείο Παιδείας δεν τα αναγνωρίζει. Τα κολέγια υπάγονται στο υπουργείο Ανάπτυξης, ως επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών. Ελέγχονται τα εμπορικά στοιχεία της λειτουργίας τους (π.χ. παραπλανητική διαφήμιση), όχι όμως και οι ακαδημαϊκοί όροι λειτουργίας τους. Η ηγεσία του υπουργείου Παιδείας αναφέρει ότι μετά τη συνταγματική αναθεώρηση θα ελέγξει τις ακαδημαϊκές προδιαγραφές λειτουργίας των κολεγίων. Η έως τώρα ολιγωρία της Πολιτείας συνίσταται στο ότι δεν φρόντισε να θεσπίσει ρυθμίσεις για τη λειτουργία τους, φοβούμενη -ως συνήθως- το πολιτικό κόστος που θα είχε μία πράξη άμεσης αναγνώρισής τους³⁷.

³⁷ http://news.kathimerini.gr/4dcgi/w_articles_ell_8_03/12/2006_207364

* Καθημερινή

3. Αναζητώντας το εκπαιδευτικό όραμα της Ε.Ε.

1. Τα “μη κρατικά – μη κερδοσκοπικά πανεπιστήμια”, θα είναι ιδιωτικά “πανεπιστήμια” φθηνά σε υποδομές και περιεχόμενο και ακριβά σε δίδακτρα. Τα διάφορα “κολλέγια” και τα κέντρα ελευθέρων σπουδών, θα αποκτήσουν το δικαίωμα να πουλάνε πτυχία ισότιμα με αυτά των πανεπιστημίων, ενώ ξένα πανεπιστήμια αμφιβόλου ποιότητας και επιπέδου θα ανοίγουν παραρτήματα με μοναδικό κίνητρο το κέρδος.

2. Οι έμποροι της γνώσης και οι σχολάρχες, θα αποκτήσουν τη δυνατότητα, με πολύ χαμηλό κόστος και με ανύπαρκτες υποδομές, να ιδρύσουν “παιδαγωγικά τμήματα” και να προσελκύουν με όρους “ευκαιριακής απασχόλησης” πανεπιστημιακό δυναμικό από τα δημόσια παιδαγωγικά τμήματα. Δεν είναι τυχαίο ότι οι αριθμοί εισακτέων στα Παιδαγωγικά Τμήματα παραμένουν χαμηλοί παρά τις μεγάλες ανάγκες στον κλάδο των δασκάλων. Έτσι, προσφέροντας κάποια σεμινάρια μεταλυκειακού επιπέδου, οι ιδιωτικές σχολές θα δικαιούνται να “εκπαιδεύουν” τους δασκάλους του μέλλοντος.

3. Τα δημόσια πανεπιστήμια, ήδη απαξιώνονται και υποβαθμίζονται από την κυβερνητική πολιτική της υποχρηματοδότησης και της εγκατάλειψης. Θα υποχρεωθούν έτσι να στραφούν σε μια αγοραία πολιτική, να επιβάλλουν δίδακτρα και να προσαρμόσουν τα προγράμματα σπουδών τους όχι στις ανάγκες της επιστήμης ή του κοινωνικού συνόλου, αλλά στα στενά συμφέροντα των επιχειρήσεων.

4. Το κράτος φροντίζει και για τη νομική κάλυψη και για την πελατεία των εμπόρων της γνώσης. Οι δρόμοι της ιδιωτικής εκπαίδευσης ανοίγουν διάπλατα, την ίδια στιγμή που η δίοδος για τα δημόσια πανεπιστήμια στενεύει με τη βάση του 10, τους εξεταστικούς φραγμούς, την εντατικοποίηση των ρυθμών και την ένταση της σχολικής αποτυχίας από το δημοτικό ακόμη.

5. Η πλειοψηφία των Ελλήνων φοιτητών που σπουδάζει στο εξωτερικό επιλέγει σχολές που ποτέ δεν πρόκειται να αναλάβει να ιδρύσει ιδιώτης στην Ελλάδα (π.χ. ιατρικές και πολυτεχνεία). Έτσι, η φοιτητική “μετανάστευση” στο εξωτερικό δεν θα περιοριστεί. Είναι χαρακτηριστικό, ότι ακόμη και στην πατρίδα του ευρωπαϊκού νεοφιλελευθερισμού, τη Μ. Βρετανία, 212.000 αλλοδαποί φοιτητές σπουδάζουν στα δημόσια πανεπιστήμια (σε σύνολο 3.100.000 φοιτητών) ενώ αντίθετα υπάρχει μόνο ένα ιδιωτικό πανεπιστήμιο με περίπου 1.000 φοιτητές.

6. Οι νεοφιλελεύθερες και νεοσυντηρητικές αλλαγές στην εκπαίδευση έχουν δρομολογηθεί με πολιτική ευθύνη τόσο της Ε.Ε. όσο και των εθνικών κυβερνήσεων. Με ευθύνη των εθνικών κυβερνήσεων η δημόσια δωρεάν εκπαίδευση σε όλη την Ε.Ε.

σταδιακά ιδιωτικοποιείται : σε αρκετές χώρες (Βέλγιο, Μ. Βρετανία κλπ) ήδη οι φοιτητές πληρώνουν δίδακτρα και στα κρατικά πανεπιστήμια. Η αναθεώρηση του άρθρου 16, ο νόμος πλαίσιο για τα ΑΕΙ, η υποβάθμιση και υποχρηματοδότηση της δημόσιας εκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες και η απαξίωση των εκπαιδευτικών, αποτελούν τις επιλογές που ακολουθεί η ελληνική κυβέρνηση για να προσεγγίσει το εκπαιδευτικό «όραμα» της ΕΕ : ένα ιδιωτικό – δημόσιο εκπαιδευτικό σύμπλεγμα, που λειτουργεί με κρατική εποπτεία και επιχειρηματικούς όρους, υπηρετεί τις ανάγκες της αγοράς στο περιεχόμενο της μάθησης ενώ μεταφέρει το κόστος εκπαίδευσης στους γονείς και τους μαθητές και οξύνει τις εκπαιδευτικές ανισότητες³⁸.

³⁸ <http://www.paremvasis.gr/2007/n090107.pdf>

3.1 Τα μεγάλα κολέγια δηλώνουν πανέτοιμα - η κυβέρνηση θέτει προϋποθέσεις

Έτοιμο να χαρακτηριστεί Πανεπιστήμιο δηλώνει το γνωστό μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα Ελληνοαμερικανικό Κολέγιο Deree διά του πρυτάνεως του κ. Θεοδ. Λύτρα. Το Deree είναι το μεγαλύτερο κολέγιο στην Ελλάδα με 4.500 σπουδαστές που καταβάλλουν δίδακτρα ύψους περίπου 5.000 ευρώ τον χρόνο. “Νομίζω ότι είμαστε το πρώτο ίδρυμα στη χώρα που μπορεί να εξελιχθεί σε μη κρατικό Πανεπιστήμιο μόλις το επιτρέψει η νομοθεσία. Έχουμε τις εγκαταστάσεις, έχουμε campus, βιβλιοθήκη με 180.000 τόμους, εργαστήρια, ηλεκτρονικά και αρκετούς δωρητές. Έχουμε επικεντρωθεί στην ποιότητα των σπουδών και είμαστε έτοιμοι για οποιαδήποτε αξιολόγηση από το κράτος, έχουμε μάθει να ζούμε με αυτήν καθώς αξιολογούμαστε από τις ΗΠΑ”, τονίζει ο πρύτανης. Για να εισαχθεί κανείς στο κολέγιο πρέπει ο βαθμός των 3 τάξεων του Λυκείου να μην είναι μικρότερος από 14,5, να γνωρίζει πολύ καλά αγγλικά, να έχει συστατικές επιστολές και να επιτύχει σε συνέντευξη.

Το ίδιο τονίζει στα “ΝΕΑ” και ο κ. Ρίτσαρντ Τζάκσον, πρύτανης τού (επίσης μεγάλο και μη κερδοσκοπικού) Ανατόλια της Θεσσαλονίκης: “Είμαστε έτοιμοι, η αξιολόγησή μας γίνεται σήμερα από αρχές των ΗΠΑ και έχουμε ίδια αναγνώριση πτυχίων μας στις ΗΠΑ, όπως λ.χ. το Χάρβαρντ. Μάλιστα είναι αστείο το γεγονός ότι τα πτυχία του Αμερικανικού Πανεπιστημίου της Βουλγαρίας αναγνωρίζονται στην Ελλάδα, όχι όμως και τα δικά μας”. Το Ανατόλια έχει 2.500 σπουδαστές που καταβάλλουν δίδακτρα περίπου 6.000 ευρώ τον χρόνο για τα προπτυχιακά και 11.000 ευρώ για τα μεταπτυχιακά προγράμματα.

“Και βέβαια είμαστε έτοιμοι, όταν ο νόμος το επιτρέψει, να γίνουμε Πανεπιστήμιο. Εάν μάλιστα εμφανιστεί ανάγκη, δεν αποκλείεται και ίδρυση προπτυχιακών προγραμμάτων”, λέει στα “ΝΕΑ” ο πρύτανης του ALBA κ. Νίκος Τραυλός. Το ALBA Graduate Business School είναι μη κρατικός, μη κερδοσκοπικός οργανισμός μεταπτυχιακών σπουδών στη Διοίκηση Επιχειρήσεων και ιδρύθηκε το 1992. Λειτουργεί υπό μορφή σωματείου, με μέλη 51 ελληνικές επιχειρήσεις, υπό την αιγίδα του ΣΕΒ, της Ελληνικής Εταιρείας Διοικήσεως Επιχειρήσεων (ΕΕΔΕ) και του ΕΒΕΑ. Σπουδάζουν περίπου 400 μεταπτυχιακοί φοιτητές που καταβάλλουν δίδακτρα 17.500 ευρώ.

Τέλος, ο πρόεδρος του Δ.Σ., του επίσης μη κερδοσκοπικού Ελληνοαμερικανικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (Κολέγιο Αθηνών) κ. Αλ. Σαμαράς δεν αποκλείει το Κολέγιο να εξετάσει το ενδεχόμενο ίδρυσης και ανώτερης βαθμίδας εκπαίδευσης. “Δεν είναι στις

προτεραιότητές μας, αλλά δεν αποκλείουμε τίποτα. Θεωρώ ότι αν υπάρξουν σοβαρά μη κερδοσκοπικά ιδρύματα, θα είναι πολύ θετικό για τη χώρα”. Ο κ. Σαμαράς, έχοντας την εμπειρία του Χάρβαρντ (διετέλεσε μέλος του πρυτανικού συμβουλίου της Σχολής Design) τονίζει ότι προηγουμένως θα πρέπει να δοθούν κίνητρα για χορηγίες και δωρεές στα μη κερδοσκοπικά ιδρύματα.

Μαθήματα στην αγγλική γλώσσα, αυστηρή αξιολόγηση, υψηλά δίδακτρα αλλά και υποτροφίες σε οικονομικά ασθενείς φοιτητές, καθώς και ποιοτικά κριτήρια για την εισαγωγή των φοιτητών είναι ορισμένα από τα βασικά χαρακτηριστικά των μη κρατικών και μη κερδοσκοπικών ΑΕΙ όπως τα βλέπει η κυβέρνηση.

Σύμφωνα με την προσωπική γνώμη του υφυπουργού Παιδείας, η Ελλάδα μπορεί να αποδεχθεί 2-3 σοβαρά μη κερδοσκοπικά ιδρύματα. Όμως οι φοιτητές δεν θα εισάγονται με μόνο κριτήριο το αν έχουν χρήματα για τα δίδακτρα. “Για να καταστεί η χώρα μας κέντρο παιδείας και πολιτισμού, θα πρέπει να διασφαλιστεί η δημιουργία εκπαιδευτικών ιδρυμάτων υψηλής επιστημονικής στάθμης”, τονίζει ο κ. Ταλιαδούρος και εξηγεί: “Τα μαθήματα θα μπορούν να γίνονται στα αγγλικά, προκειμένου να προσελκύσουμε ξένους φοιτητές. Στην Ιταλία, για παράδειγμα, ορισμένα ΑΕΙ έχουν προγράμματα σε 5 γλώσσες, μεταξύ των οποίων στα αραβικά. Θα υπάρχουν δίδακτρα, όμως, ο νόμος θα προβλέπει και ανταποδοτικές υποτροφίες σε ορισμένο ποσοστό. Όσο για την εισαγωγή φοιτητών, δεν μπορούμε να ζητάμε από τα παιδιά να πιάσουν τη βάση για να μπουν στα δημόσια ΑΕΙ αλλά στα μη κρατικά να μην υπάρχει ποιοτικό κριτήριο. Οι υποψήφιοι θα αξιολογούνται, όπως θα αξιολογείται πλέον κάθε ίδρυμα, δημόσιο είτε μη κρατικό. Ο νόμος θα θέσει πολύ συγκεκριμένες προϋποθέσεις λειτουργίας, όπως αυστηρά επιλεγμένο διδακτικό προσωπικό, επαρκής υλικοτεχνική υποδομή, χώροι διδασκαλίας και αναψυχής, βιβλιοθήκη, εργαστήρια, οικονομική διαφάνεια και διαφανής διαδικασία εισαγωγής σπουδαστών”³⁹.

³⁹ <http://www.tanea.gr//Article.aspx?d=20060204&nid=4427466>

4. Σύγκριση Ελλάδας με άλλες χώρες⁴⁰

Τα ιδιωτικά ΑΕΙ επιτρέπονται σε όλες τις χώρες της Ε.Ε., εκτός της Ελλάδος. Παρολ'αυτά, στην Δυτική Ευρώπη, λόγω των μεγάλων δημόσιων επενδύσεων, είναι σχετικά περιορισμένα τα γνωστά ιδιωτικά ΑΕΙ. *Κυρίαρχα* είναι μόνο στις σπουδές διοίκησης επιχειρήσεων με πρώτα* τα London Business School, INSEAD, IESE, IDE, ESADE κ.α.

Στην Ανατολική και Κεντρική Ευρώπη, τα ιδιωτικά πανεπιστήμια άρχισαν να αναπτύσσονται πρόσφατα, αλλά με καλά αποτελέσματα. Τα δύο καλύτερα πανεπιστήμια της Τουρκίας είναι ιδιωτικά, πολλά πανεπιστήμια στην Τσεχία και Ουγγαρία είναι ιδιωτικά και προσελκύουν φοιτητές από όλη την Ευρώπη.

Στην Βόρεια Αμερική, τα ιδιωτικά πανεπιστήμια κυριαρχούν. Τα καλύτερα πανεπιστήμια των ΗΠΑ και του κόσμου, όπως Harvard, Yale, Stanford, Princeton, NYU, Columbia κ.α. είναι σε θέση να χρησιμοποιούν τεράστια ποσά για να προωθούν την έρευνα και την γνώση. Αυτά τα ποσά έρχονται από διάφορες πηγές, ερευνητικά προγράμματα κτλ αλλά το κυριότερο από την ευεργεσία των χιλιάδων αποφοίτων τους.

Στην Ελλάδα ήδη παρά τα πολλά νομικά προβλήματα, υπάρχουν σημαντικές ιδιωτικές επενδύσεις στον χώρο της παιδείας. Δυστυχώς λόγω του μειωμένου κύρους που τους δίνεται από το ελληνικό κράτος, αυτές οι επενδύσεις σπανίως συνοδεύονται από σημαντικά κεφάλαια δωρεών.

Η εμπειρία της χώρας όμως με τους εθνικούς ευεργέτες καταδεικνύει ότι θα υπάρχουν κεφάλαια να στηρίζουν ιδιωτικά, ισότιμα ΑΕΙ. Εξάλλου ήδη πολλοί Έλληνες επιχειρηματίες και ιδιωτικά ιδρύματα (το ίδρυμα Καραμανλή, το ίδρυμα Κόκκαλη, πολλές ελληνικές τράπεζες κ.α.), χρηματοδοτούν σημαντικές καθηγητικές θέσεις σε γνωστά πανεπιστήμια της Δύσης. Είναι μια πληγή για την Ελλάδα, ότι αυτά τα κεφάλαια δεν κατευθύνονται σε ελληνικά ΑΕΙ. Αντίθετα μια πολιτική που ενδιαφέρεται για τους Έλληνες φοιτητές, θα έσπρωχνε τους ιδιώτες σε έναν σκληρό ανταγωνισμό ποιος θα προσφέρει τα περισσότερα για την στήριξη ιδιωτικών μη-κερδοσκοπικών πανεπιστημίων στην Ελλάδα.

⁴⁰ [Ανωτάτη Παιδεία: Σήμερα και αύριο](#)

* <http://news.ft.com/businesslife/mba>

4.1 Κατάταξη των ελληνικών ΑΕΙ στην οικονομική επιστήμη⁴¹

Η Ελλάδα είναι κάτω από όλες τις χώρες της Ε.Ε. εκτός της μικρότερης Φινλανδίας, αλλά και κάτω από χώρες σαν την Αργεντινή, την Τουρκία, την Κορέα, το Ισραήλ, τις πόλεις-κράτη της Σιγκαπούρης και του Χονγκ-Κονγκ κ.α.

Κατάταξη των ελληνικών ΑΕΙ [σύμφωνα με την κατάταξη της Σαγκάης](#) (μια κατάταξη που ευνοεί σχετικά τις θετικές σπουδές):

Το καλύτερο ελληνικό πανεπιστήμιο, το πανεπιστήμιο Αθηνών, είναι στις θέσεις 203-300 παγκοσμίως και 80-123 πανευρωπαϊκά.

Το δεύτερο καλύτερο ελληνικό πανεπιστήμιο, το πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, είναι στις θέσεις 301-400 παγκοσμίως και 124-168 πανευρωπαϊκά. Άλλο ελληνικό πανεπιστήμιο δεν υπάρχει μεταξύ των καλύτερων 500 παγκοσμίως.

Συγκριτικά αναφέρουμε ότι [στην Ευρώπη](#) η Μεγάλη Βρετανία έχει τουλάχιστον 19 πανεπιστήμια πάνω από το Αθηνών, η Γερμανία 16, η Γαλλία 8, η Ολλανδία 7, η Ελβετία 6, η Σουηδία 5, η Ιταλία 5, το Βελγιο 4, η Ισπανία 2, οι Ρωσία, Δανία, Νορβηγία και Φινλανδία από 1.

⁴¹ <http://ideas.repec.org/top/top.country.all.html>

5. Συνέπειες της αναθεώρησης

Η ίδρυση μη κρατικών-μη κερδοσκοπικών πανεπιστημίων θα έχει επιπτώσεις οι οποίες θα αφορούν σε δύο άξονες: τόσο στη δική τους υπόσταση σαν ακαδημαϊκά ιδρύματα, όσο και στο ρόλο μοχλού πίεσης προς τα δημόσια πανεπιστήμια που πρόκειται να διαδραματίσουν. Και αυτό επειδή τα ιδιωτικά πανεπιστήμια σε όλο τον κόσμο υιοθετούν για λόγους κερδοφορίας τις κατευθύνσεις της νεοφιλελεύθερης πολιτικής στην εκπαίδευση. Μια πολιτική που αντιμετωπίζει την παιδεία σαν εμπόρευμα και όχι σαν κοινωνικό αγαθό.

Θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί ότι τα δημόσια πανεπιστήμια δεν θα αναγκαστούν να ακολουθήσουν αυτό το δρόμο. Όμως αυτό έρχεται να διασφαλίσει η εφαρμοζόμενη αξιολόγηση, σύμφωνα με τα πρότυπα της ευρωπαϊκής διακήρυξης της Μπολόνια. Τα παραδείγματα από το εξωτερικό δεν αφήνουν περιθώριο αμφιβολίας. Ιδιωτικά και δημόσια πανεπιστήμια διαγωνίζονται για το ποιο θα πάρει καλύτερο βαθμό, και συνακόλουθα την κρατική επιχορήγηση. Και επειδή θέλουν να έχουν εξασφαλισμένη χρηματοδότηση, αναγκάζονται να βρουν αλλού πόρους, είτε μέσω επιβολής διδάκτρων είτε με τη διεξαγωγή έρευνας κατά παραγγελία. Η κατάσταση αυτή δίνει ταυτόχρονα στην κυβέρνηση τη δυνατότητα να αποδεσμευτεί από τη χρηματοδότηση των δημόσιων πανεπιστημίων.

Οι αλλαγές που επίκεινται θα επηρεάσουν τόσο την αποστολή των πανεπιστημίων, δηλαδή την εκπαίδευση και την έρευνα, όσο και τη λειτουργία τους. Ειδικότερα, στον τομέα της εκπαίδευσης, η αναδιάρθρωση μεταλλάσει από τη μια πλευρά τη δομή και από την άλλη το περιεχόμενο των προγραμμάτων σπουδών. Καταρχάς, τα ιδιωτικά πανεπιστήμια είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα δημιουργήσουν τμήματα με τη δομή των δύο κύκλων σπουδών. Αυτή η δομή, η οποία έχει υιοθετηθεί και από τους υπουργούς παιδείας των χωρών της ΕΕ σημαίνει διάσπαση των πτυχίων, με αποτέλεσμα την ελάττωση της παρεχόμενης γνώσης σε προπτυχιακό επίπεδο. Αυτό φυσικά συνεπάγεται τη μείωση των επαγγελματικών δικαιωμάτων των αποφοίτων. Μάλιστα, συνήθως η διάσπαση αυτή συνοδεύεται από εξετάσεις στο τέλος του πρώτου κύκλου αλλά και καταβολή διδάκτρων για τον δεύτερο, με αποτέλεσμα τη μείωση των φοιτητών που αποκτούν ολοκληρωμένη γνώση του αντικειμένου τους. Εκτός αυτού, για να εξασφαλιστεί η κινητικότητα των φοιτητών (δηλαδή η ανεξαρτησία τους από ένα πανεπιστήμιο και ένα πρόγραμμα σπουδών) εφαρμόζεται το σύστημα των διδακτικών μονάδων. Το κάθε μάθημα πριμοδοτείται με συγκεκριμένο αριθμό μονάδων και ο

απόφοιτος αποκτά άθροισμα διδακτικών μονάδων και όχι πτυχίο, το οποίο να έχει προκύψει από ένα ενιαίο πρόγραμμα σπουδών.

Ο άλλος άξονας στον οποίο οι επιπτώσεις από την ίδρυση των ιδιωτικών πανεπιστημίων θα είναι καταστροφικές είναι η λειτουργία των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων. Είναι αναμενόμενο ότι τα ιδιωτικά πανεπιστήμια θα λειτουργούν με καθεστώς κερδοσκοπικής επιχείρησης, διαφορετικά ποιος θα επενδύσει το κεφάλαιό του σε κάτι μη κερδοφόρο; Εκτός από την έρευνα κατά παραγγελία, άλλη πηγή εσόδων είναι τα δίδακτρα.

Οι φοιτητικές γενικές συνελεύσεις και ο φοιτητικός συνδικαλισμός γενικότερα θα αποτελούν αναμνήσεις του παρελθόντος. Το ίδιο και το άσυλο των πανεπιστημιακών χώρων. Μια δημοκρατική κατάκτηση η οποία δίνει τη δυνατότητα να γεννιούνται διαφορετικές ιδέες και να ξεκινούν εξεγέρσεις μέσα σε ένα χώρο τον οποίο η εξουσία προορίζει για τη διάπλαση των μελλοντικών πολιτών όπως ακριβώς η ίδια τους επιθυμεί. Μια αντίφαση την οποία πολλοί θέλουν να καταργήσουν. Θα μπορούσε να υποθεθεί πως αυτές οι αλλαγές δεν θα αγγίξουν το δημόσιο πανεπιστήμιο. Όμως το ανταγωνιστικό πλαίσιο στο οποίο θα λειτουργούν στο εξής δημόσια και ιδιωτικά πανεπιστήμια και ο κλοιός της αξιολόγησης, σε συνδυασμό με τις ήδη σχεδιαζόμενες αλλαγές του νόμου πλαισίου, δεν αφήνουν περιθώρια αισιοδοξίας⁴².

Η ίδρυση μη κρατικών πανεπιστημίων θα επιβάλει ριζική αλλαγή του εξεταστικού συστήματος εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, αλλά και θέσπιση πανίσχυρου συστήματος ελέγχου και πιστοποίησης των περίφημων Κέντρων Ελευθέρων Σπουδών (ΚΕΣ). Και αυτό γιατί μία από τις πρώτες αλλαγές που θα γίνουν αν η επόμενη Βουλή αναθεωρήσει το άρθρο 16 του Συντάγματος, θα είναι η αναγνώριση των πτυχίων των ιδιωτικών πανεπιστημίων από το Δημόσιο⁴³.

⁴² http://www.ntua.gr/egelados/idiotika_anadiathrosi.htm

⁴³ http://www.ntua.gr/posdep/MME/Jan_2006/2006-01-15_vima.htm

Η ιδιωτική ανώτατη εκπαίδευση, εκτός των άλλων, μπορεί να οδηγήσει στην απαξίωση των πανεπιστημιακών τίτλων σπουδών, ενόψει της πληθώρας στην προσφορά τους ή ενόψει της παροχής τους με κερδοσκοπικά και όχι εκπαιδευτικά κριτήρια.

Η ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων είναι υπεκφυγή στο πρόβλημα, η οποία εξυπηρετεί την ιδιωτική κερδοσκοπία και την κοινωνική ματαιοδοξία. Η λειτουργία τους σε αυτήν την συγκυρία, με το δημόσιο πανεπιστήμιο αποδυναμωμένο, θα όξυνε τα εκπαιδευτικά και κοινωνικά προβλήματα.

Παγκοσμίως δεν υπάρχουν πολλά πετυχημένα ιδιωτικά *κερδοσκοπικά* πανεπιστήμια. Τα μεγάλα γνωστά «ιδιωτικά» πανεπιστήμια αποτελούν μη κρατικά ιδρύματα, κληροδοτήματα κ.λπ., με *κοινωφελή* χαρακτήρα⁴⁴.

⁴⁴ http://giaskepsou.blogspot.com/2006/11/blog-post_271.html

6. Συνέπειες της μη αναθεώρησης

Οι συνέπειες που θα επιφέρει η μη αναθεώρηση του άρθρου 16 είναι οι ακόλουθες:

- Η Ελλάδα θα εξακολουθήσει να έχει το παγκόσμιο ρεκόρ φοιτητικής μετανάστευσης, με βάση το μέγεθος της χώρας, ακολουθούμενη από τη Μαλαισία. Πλούσιοι, αλλά και πολλοί φτωχότεροι Έλληνες θα συνεχίσουν να στέλνουν τα παιδιά τους σε πανεπιστήμια του εξωτερικού, κρατικά και μη κρατικά.
- Τα πτυχία των ευρωπαϊκών πανεπιστημίων που εκδίδονται σε συνεργασία με ελληνικά κολέγια θα αναγνωριστούν και θα εξασφαλίζουν επαγγελματικά δικαιώματα, ούτως ή άλλως.
- Στις 18 Ιανουαρίου, στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ) εκδικάζεται προσφυγή της Κομισιόν εναντίον της Ελλάδας για παραβίαση της οδηγίας 89/48* σε σχέση με την αμοιβαία αναγνώριση επαγγελματικών δικαιωμάτων. Η προσφυγή αφορά, μεταξύ άλλων, στη μη αναγνώριση επαγγελματικών δικαιωμάτων σε κατόχους διπλωμάτων ευρωπαϊκών πανεπιστημίων που συνεργάζονται με ελληνικά κολέγια. Στο σκεπτικό της προσφυγής της, η Κομισιόν αναγνωρίζει ότι τα θέματα της εκπαίδευσης ανήκουν στην αρμοδιότητα των κρατών-μελών. Θεωρεί, όμως, ότι η αναγνώριση των εν λόγω πτυχίων, καθώς εκδίδονται από βρετανικά και γαλλικά πανεπιστήμια, δεν είναι θέμα του ελληνικού Δημοσίου ή του ελληνικού Συντάγματος. Θεωρεί τα πτυχία βρετανικά ή γαλλικά και σημειώνει πως εφόσον αναγνωρίζονται στη Βρετανία ή στη Γαλλία, πρέπει να αναγνωριστούν και στην Ελλάδα. Με άλλα λόγια, η Κομισιόν πιστεύει ότι οι περιορισμοί του ελληνικού Συντάγματος δεν καλύπτουν τα πτυχία αυτά, χωρίς καν να θέτει θέμα υπεροχής του κοινοτικού δικαίου. Επικαλείται μάλιστα, πρόσφατη απόφαση του ΔΕΚ (Νοέμβριος 2003), το οποίο σε παρόμοια ιταλική περίπτωση, που αφορούσε συνεργασία του βρετανικού πανεπιστημίου του Nottingham με ιταλικό κολέγιο, δέχθηκε όλο το παραπάνω σκεπτικό, θεωρώντας ότι εναπόκειται στα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια να ρυθμίζουν όπως θέλουν τα ίδια τον τρόπο που οργανώνουν τις σπουδές τους (εξ αποστάσεως, συνεργασίες με κολέγια κ.λπ.). Ακόμα, όμως, και αν υποθέσουμε ότι η Ελλάδα δεν θα καταδικαστεί σ' αυτή τη δίκη, στις 20 Οκτωβρίου είναι η καταληκτική προθεσμία για την εφαρμογή της νέας κοινοτικής οδηγίας 36/2005 για το ίδιο θέμα.

Τίθεται ένα θέμα για την ποιότητα των σπουδών. Ορθώς η κυβέρνηση επιχειρεί να αντιμετωπίσει το θέμα σφαιρικά, αλλά και ειδικότερα στο πλαίσιο του εκτελεστικού νόμου. Ωστόσο, ακόμα και αν δεν προχωρήσει η αναθεώρηση, αξιολόγηση αυτών των ιδρυμάτων μπορεί να γίνει. Στην παράγραφο 46 της απόφασης Νερί⁴⁵ το ΔΕΚ σημειώνει σε σχέση με τα ιταλικά κολέγια: “Ενώ ο στόχος να εξασφαλιστεί υψηλού επιπέδου πανεπιστημιακή εκπαίδευση καθιστά θεμιτό τον περιορισμό βασικών ελευθεριών (της Ε.Ε.), τέτοιοι περιορισμοί πρέπει να είναι κατάλληλοι για την επιτυχία αυτού του στόχου και να μην προχωρούν πέραν του δέοντος”. Αυτό πολύ απλά σημαίνει ότι το ΔΕΚ δέχεται περιορισμούς στη λειτουργία των κολεγίων, αρκεί οι περιορισμοί αυτοί να μην είναι παράλογοι και να μην οδηγούν σε απαγόρευση της λειτουργίας τους. Ένας αποδεκτός περιορισμός θα ήταν προφανώς η αξιολόγησή τους, αλλά και προϋποθέσεις λειτουργίας αντίστοιχες με αυτές των πανεπιστημίων⁴⁶.

* Η οδηγία 89/48 ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο με το Προεδρικό Διάταγμα: Π.Δ. 165 (ΦΕΚ 149/Α’/28.06.2000

⁴⁵ <http://www.bhc.gr/periodiko-bhc/periodiko-2/apofash-dikasthrioy.html>

⁴⁶ Χατζηδάκης Κωστής (Ευρωβουλευτής της Ν.Δ.), «Μη κρατικά ΑΕΙ και χωρίς αναθεώρηση». *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία*, 14 Ιανουαρίου 2007.

7. Ψήφιση του νόμου και αντιδράσεις

Με 164 ψήφους υπέρ και 117 κατά υπερψηφίστηκε επί της αρχής από την Ολομέλεια της Βουλής ο νόμος-πλαίσιο για την μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου για τη δομή και λειτουργία των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 3549) στις 16 Μαρτίου του 2007 και δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα της κυβερνήσεως στις 20 Μαρτίου του 2007⁴⁷.

Το νομοσχέδιο υπερψηφίστηκε ομόφωνα και επί των άρθρων από τους βουλευτές της συμπολίτευσης, ενώ ο ανεξάρτητος βουλευτής Στέφανος Μάνος δήλωσε “παρών” στο άρθρο για το άσυλο.

Αμέσως μετά την ανακοίνωση του αποτελέσματος έλαβαν χώρα φραστικοί διαξιφισμοί με αφορμή την αποχώρηση των βουλευτών του ΠΑΣΟΚ ανάμεσα στον Μιλτιάδη Παπαϊωάννου, τον Γιάννη Ιωαννίδη και τον Βασίλη Μαγγίνα.

Από πλευράς ΚΚΕ, ο Άγγελος Τζέκης δήλωσε πως το κόμμα του θα παλέψει, ώστε να καταργηθεί στην πράξη ο νόμος-πλαίσιο της ΝΔ, αλλά και άλλες προτάσεις που κινούνται στην ίδια κατεύθυνση.

Κατά τη συζήτηση επί των άρθρων του νομοσχεδίου, η κ. Γιαννάκου έκανε αποδεκτή την πρόταση του εισηγητή της ΝΔ, Φίλιππου Τσαλίδη, να δίνεται η δυνατότητα στα τμήματα κάθε ΑΕΙ να καταρτίζουν δικό τους κανονισμό λειτουργίας, στο πλαίσιο του γενικότερου εσωτερικού κανονισμού του Ιδρύματος.

Η υπουργός Παιδείας δέχθηκε επίσης την πρόταση του Στέφανου Μάνου να αναρτάται εγκαίρως στο δικτυακό τόπο κάθε Ιδρύματος ο κατάλογος των συγγραμμάτων που ανταποκρίνεται κατά τρόπο ολοκληρωμένο στο γνωστικό αντικείμενο του κάθε μαθήματος και υποσχέθηκε να εξετάσει την πρόταση του βουλευτή να συνοδεύεται η υπόσχεση της χρηματοδότησης των Ιδρυμάτων (στο πλαίσιο του τετραετούς προγραμματισμού) με τραπεζική εγγύηση. Επίσης, η κ. Γιαννάκου απεδέχθη την, προερχόμενη από το Συνασπισμό, παρατήρηση για ανάρτηση του ετήσιου απολογισμού του κάθε Ιδρύματος στο δικτυακό του τόπο, πριν από την υποβολή του στο υπουργείο Παιδείας, όπως επίσης και του απολογισμού των πρυτανικών αρχών άμα τη λήξει των θητειών τους⁴⁸.

“Στο χώρο των πανεπιστημιακών από την επόμενη μέρα θα ξεκινήσει ένα διάστημα χαρακτηριζόμενο από συνεχόμενες εντάσεις, με σοβαρές επιπτώσεις στη διεκπεραίωση του ρόλου και της αποστολής των πανεπιστημίων, που είναι η μετάδοση και ανάπτυξη της γνώσης στις νεότερες γενιές” ανέφερε με ανακοίνωσή της η Σύγκλητος του ΕΜΠ.

Οι Σύγκλητοι άλλων ΑΕΙ πήραν αποφάσεις για παράταση του εξαμήνου έως τον Ιούλιο και διπλή εξεταστική το καλοκαίρι.

Στη Θεσσαλονίκη ο Σύλλογος Διδασκόντων του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου αποφάσισε συνέχιση της απεργίας ως και την Παρασκευή 23 Μαρτίου, καταγγέλλοντας ταυτόχρονα τη σύλληψη φοιτητών του ιδρύματος.

Δεν έλειψαν βέβαια ακρότητες όπως στην περίπτωση των σπουδαστών του ΤΕΙ Κοζάνης οι οποίοι κλείδωσαν στο γραφείο του τον πρόεδρο του ΤΕΙ Στέργιο Γκανάτσιο. Μαζί του βρίσκονταν ο αντιπρόεδρος του ΤΕΙ και δύο ακόμη άτομα. Οι σπουδαστές ζητούσαν την άμεση σύγκληση του συμβουλίου του ΤΕΙ Κοζάνης, προκειμένου να αποφασίσει τη διεξαγωγή διπλής εξεταστικής για το τρέχον εξάμηνο και για τον Σεπτέμβριο, 60 ώρες μαθημάτων ανά πενήνήμερο -μόλις λήξουν οι καταλήψεις- καθώς και μαθήματα το καλοκαίρι.

Επίκαιρες ερωτήσεις στον πρωθυπουργό για τη στάση της αστυνομίας απέναντι στις κινητοποιήσεις των φοιτητών κατέθεσαν ο πρόεδρος του ΣΥΝ Αλέκος Αλαβάνος και ο βουλευτής του ΠΑΣΟΚ Απ. Κακλαμάνης. Ο κ. Αλαβάνος εξέφρασε την ανησυχία του για την αντιμετώπιση εκ μέρους της κυβέρνησης των κινητοποιήσεων της νέας γενιάς και ειδικά των φοιτητών και φοιτητριών καθώς και των πανεπιστημιακών, επικαλούμενος τη χρήση βίας και ρώτησε τον κ. Καραμανλή αν θα σταματήσει να αντιμετωπίζει με αυταρχισμό και κατασταλτικά μέτρα τις ειρηνικές διαδηλώσεις των φοιτητών. Ο κ. Αλαβάνος ρώτησε τον πρωθυπουργό, επίσης, αν θα προχωρήσει στη μη εφαρμογή του νέου νόμου-πλασίου για τα πανεπιστήμια που ψηφίστηκε μόνο από το κόμμα της ΝΔ, ώστε να υπάρξει αντιμετώπιση των θεμάτων Παιδείας με νέους όρους και σε συνεννόηση με την πανεπιστημιακή κοινότητα.

Ο Απ. Κακλαμάνης επισήμανε πως οι κυβερνητικοί χειρισμοί ανέδειξαν τους “κουκουλοφόρους” σε “απορρυθμιστές” της δημόσιας ζωής και εξέφρασε την εκτίμηση ότι “δε θα είχαν φτάσει τα πράγματα σ’ αυτό το επικίνδυνο σημείο, αν η κυβέρνηση συζητούσε με τους πρυτάνεις το τελικό σχέδιο του νόμου-πλασίου” και εάν δεν

“εξεστράτεψε αιφνιδίως δια των ΜΑΤ κατά των φοιτητών, που διαδήλωναν ειρηνικά - αφήνοντας, βέβαια, ανενόχλητους τους προβοκάτορες κουκουλοφόρους”. Ο βουλευτής του ΠΑΣΟΚ ρώτησε τον πρωθυπουργό εάν αποδέχεται την πολιτική ευθύνη της “συνεχιζόμενης έκρυθμης κατάστασης” και εάν σκοπεύει να ανακοινώσει “αλλαγή πορείας έτσι ώστε να αποκατασταθεί η ομαλότητα στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και να εκφύγει η κοινωνική και οικονομική ζωή στην πρωτεύουσα και τις άλλες πόλεις - έδρες Πανεπιστημίων και ΤΕΙ, από το φαύλο κύκλο της βίας και της αδιαλλαξίας⁴⁹”.

⁴⁷ Εφημερίς της Κυβερνήσεως, Νόμος υπ’ αριθ. 3549, «Μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου και λειτουργία των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων», Τεύχος Πρώτο, Αρ. Φύλλου 69 (20 Μαρτίου 2007).

⁴⁸ <http://www.in.gr/news/article.asp?lngEntityID=785626>

⁴⁹ <http://www.in.gr/news/article.asp?lngEntityID=786666>

ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΘΕΣΗ

Πριν την ανάληψη της εργασίας είχαμε και οι δυο μας μια διαμορφωμένη άποψη για την επίμαχη τροποποίηση ή όχι του άρθρου 16. Με διαφορετικές προσλαμβάνουσες η καθεμιά μας και προερχόμενες από διαφορετικά κοινωνικο-ιδεολογικά περιβάλλοντα ήταν φυσικό να έχουμε και διαφορετικές απόψεις. Η βαθύτερη και πιο επισταμένη όμως έρευνα μας οδήγησε σταδιακά σε άμβλυνση των διαφωνιών μας ώσπου τελικά σχεδόν ταυτόσημα καταλήξαμε στο συμπέρασμα «ναι μεν, αλλά...».

Τρία χρόνια περίπου πριν ο ελληνικός λαός αποδοκίμασε το ΠΑΣΟΚ για την πολιτική που ακολούθησε την τελευταία τετραετία και έδωσε ουσιαστικά «καρτ – μπλανς» στον κ. Καραμανλή για να προχωρήσει σε γενναίες μεταρρυθμίσεις, τομές, ρίξεις. Αντ' αυτού θεωρούμε πως το πολιτικό προϊόν είναι εντελώς δυσανάλογο των προσδοκιών, τουλάχιστον στο χώρο της παιδείας. Η σύνταξη τετραετούς ακαδημαϊκού – αναπτυξιακού προγράμματος, η κοινωνική λογοδοσία των ΑΕΙ, η ενδυνάμωση της αυτοδιοίκησής τους, η ρύθμιση του ζητήματος του ακαδημαϊκού ασύλου, η χορήγηση δωρεάν συγγραμμάτων, η μείωση της φοιτητικής μετανάστευσης, η αντιμετώπιση της επ' αορίστου χρόνου φοίτησης και η δυνατότητα ίδρυσης νέων σχολών είναι οι βασικότερες ρυθμίσεις του νομοσχεδίου και μας βρίσκουν σύμφωνες. Αλλά μήπως είναι διαφορετική η λυδία λίθος του προβλήματος της παιδείας; Μήπως χρειάζονται πιο ρηξικέλευτες προτάσεις; Μήπως επίσης ελλοχεύουν κάποιοι κίνδυνοι για τα δημόσια πανεπιστήμια και για τους τίτλους σπουδών που απονέμουν και με σπουδή μας αποκρύπτονται;

Εδώ και πολλά χρόνια η μάστιγα των φροντιστηρίων απομυζά τεράστια ποσά κάθε χρόνο από τον οικογενειακό προϋπολογισμό καταλύοντας στην ουσία τον όρο «δωρεάν δημόσια παιδεία». Το σύστημα των πανελλαδικών, μεταβαλλόμενο κάθε τόσο ανάλογα με τις ορέξεις του εκάστοτε Υπουργού Παιδείας, έχει κάνει τους υποψήφιους πειραματόζωα. Η τριτοβάθμια πάλι εκπαίδευση δημιουργεί στρατιές ανέργων αφού δεν μπορέσαμε ακόμη να την συνδέσουμε με την αγορά εργασίας. Τέλος, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται το φαινόμενο οι υποψήφιοι να μην διαλέγουν σχολή αλλά επάγγελμα, όπως στρατιωτικές σχολές, στερώντας απ' το δυναμικό των σχολών πολλούς άξιους σπουδαστές. Επομένως, ζητήματα όπως η θέσπιση εσωτερικών κανονισμών για τα ΑΕΙ ή ο επαναπροσδιορισμός των στόχων τους είναι βεβαίως κορυφαία ζητήματα που πρέπει να επιλυθούν, αλλά όχι τα σημαντικότερα. Τι είναι όμως τότε αυτό που κάνει τα δύο μεγάλα κόμματα να στρέφονται υπέρ της ίδρυσης των μη κρατικών – μη

κερδοσκοπικών ιδρυμάτων αντί να προσπαθήσουν να ελαχιστοποιήσουν τα κακώς κείμενα στα ήδη υπάρχοντα δημόσια πανεπιστήμια; Πολύ φοβόμαστε, όπως και η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων στην μικρή μας έρευνα, πως είναι τα μεγάλα συμφέροντα που πιέζουν ασφυκτικά.

Έχουμε βέβαια και τις φωνές των κομμάτων της Αριστεράς που είναι κατά του νομοσχεδίου αλλά που ο λόγος τους είναι παρωχημένος, ξύλινος και δογματικός. Ακόμη και ο Υπ. Παιδείας της Ρωσίας, λίκνο του κομμουνισμού, Αντρέι Φουρσένκο ζήτησε από τον επιχειρηματικό κόσμο να επενδύσει στην εκπαίδευση αντιλαμβανόμενος την ώθηση που δώσει μια τέτοια κίνηση.

Σαν νέοι άνθρωποι δεν έχουμε αγκυλώσεις ούτε παρωπίδες που να μας κρατούν δέσμιες. Θέλουμε την αλλαγή. Είμαστε υπέρ της αποκλειστικής παροχής ανώτατης παιδείας από το δημόσιο. Πιστεύουμε όμως πως μέσα στο ελληνικό πανεπιστήμιο πρέπει να αλλάξει άρδην η κατάσταση. Θα πρέπει, τέλος, οι πολιτικοί ταγοί που τόσο διαγκωνίζονται για το ποιος πιστεύει περισσότερο την παιδεία ως κεφάλαιο για την χώρα, να αποδείξουν πως δεν είναι καρεκλοκένταυροι και δεν αποσκοπούν σε μικροπολιτικά οφέλη αλλά ψηφίστηκαν για να οδηγήσουν τον λαό με διορατικότητα σε ένα καλύτερο αύριο.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Σκοπός

Το παρόν ερωτηματολόγιο έχει ως σκοπό να καταγράψει και να συστηματοποιήσει τις απόψεις όσον αφορά την αναθεώρηση του άρθρου 16, σχετιζόμενου με τα μη κρατικά - μη κερδοσκοπικά πανεπιστήμια.

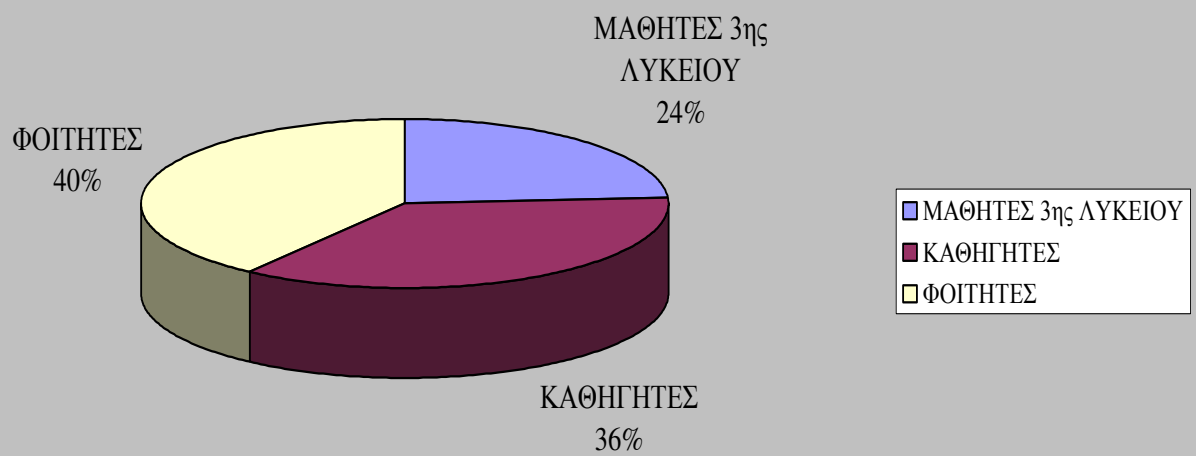
Σε ποιους απευθύνεται

Στην έρευνα έλαβαν χώρα πενήντα άτομα τριών κατηγοριών : μαθητές Γ' Λυκείου, οι οποίοι είναι εν δυνάμει φοιτητές , φοιτητές που ενδεχομένως η ίδρυση μη κρατικών – μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων θα επηρεάσει την επαγγελματική τους εξέλιξη και καθηγητές που πιθανόν να θίγει κάποια κερκτημένα τους.

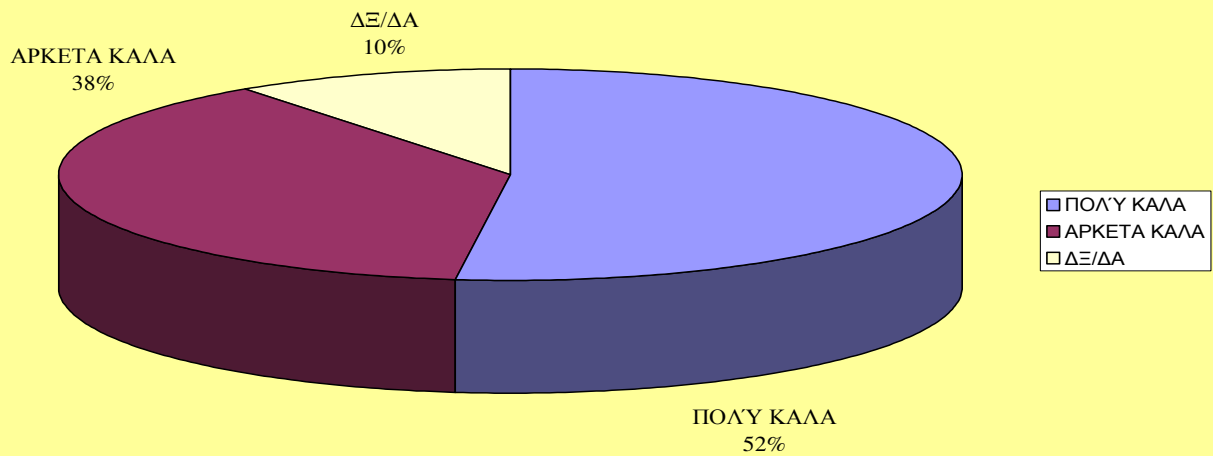
Πώς συμπληρώνεται

Δόθηκε ιδιαίτερη προσοχή οι απαντήσεις να είναι κλειστού τύπου για τη διευκόλυνση των συμμετεχόντων, αλλά και για την καλύτερη στατιστική επεξεργασία.

ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ

1. Πόσο ενήμεροι είστε σχετικά με τη συνταγματική αναθεώρηση που δρομολογείται στο άρθρο 16;

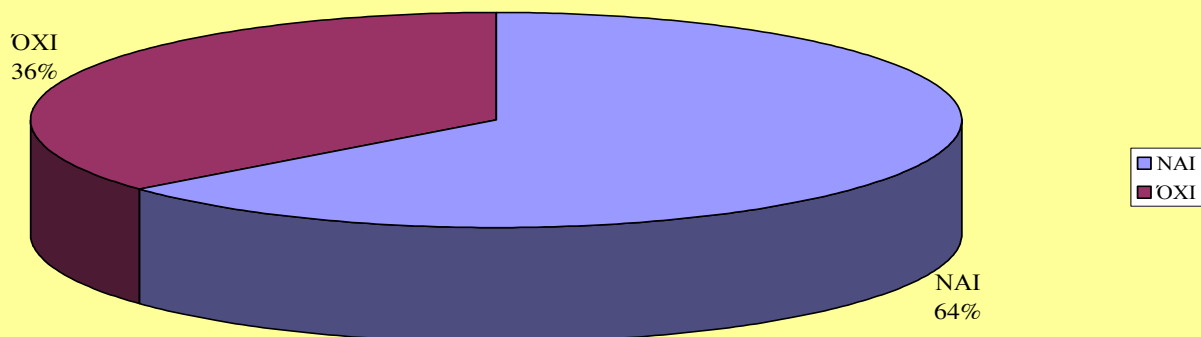

2. Η ενημέρωσή σας προέρχεται από:

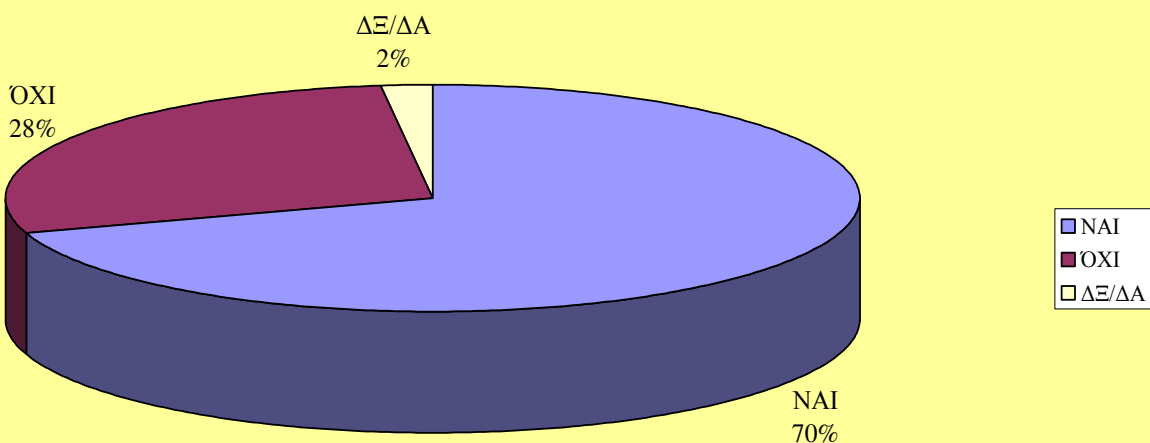
- α) Έντυπο τύπο (εφημερίδες)
- β) Τηλεόραση
- γ) Ραδιόφωνο
- δ) Κατ' ιδίαν συζητήσεις

Στην παραπάνω ερώτηση διαπιστώνουμε πως η ενημέρωση των μαθητών για το συγκεκριμένο θέμα προέρχεται εξ' ολοκλήρου από την τηλεόραση, εν αντιθέσει με τους καθηγητές και φοιτητές οι οποίοι ενημερώνονται κυρίως μέσω κατ' ιδίαν συζητήσεων και τηλεόρασης.

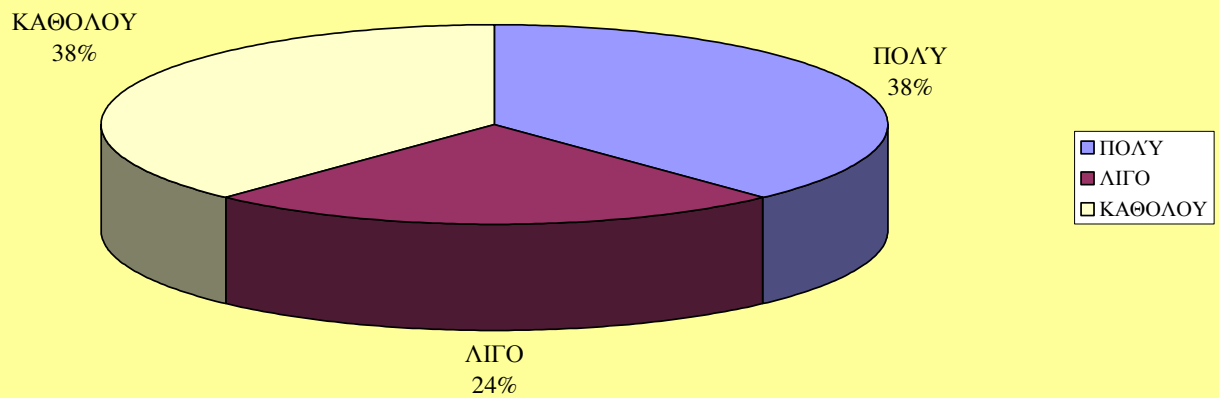
3. Γνωρίζετε την διαφορά μεταξύ ιδιωτικών και μη κρατικών - μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων;

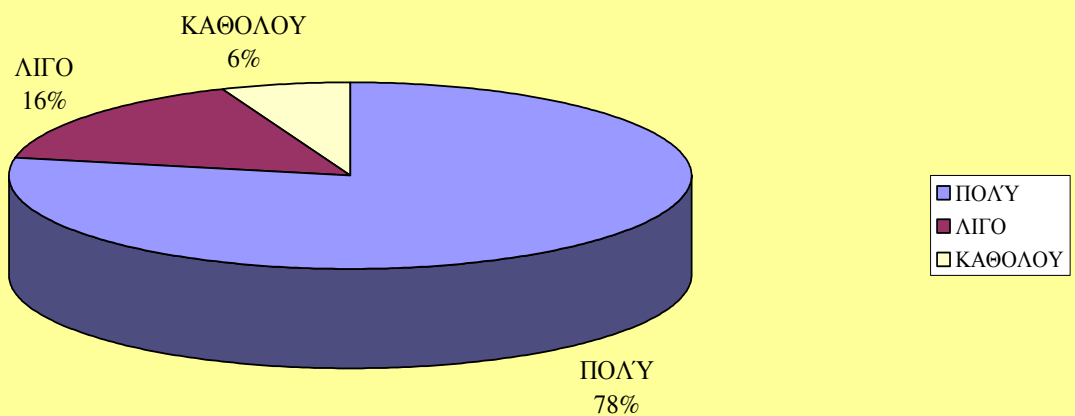
4. Πιστεύετε ότι η χώρα έχει ανάγκη από επιπλέον εκπαιδευτικά ιδρύματα;

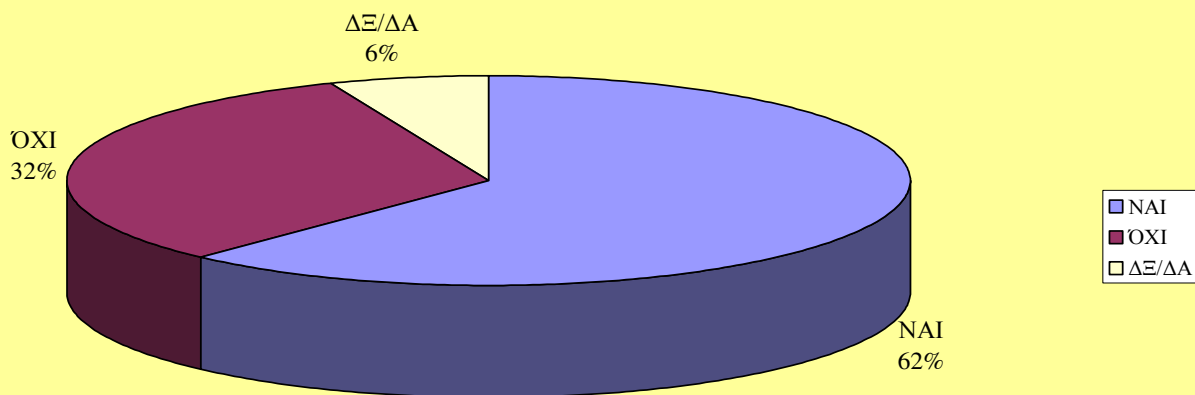
5. Πιστεύετε ότι η αναθεώρηση του άρθρου 16 θα καθορίσει την επαγγελματική εξέλιξη των φοιτητών;

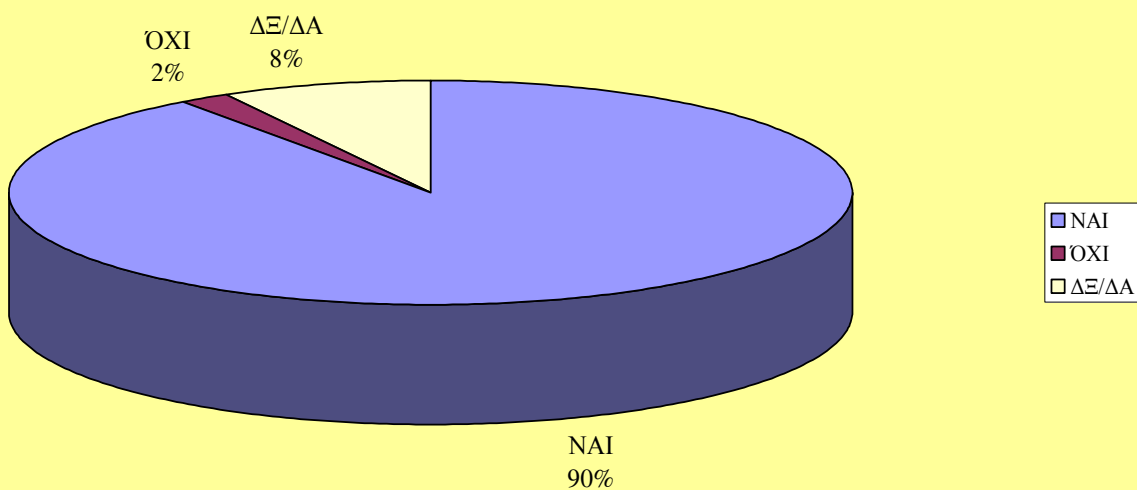
6. Πόσο πιστεύετε ότι θα επηρεάσει η ίδρυση μη κρατικών - μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων τα οικονομικά της ελληνικής οικογένειας;

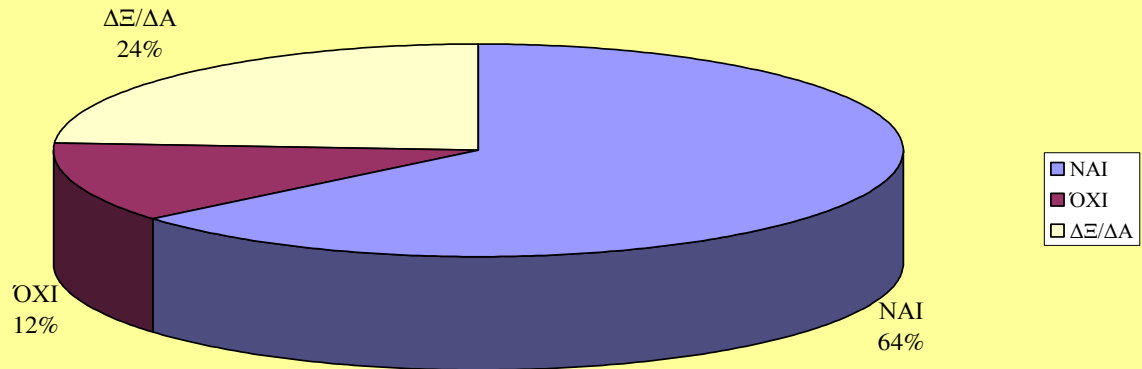
7. Πιστεύετε ότι η αναθεώρηση του άρθρου 16 θα περιορίσει την φοιτητική μετανάστευση;

8. Πιστεύετε ότι η ίδρυση μη κρατικών - μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων εξυπηρετεί συμφέροντα;

**9. Πιστεύετε πως θα ήταν σκόπιμο να γίνει δημοψήφισμα ώστε να
παρθούν αποφάσεις για το κορυφαίο θέμα της παιδείας;**

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Διαδίκτυο

<http://www.parenavasis.gr/2006/ek190206.htm> , άρθρο του Χρήστου Κάτσικα στις 19/2/2006, «ιδιωτικά πανεπιστήμια ή ιδιωτικοποίηση των δημοσίων; Μη κρατικά – μη κερδοσκοπικά πανεπιστήμια στην Ελλάδα».

Επίσημο site: ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΑΥΤΟΝΟΜΕΣ ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΕΣ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΕΙΣ ΚΙΝΗΣΕΙΣ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

<http://www.imerisia.gr/article.asp?catid=4667&subid=2&pubid=241649&word=%F4%EF+%EC%E5%E9%EA%F4%FC+%F3%FD%F3%F4%E7%EC%E1>.,

Ημερησία 17/6/2006, άρθρο του Τάκη Κατσιμάρδου: «Από το 1824 η εκπαίδευση ήταν πάντα δημόσια και δωρεάν».

Επίσημο site: ΗΜΕΡΗΣΙΑ ONLINE

<http://www.evenizelos.gr/index.php?page=405> , Συνέντευξη του κ. Βενιζέλου στο έθνος, στις 27/11/2006: «Που διαφωνώ με τον Γιώργο»

Επίσημο site του Ελευθέριου Βενιζέλου

http://www.mjourney.com/news/News_from_Greece/g/2149.TI_PERILAMBANEI_NOMOS_AEI.html , «Οι βασικές ρυθμίσεις του νομοσχεδίου», ημερομηνία ενημέρωσης 21/2/2007

Επίσημο site: Magical journey to Greece

http://www.evenizelos.gr/index.php?page=news_details&id=389 , άρθρο του κ. Βενιζέλου, στις 1/11/2006, «Προβληματισμός για την Ανώτατη εκπαίδευση»

Επίσημο site του Ελευθέριου Βενιζέλου

<http://www.parenavasis.gr/2006/ek190206.htm> , άρθρο του Χρήστου Κάτσικα: «Ιδιωτικά πανεπιστήμια ή ιδιωτικοποίηση των δημοσίων; Μη κρατικά – μη κερδοσκοπικά πανεπιστήμια στην Ελλάδα», «Η επιχειρηματολογία».

Επίσημο site: ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΑΥΤΟΝΟΜΕΣ ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΕΣ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΕΙΣ ΚΙΝΗΣΕΙΣ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

http://kapodistriako.uoa.gr/stories/081_de_01/index.php?m=2 , άρθρο του πρύτανη καθηγητή Γ. Μπαμπινιώτη, στις 1/2/2006, «Ιδιωτικά μη κερδοσκοπικά πανεπιστήμια. Επίλυση προβλήματος ή πυροτέχνημα;»

Επίσημο site: ΤΟ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ, δεκαπενθήμερη έκδοση του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

<http://www.parenavasis.gr/forum/viewtopic.php?=&p=496> , Θέμα: «Η συζήτηση στη βουλή για την παιδεία», Σάββατο 25 Νοεμβρίου 2006, 2:01μ.μ.

Επίσημο site: www.paremvasis.gr Forum ελεύθερης έκφρασης

<http://www.diablog.gr/?p=464> , diablog--θέμα: «Κοινωνία της γνώσης/Μεταρρυθμίσεις στην παιδεία», Τετάρτη 10 Ιανουαρίου 2007

Επίσημο site: Ιστολόγιο πολιτικού διαλόγου

<http://costaspappis.blogspot.com/2007/01/16.html> , άρθρο του κ. Κώστα Παππή, στις 1/7/2007, «Αναθεώρηση του άρθρου 16: υπέρ ή κατά;»

Επίσημο site του Κώστα Παππή

<http://www.regouzas.gr/index.cfm?Level1=3&Level2=4&Level3=0&Level4=0&Level5=0&Level6=0&pageID=160>, άρθρο του κ Αδάμ Ρεγκούζα «η αναθεώρηση του άρθρου 16»

Επίσημο site του κ. Αδάμ Ρεγκούζα, Βουλευτή Β' Περιφέρειας Θεσ/νίκης

<http://www.xkatsikas.gr/anakoinoseis/anak20070220j.php> , Συνέντευξη Τύπου κα. Μ. Γιαννάκου.

Επίσημο site: Εκπαιδευτικό Δίκτυο Ενημέρωσης Alfavita.gr

<http://www.forthnet.gr/templates/newsposting.aspx?p=191323> , Θέμα: «Αλλάζουν οι εξετάσεις στα ΑΕΙ», στις 28/2/2007, 8:12, άρθρο: «Παπανδρέου: άτολμο το νομοσχέδιο»

Επίσημο site: forthnet

<http://www.in.gr/news/article.asp?lngEntityID=757487&lngDtrID=244> , άρθρο «Με δημοψήφισμα οι μεταρρυθμίσεις. «Ναι» στην αλλαγή του άρθρου 16 από τον Γ. Παπανδρέου», στις 24/11/2006, 14:34

Επίσημο site: In.gr Ειδήσεις

www.evenizelos.gr/index.php?page=news_details&id=406 , Ομιλία του κ. Βενιζέλου σε εκδήλωση στη Νομική Θεσ/νίκης. Θέμα: «Το άρθρο 16 και η αλλαγή στην παιδεία», στις 4/12/2006.

Επίσημο site του Ελευθέριου Βενιζέλου

<http://www.hri.org/news/greek/eragr/2006/06-11-25.eragr.html#09> ,

Κατηγορία: [09] Πολιτική

Προ ημερησίας διατάξεως συζήτηση

Θέμα: Στη Βουλή η παιδεία , 24/11/2006, άρθρο: «Κατά των ιδιωτικών πανεπιστημίων η αριστερά».

Επίσημο site: HR-NET Hellenic Resources Network

http://e-roosters.blogspot.com/2006/07/blog-post_115244763155075501.htm

Επίσημο site: e-rooster Blog

<http://www.ntua.gr/egelados/Nomosxedia/asylo.htm> , «ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΕΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ ΚΑΙ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΑΣΥΛΟ, άρθρο 2 του Ν. 1268/82»

Επίσημο site: ΕΓΚΕΛΛΑΔΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

http://www.danilopoulos.gr/arthra/ar_tei03.htm Εφημερίδα πρώτη 20/5/2001

Άρθρο του Γιώργου Δανηλόπουλου, Προέδρου ΕΕΤΕΜ Μαγνησίας

Επίσημο site του Γιώργου Δανηλόπουλου

<http://www.chiosnews.com/cn23120061222470.asp> , Ανακοίνωση ΠΟΣΔΕΠ για ιδιωτικά πανεπιστήμια, Δευτέρα 23/1/2006

Επίσημο site: chiosNews.com

http://www.ntua.gr/posdep/concrete/Edu/Tsakalotos_Educgr.doc , άρθρο του κ. Ευκλείδη Τσακαλώτος, «Ιδιωτική και Πανεπιστημονική Εκπαίδευση. Τι διακυβεύεται;»

[open with: OpenOffice.org 2.1(default)]

http://www.ntua.gr/egelados/idiotika_aei.htm , Άρθρο 16 – Ιδιωτικά πανεπιστήμια: «Ο μίτος της Αριάδνης»

Επίσημο site: ΕΓΚΕΛΛΑΔΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

http://kapodistriako.uoa.gr/stories/055_co_01/index.php?m=2 , Θέμα: «Συμφώνησαν μόνο για τα μη κρατικά ΑΕΙ», άρθρο: «Το νομοσχέδιο για το ΔΙΚΑΤΣΑ», στις 15/11/2004, Κείμενο: Συντακτική ομάδα

Επίσημο site: ΤΟ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ, δεκαπενθήμερη έκδοση του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

<http://www.bologna-bergen2005.no/>

Επίσημο site: UK Bologna web site

<http://portal.kathimerini.gr/4dcgi/ w articles kathextra 100021 03/07/2006 157872> , άρθρο του Τάσου Οικονόμου: «Η ανώτατη εκπαίδευση στην Ευρώπη», 3/7/2006

Επίσημο site: Kathimerini.gr

http://kapodistriako.uoa.gr/stories/057_il_01/index.php?m=2 , «Μεγάλη Βρετανία», «Ρωσία», 15/12/2004, Κείμενο: Συντακτική ομάδα

Επίσημο site: ΤΟ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ, δεκαπενθήμερη έκδοση του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

<http://www.dw-world.de/dw/article/0,2144,2604249,00.html> , άρθρο «Τα ιδιωτικά πανεπιστήμια στη Γαλλία» (ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ), 11/1/2007

Επίσημο site: DW-WORLD.DE DEUTSCHE WELLE

<http://www.tanea.gr//Article.aspx?d=20060204&nid=4427466> , άρθρο του κ. Νίκου Μάστορα: «Μη κρατικά πανεπιστήμια από το 2008», «Στο εξωτερικό, τίτλοι για όλα τα...βαλάντια»

Επίσημο site: TA NEA online

http://www.medialab.panteion.gr:8080/papaki/archive/students/tansu_okan0506 , «Τα ιδιωτικά πανεπιστήμια στην Τουρκία : Συνέντευξη με τον Okan Tansu, καθηγητή του πανεπιστημίου Bilgi.» Συντάκτης: Κυριακή Κική, 10/7/2006

<http://www.ananeotiki.gr/readAuthors.asp?authorID=145&page=1&textID=1214>

Ελευθεροτυπία, 9/6/2006, άρθρο του κ. Λευτέρη Παπαγιαννάκη, Βουλευτή του ΣΥΝ: «Μη κρατικά ή λιγότερο κρατικά πανεπιστήμια;»

Επίσημο site: Ανανεωτική Συσπείρωση

http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_ell_8_03/12/2006_207364 , άρθρο του κ. Απόστολου Λακασά: «Θα βάλει τάξη στα κολέγια η αναθεώρηση του άρθρου 16;»

Κυριακή 3 Δεκεμβρίου 2006 - Αρχείο

Επίσημο site: Kathimerini.gr

<http://www.paremvasis.gr/2007/n090107.pdf> , Θέμα: «ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ; ΟΧΙ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ!» **Επίσημο site:** Ανεξάρτητες αυτόνομες αγωνιστικές ριζοσπαστικές παρεμβάσεις κινήσεις συσπειρώσεις Π.Ε.

<http://www.tanea.gr//Article.aspx?d=20060204&nid=4427466> , άρθρο του Νίκου Μάστορα: «Μη κρατικά πανεπιστήμια από το 2008» . **Επίσημο site:** TA NEA online

[*Ανωτατη Παιδεία: Σήμερα και αύριο*](#) , άρθρο του Σωτήρη Γεωργανά: «Το καθεστώς σε άλλες χώρες και οι προοπτικές των ιδιωτικών ΑΕΙ στην Ελλάδα»

<http://ideas.repec.org/top/top.country.all.html> , “Top Countries and States, as of May 2007”

Επίσημο site: RePEc University of Connecticut

http://www.ntua.gr/egelados/idiotika_anadiathrosi.htm

«Τα ιδιωτικά πανεπιστήμια συνδυάζονται με την γενικότερη αναδιάρθρωση»

Επίσημο site: ΕΓΚΕΛΛΑΔΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

http://www.ntua.gr/posdep/MME/Jan_2006/2006-01-15_vima.htm άρθρο της Μάρνυ Παπαματθαίου: «Ποιοι επιθυμούν τα μη κρατικά ΑΕΙ. Τι ετοιμάζει η κυβέρνηση, τι υποστηρίζει η επιστημονική κοινότητα»

http://giaskepsou.blogspot.com/2006/11/blog-post_271.html

Επίσημο site: Για σκέψου...Σκέψεις, λόγια, ειδήσεις ατάκτως ερριμμένα

<http://www.in.gr/news/article.asp?lngEntityID=785626> , «Υπερψηφίστηκε στην ολομέλεια της βουλής ο νόμος – πλαίσιο για τα πανεπιστήμια», 8/3/2007, 19:50

Επίσημο site: in.gr Ειδήσεις

<http://www.in.gr/news/article.asp?lngEntityID=786666> , «Εν μέσω έντασης ψηφίστηκε στο σύνολό του ο νόμος – πλαίσιο για τα ΑΕΙ, 13/3/2007, 20:33

Επίσημο site: in.gr Ειδήσεις

2. Έντυπος Τύπος

«Τα πανεπιστημιακά ιδρύματα των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης». *Το Βήμα*, 15/1/2006, σελ.:Α38

Χαρά Καλημέρη, «Ιδιωτικά πανεπιστήμια ή ιδιωτικά ‘πανεπιστήμια’». *Ημερησία*, 21/10/2006

Χατζηδάκης Κωστής (Ευρωβουλευτής της Ν.Δ.), «Μη κρατικά ΑΕΙ και χωρίς αναθεώρηση». *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία*, 14 Ιανουαρίου 2007

Julian Le Grand, «Quasi Markets in Welfare». *The Economic Review*, Νοέμβριος 1992, σελ. 11-13

F. Block. *Postindustrial Possibilities*, University of California Press, 1990, σελ. 42

3. Νομοθετήματα

Εφημερίς της Κυβερνήσεως, Νόμος υπ’ αριθ. 3549, «Μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου και λειτουργία των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων», Τεύχος Πρώτο, Αρ. Φύλλου 69 (20 Μαρτίου 2007).

